

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Regionální politika vybraných zemí střední Evropy
Regional policy of selected countries in Central Europe

Student:

Bc. Nikola Huňová

Vedoucí diplomové práce:

prof. Ing. Karel Skokan, Ph. D.

Ostrava 2012

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Nikola Huňová**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210T004 Eurospráva
Téma: **Regionální politika vybraných zemí střední Evropy**
Regional Policy of Selected Countries in Central Europe

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Regionální politika a regionální rozvoj
 3. Pojetí regionální politiky vybraných zemí střední Evropy
 4. Hodnocení dopadů regionální politiky ve vybraných zemích
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

NOLIN, Tomas P., ed. *Handbook of Regional Economics*. New York: Nova Science Publishers, 2009. 636 s. ISBN 978-1-60741-036-2.
STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.
WOKOUN, René et al. *Regionální rozvoj*. Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Karel Skokan, Ph.D.**

Datum zadání: 25.11.2011
Datum odevzdání: 27.04.2012

prof. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně příloh, vypracovala samostatně. Přílohy 1,2,4,5,6,7 a 8, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě, dne

.....

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu, prof. Ing. Karlu Skokanovi, Ph. D., za cenné rady a připomínky týkající se tématu diplomové práce.

OBSAH

1	ÚVOD.....	6
2	REGIONÁLNÍ POLITIKA A REGIONÁLNÍ ROZVOJ.....	8
2.1	Teorie regionálního rozvoje.....	9
2.2	Teoretické přístupy k regionální politice.....	12
2.3	Vývoj regionální politiky.....	14
2.4	Principy regionální politiky	18
2.5	Legislativní rámec regionální politiky.....	20
2.5.1	Primární právo	20
2.5.2	Sekundární právo.....	21
2.6	Institucionální zajištění regionální politiky	22
2.6.1	Evropská komise – DG Regio	23
2.6.2	Evropský parlament – Výbor pro regionální rozvoj (REGI).....	24
2.6.3	Evropský hospodářský a sociální výbor	24
2.6.4	Výbor regionů	25
2.6.5	Evropská investiční banka.....	26
2.7	Nástroje regionální politiky	26
2.7.1	Makroekonomické a mikroekonomické nástroje regionální politiky.....	27
2.7.2	Strukturální fondy	28
2.7.3	Fond soudržnosti	29
2.8	Vývojové tendence regionální politiky v 21. století.....	30
3	POJETÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY VYBRANÝCH ZEMÍ STŘEDNÍ EVROPY.32	
3.1	Slovensko.....	32
3.1.1	Obecná charakteristika země.....	32
3.1.2	Regionální struktura země a pojetí regionální politiky	33
3.1.3	Struktura strategických dokumentů regionální politiky	35
3.1.4	Řešení regionálních disparit na národní a regionální úrovni.....	37
3.2	Polsko	40
3.2.1	Obecná charakteristika země.....	40
3.2.2	Regionální struktura země a pojetí regionální politiky	41
3.2.3	Struktura strategických dokumentů regionální politika	43
3.2.4	Řešení regionálních disparit na národní a regionální úrovni.....	45

3.3	Německo	48
3.3.1	Obecná charakteristika země.....	48
3.3.2	Regionální struktura země a pojetí regionální politiky	49
3.3.3	Struktura strategických dokumentů regionální politiky	50
3.3.4	Řešení regionálních disparit na národní a regionální úrovni.....	53
3.4	Rakousko	56
3.4.1	Obecná charakteristika země.....	56
3.4.2	Regionální struktura země a pojetí regionální politiky	57
3.4.3	Struktura strategických dokumentů regionální politiky	58
3.4.4	Řešení regionálních disparit na národní a regionální úrovni.....	61
4	HODNOCENÍ DOPADŮ REGIONÁLNÍ POLITIKY	64
4.1	Slovensko.....	64
4.1.1	Dopady a výsledky regionální politiky v letech 2004 – 2006.....	64
4.1.2	Zaměření a financování regionální politiky 2007 – 2013	65
4.1.3	Hodnocení významných regionálních ukazatelů.....	66
4.2	Polsko	72
4.2.1	Dopady a výsledky regionální politiky v letech 2004 – 2006.....	72
4.2.2	Zaměření a financování regionální politiky 2007 – 2013	72
4.2.3	Hodnocení významných ekonomických ukazatelů	74
4.3	Německo	79
4.3.1	Dopady a výsledky regionální politiky v letech 2000 – 2006.....	80
4.3.2	Zaměření a financování regionální politiky 2007 – 2013	80
4.3.3	Hodnocení významných ekonomických ukazatelů	82
4.4	Rakousko	87
4.4.1	Dopady a výsledky regionální politiky v letech 2000 – 2006.....	87
4.4.2	Zaměření a financování regionální politiky 2007 – 2013	88
4.4.3	Hodnocení významných ekonomických ukazatelů	89
4.5	Komparace regionální politiky zemí střední Evropy	94
4.5.1	Komparace z hlediska zaměření a financování	94
4.5.2	Komparace z hlediska ekonomických ukazatelů	96
4.5.3	Závěrečné shrnutí	102
5	ZÁVĚR.....	103
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	107

SEZNAM ZKRATEK.....	114
SEZNAM TABULEK	117
SEZNAM GRAFŮ.....	119
PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE	120
SEZNAM PŘÍLOH	121

1 ÚVOD

Evropská unie nepředstavuje pouze seskupení národních států, ale svou roli v procesu evropské integrace sehrávají i regiony jednotlivých zemí. Jedním z významných pilířů Společenství je proto regionální politika. Regionální politika představuje soubor opatření, kterými vláda realizuje vyvážený rozvoj státu či územního obvodu regionu v rámci přijatelných ustanovení včetně státní podpory regionálního rozvoje.

Cílem regionální politiky EU je vytvářet podmínky vhodné pro koordinaci a realizaci hospodářské a sociální soudržnosti. Na regionální politiku lze nahlížet také jako na politiku solidarity, která spočívá v tom, že se bohatší státy podílejí na rozvoji chudších států a regionů tak, aby došlo ke zvýšení kvality života obyvatel celé Evropské unie. Regionální politika by měla vést zejména ke snižování disparit mezi regiony jednotlivých států.

Regionální politika spadá do oblasti tzv. komunitárních (koordinovaných) politik, což znamená, že nebrání členských státům při realizaci samotné regionální politiky a umožňuje jim tuto politiku realizovat jak na regionální, tak i na národní úrovni dle svého uvážení, ovšem koordinace a harmonizace probíhá prostřednictvím konkrétních orgánů EU.

Stěžejním cílem diplomové práce je analyzovat a zhodnotit dopady realizace regionální politiky v zemích střední Evropy. Dílčími cíli je charakterizovat strategické dokumenty jednotlivých zemí, pojetí regionální politiky v daném státě a zjistit, zda regionální politika opravdu přispívá ke snižování regionálních disparit.

Diplomová práce čerpá zejména z pramenů a informací Evropského statistického úřadu a projektu Regionální disparity v územním rozvoji ČR – jejich vznik, identifikace a eliminace, který byl řešen na Ekonomické fakultě VŠB – TU Ostrava v letech 2008-2010.

Druhá kapitola této práce popisuje regionální politiku a regionální rozvoj. V úvodní části vysvětluje samotný pojem regionálního rozvoje a jeho návaznost na regionální politiku. Teorie regionálního rozvoje jsou názvem první podkapitoly, která vymezuje jeho vývoj. Zbytek podkapitoly je věnován jednotlivým teoriím, které jsou vybrány pouze dle vlastního uvážení autora. Z vědeckého hlediska je nahlíženo také na regionální politiku. Druhá podkapitola totiž nese název Teoretické přístupy k regionální politice, jenž uvádí nejen definici pojmu regionální politika, ale také dva používané přístupy. Další část druhé kapitoly podrobně popisuje jednotlivé etapy vývoje regionální politiky, neboť právě ty jsou nosným

pilířem současné regionální politiky a jejího fungování. Ke správné realizaci regionální politiky je potřeba, aby jednotlivé státy akceptovaly několik principů, které lze rozdělit do čtyř základních a na tzv. principy doplňkové. I toto rozdělení je součástí této kapitoly. Regionální politika je v rámci EU zajišťována řadou institucí a velkým množstvím právních aktů, které lze obecně rozdělit na primární právo a sekundární právo. Poslední částí druhé kapitoly je popis nástrojů, které regionální politika u své realizace využívá. Nepatří zde jen všem známé strukturální fondy a Fond soudržnosti, ale také makroekonomické a mikroekonomické nástroje regionální politiky.

Pojetí regionální politiky vybraných zemí střední Evropy je tématem třetí kapitoly. Tato kapitola je rozdělena do čtyř podkapitol, z nichž každá představuje rozboj jedné ze zkoumaných zemí, tj. Polska, Slovenska, Německa a Rakouska. V rámci každé země je uvedena obecná charakteristika země a její regionální struktura, která specifikuje administrativně-správní členění a rozdělení země na územní statistické jednotky NUTS. Tyto informace jsou potřebné pro následnou analýzu, která je obsahem poslední kapitoly. Své místo zde zastává také pojetí regionální politiky v jednotlivých zemích. Jsou zde uvedeny významné zákony, které formují regionální politiku a orgány, které za tuto oblast nesou odpovědnost. Třetí kapitola se mimo jiné zabývá i strukturou strategických dokumentů regionální politiky a řešením regionálních disparit jak na úrovni národní, tak na úrovni regionální. Opět jsou v rámci každé země popsány základní dokumenty regionální politiky, a také operační programy, které přispívají k dosažení stanovených cílů.

Poslední kapitola je věnována hodnocení dopadů regionální politiky. Také tato kapitola se dělí do čtyř podkapitol, z nichž každá analyzuje jednu zemi. V úvodu každé země jsou znázorněny dopady regionální politiky v předcházejícím programovém období a finanční alokace na programové období současné. Hlavní částí celé této kapitoly je pak samotná analýza hlavních ekonomických ukazatelů. Z rozsáhlosti velkého počtu ukazatelů byly pro tuto práci vybrány čtyři významné indikátory – HDP na obyvatele, míra dlouhodobé nezaměstnanosti, výdaje na vědu a výzkum a délka dálnic. Popis těchto ukazatelů je doplněn řadou tabulek a grafů, které zjištěné informace následně zobrazují. V poslední podkapitole je provedena komparace hlavních ekonomických ukazatelů všech zemí střední Evropy, která je opět doplněna řadou tabulek a grafů.

2 REGIONÁLNÍ POLITIKA A REGIONÁLNÍ ROZVOJ

Regionální rozvoj zahrnuje procesy růstu socioekonomického a environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů, které směřují ke zlepšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. Z tohoto hlediska představuje dynamický a vyvážený rozvoj regionální struktury daného územního celku a jeho částí (regionů, mikroregionů) a snahu o odstranění či alespoň zmírnění regionálních disparit.

Na rozvoj regionu a jeho strukturu působí řada faktorů ovlivňujících zejména sídelní strukturu. Dle Novotné (2007) patří mezi základní faktory, které ovlivňují regionální rozvoj:

- přírodní podmínky,
- dostupnost výrobních faktorů (půda, pracovní síla, kapitál),
- dostupnost zdrojů vstupů do výroby a přístupů na trhy,
- prostorové rozmístění vstupů a dopravní infrastruktura,
- úroveň technického pokroku,
- přítomnost velkých národních a nadnárodních firem,
- přítomnost kvalifikované pracovní síly, sítě dodavatelů a služeb,
- regionální prostředí (klíma k vytváření a růstu nových podnikatelských firem),
- nehmotné lokalizační faktory (sociální prostředí, atraktivnost podmínek pro bydlení, aktivity volného času),
- aglomerační efekty jako důsledek koncentrace podniků a sídel.

Podporou regionálního rozvoje se zabývá regionální politika. Jedná se o soubor opatření, jejichž prostřednictvím vláda realizuje harmonický rozvoj státu či územního obvodu regionu v rámci přijatelných ustanovení včetně státní podpory regionálního rozvoje. Smyslem regionální politiky je tvorba podmínek pro koordinaci a realizaci hospodářské a sociální soudržnosti. Politika podpory regionálního rozvoje, zaměřující se na regiony se soustředěnou podporou státu a na ostatní regiony, je v rámci veřejné podpory regionální politiky její neoddělitelnou součástí. Regionální politika České republiky je zakotvena v zákoně č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje (Fondy EU, 2005). Největší úsilí směřuje především ke snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony EU, tzn. významný podíl podpory je zaměřen na nejvíce strukturálně postižené regiony, ostrovy a venkovské oblasti členských zemí.

2.1 Teorie regionálního rozvoje

Problémy týkající se regionálního rozvoje se stávají od druhé poloviny 90. let 20. století jednou z hlavních oblastí zájmu jak mnoha vědních a výzkumných oborů, tak také praktických politik. Za podnět tohoto zájmu lze považovat strach z možného napětí anebo přímo vážných poruch celých sociálně-ekonomických systémů způsobených enormní prostorovou nerovnoměrností v rozdělování bohatství a moci. V souvislosti s teorií regionálního rozvoje se jedná o hledání kompromisu mezi potřebou ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti na straně jedné a sociálně-politické a ekologické udržitelnosti na straně druhé (Blažek a Uhlíř, 2002).

Blažek a Uhlíř (2011) tvrdí, že teorií regionálního rozvoje existuje poměrně mnoho, přičemž soubor těchto teorií je koncepčně hybridní, takže i jejich samotné základní principy jsou často protichůdné. Jednotlivé teorie se dle jejich názoru však od sebe neliší jen pouhým pojetím rozvoje, ale také stanovením hlavních aktérů, mechanismů regionálního rozvoje a doporučením pro tvorbu regionálních politik. Avšak doposud neexistuje žádné všeobecně uznatelné paradigma regionálního rozvoje (Blažek a Uhlíř, 2002).

V souvislosti s různými kritérii je možné teorie regionálního rozvoje různě klasifikovat, tradičně se však dělí do dvou základních skupin. První skupina představuje teorie regionální rovnováhy (tzv. konvergenční teorie), jejíž autoři zastávají názor, že přirozenou základní tendencí regionálního rozvoje je tendence ke snižování disparit mezi regiony. Součástí druhé skupiny jsou teorie regionální nerovnováhy (tzv. divergenční teorie). Autoři této teorie jsou naopak přesvědčeni, že v průběhu vývoje naopak dochází k dalšímu prohlubování meziregionálních disparit. Klíčový rozdíl mezi oběma skupinami lze spatřit v rozdílné váze, kterou přikládají na diferenciační (např. brain drain výzkumných pracovníků do nejatraktivnějších institucí světa) a nivelizační mechanismy (stabilizační role fiskální politiky, kdy se např. získá větší objem daňových výnosů ve vyspělých regionech, zatímco sociální dávky jsou alokovány v nadprůměrném rozsahu do méně vyspělých regionů). Zastánci obou teorií nerovnoměrného vývoje berou v úvahu působení vyrovnávacích mechanismů, jejich působení však považují za dočasné, náhodné nebo slabší (Blažek a Uhlíř, 2011).

Problémem při rozdělení teorií na konvergenční a divergenční je odlišné chápání časového horizontu, ve kterém by měla být konvergence či divergence realizována. Obecně platí, že konvergenční teorie jsou prováděny s podstatně delšími časovými horizonty.

Hlavním zdrojem inspirace při tvorbě regionálního rozvoje jsou ekonomické směry, které zobrazuje následující tabulka 2.1.

Tabulka 2.1: Hlavní vývojové etapy regionálního rozvoje

Obecný přístup	Převažující teorie regionálního rozvoje	Regionální politika
Neoklasický (1920 – 1940)	Teorie regionální rovnováhy (tzv. neoklasické modely)	Hlavní nástroje – nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil
Keynesiánský (1950 – 1975)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie kumulativních příčin, teorie pólů růstu)	Hlavní nástroje – nástroje na podporu přílivu investic ze soukromého i veřejného sektoru do problémových regionů
Neomarxistický (1970 – 1985)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie nerovné směny)	Návrhy na opatření neomarxisté neformulovali (v socialistických zemích byla regionální politika velmi účinná, ale za cenu ztráty vnější konkurenceschopnosti)
Neoliberální (1975 -)	Teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy (např. nová teorie růstu, teorie závislosti na zvolené cestě)	Podpora malých a středních firem, decentralizace kompetencí a deregulační opatření
Institucionální (1980 -)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie průmyslového okrsku, teorie učících se regionů)	Podpora malých a středních firem, šíření inovací, networking, gradualistická přeměna místních institucí založená na učení

Zdroj: Blažek a Uhlíř, 2011; vlastní zpracován, 2011

Teorie kumulativních příčin

Autorem teorie kumulovaných příčin je švédský ekonom Gunnar Myrdal, který nepřijal neoklasickou tezi o automatické tendenci sociálně-ekonomického systému ke stabilizaci a zastává názor, že změna nevyvolá protichůdnou odezvu, ale naopak další změny, které ji umocní (Blažek a Uhlíř, 2011). Problémy nerovnoměrného regionálního rozvoje je potřeba studovat ve spojitosti s analýzou sociálních odlišností. Neoklasické teorie předpokládaly, že působení tržních cílů a pohyb kapitálu, zdrojů a pracovních sil vede ke stavu rovnováhy. Tuto teorii však Myrdal zamítá. Za hlavní příčinu meziregionálních disparit považuje tato teorie fyzicko-geografické a historické faktory a tvrdí, že pokud se některý region rozvíjí rychleji než ostatní, bude docházet ke stálému hlubšímu navyšování rozdílů mezi těmito regiony. Výhradou proti Myrdalově teorii je poněkud jednostranný názor na směr působení kumulativních mechanismů, za které Myrdal považuje jednoznačně divergenční trend (Wokoun a kol., 2008).

Teorie nerovné směny

Představitelem teorie nerovné směny, která patří do skupiny teorií závislosti, je Arghiri Emmanuel (1972). Základem teorie nerovné směny je rozdělení států do dvou skupin – na vyspělé a zaostalé, které se vzájemně liší hladinou mezd. Příčinu zaostalosti rozvojových zemí spatřuje v jejich obchodních vztazích s vyspělými zeměmi. Za hlavní faktor růstu považuje Emmanuel vysoké mzdy ve vyspělých zemích, zatímco rozvojové země si mohou zahrnout pouze mzdové náklady ve výši existenčního minima. Dle Emmanuela ovlivňují rozdíly v objemu mezd dva faktory. Tím prvním jsou odlišnosti v organické struktuře kapitálu, tím druhým je rozdílná úroveň mzdových hladin. Existence monopolu v této teorii značně přispívá k nerovné směně. Nejvýznamnějším bodem kritiky teorie je kompletní oddělení výše mezd od produktivity práce. V opačném případě by podle Emmanuelovy teorie bylo možno stanovit mzdy v podstatě libovolně (Blažek a Uhlíř, 2011).

Nová teorie růstu

Nová teorie růstu vychází z neoklasického základu a řeší otázku konvergence, které je dle autorů (Barro, Sala i Martin) několik typů (Wokoun a kol., 2002). Situace, kdy zaostalejší regiony rostou rychleji než regiony vyspělejší, je označována jako absolutní beta-konvergence. Sigma-konverencí autoři označují situaci, kdy dochází k poklesu variability (např. v úrovni HDP/obyvatele) mezi regiony. Nejvýznamnější je však třetí možná situace označovaná jako „podmíněná beta-konvergence“, která vyjadřuje skutečnost, že každý region má různou úroveň rovnováhy, ke které směřuje v důsledku jejich odlišných technologických a behaviorálních parametrů. Dle Blažka a Uhlíře (2011) nastává podmíněná beta-konvergence v případě, kdy tempo růstu (regionální) ekonomiky dosahuje pozitivní korelace se vzdáleností od stavu rovnováhy, tzn., že dochází ke stavu, kdy regiony ležící dále od stavu rovnováhy rostou rychleji než regiony ležící blíže rovnovážnému stavu. Tendence ke konvergenci lze vzhledem k větší analogii sociálních, institucionálních, strukturálních a technologických parametrů předpokládat spíše na meziregionální než na mezinárodní úrovni.

Teorie učících se regionů

Teorie učících se regionů je dosud nejmladší teorií regionálního vývoje, která vznikla spojením poznatků evoluční a institucionální ekonomie s poznatky teoretiků regionálního rozvoje. Výsledkem teoretických debat mezi odborníky mnoha profesí byla

v první polovině 90. let shoda, že zdrojem konkurenceschopnosti v současném světě jsou vědomosti, schopnost učit se a vytvářet kulturní klima napomáhající tvorbě inovací. Základem celé teorie učících se regionů jsou právě tyto prvky. Hlavní přínos teorie lze spatřit v úsilí o systematické analyzování procesů, kterými vzniká a udržuje se v regionech schopnost tvořit nové znalosti a vědomosti. V rámci teorie rozlišujeme dva základní typy znalostí, a to kodifikovatelné, které je možné normalizovat a naučit se s použitím instrukcí a návodů a nekodifikovatelné, které nelze předat ani pomocí pečlivě zpracované metodiky (Wokoun a kol., 2008). Teorie učících se regionů však podléhá také kritice. Blažek a Uhlíř (2011) zdůrazňují, že se opět jedná jen o jakési hledání ideálních modelových typů, místo toho, aby byla větší pozornost věnována procesům podporujícím vznik zásadně nových technologických inovací.

2.2 Teoretické přístupy k regionální politice

Dle zákona č. 248/2000 Sb. je regionální politika koncepční a výkonná činnost institucí, která svou pozornost směřuje na vytyčení hlavních směrů a strategických cílů regionálního rozvoje a tvorbu metod, procesů a zdrojů potřebných pro jejich realizaci. Cílem regionální politiky je přispívat k regionálnímu rozvoji zaměřeného na snižování regionálních disparit a dosahování růstu blahobytu regionů.

Pojem regionální politiky byl Maastrichtskou smlouvou v roce 1993 nahrazen pojmem „politika hospodářské a sociální soudržnosti“ (HSS). HSS představuje jednu z nejvýznamnějších koordinovaných politik EU a je nástrojem k odstranění hospodářských a sociálních rozdílů mezi členskými zeměmi a jejich regiony, naplnění solidarity a zachování konkurenceschopnosti a reaguje na výzvy 21. století (Euroskop, 2009). Největší význam získala HSS v osmdesátých letech, kdy začala být považována za jeden z nosných cílů jednotného trhu. Z hlediska snižování regionálních disparit má nezastupitelný význam, rozšiřuje aktivity členských zemí v tomto směru a doplňuje je o prvek spolufinancování. Z dlouhodobého hlediska představuje HSS způsob naplnění střednědobé koncepce víceletého programování EU (DHV CR, 2006).

V praktické realizaci regionální politiky se uplatňují dva přístupy, které mimo jiné charakterizuje tabulka 2.2. První přístup je exogenní, který převládal v EU do poloviny 70. let 20. století a zaměřoval se na ovlivnění mobility výrobních faktorů (práce a kapitál) z vyspělých regionů do regionů málo rozvinutých. Efektivnost opatření, která jsou aplikována

v rámci tohoto pojetí regionální politiky, je velmi nízká a poskytované podpory nevedou k posílení zaostalých oblastí (Žítek a kol., 2008). Podle Lauschmanna (1973) rozlišujeme:

- růstově orientovanou regionální politiku – záměrem je prostřednictvím odpovídající koordinace soukromých a veřejných investičních aktivit optimálně přerozdělovat výrobní faktory v prostoru,
- stabilizačně orientovanou regionální politiku - záměrem je vyvážená ekonomická struktura všech regionů, které je dosaženo díky koordinace regionální a sektorových politik,
- infrastrukturně orientovanou regionální politiku – záměrem je stejnoměrné vybavení všech regionů infrastrukturou.

Na rozhodování velkých firem má centralizovaná regionální politika jen nepřímý vliv. Při dosahování soběstačného růstu regionů selhávají podporované velké firmy, které mají negativní vliv jak na trhy práce, tak i na existenci MSP. Díky absenci kvalitního lidského potenciálu je oživení problémových regionů neúčinné (Žítek a kol., 2008).

Druhý, endogenní přístup, se zaměřuje na posílení zdrojů a struktur převládajících v regionech. Znázorňuje přeměnu politiky, která se opírá o mobilitu výrobních faktorů, k politice usilující mobilizovat podnikavost a inovace. Je možné dedukovat tři aspekty orientace endogenní regionální politiky (Žítek a kol., 2008):

- *lidský kapitál* – zdokonalení kvality nabídky pracovních míst a kvalifikační struktury nabídky pracovních sil,
- *inovace* – zdokonalení inovačních možností podniků, zlepšení proinovační a VaV infrastruktury, využití příhodných ekonomických zdrojů,
- *organizační a institucionální rámec* – horizontální a vertikální propojení politik, oddělení rozhodování a finančních zdrojů.

Tabulka 2.2: Charakteristiky regionální politiky

	Exogenní RP	Endogenní RP
Problémové regiony	dichotomií přístup (zaostalé a rozvinuté)	mnohostranný přístup (rozdílné regionální struktury)
Převažující regiony	regionální růst	regionální inovace
Organizační forma	centralizovaná, státem sponzorovaná	decentralizovaná, založená na regionální komunitě
Dominující mechanismus	meziregionální přerozdělovací	mobilizace endogenních regionálních zdrojů
Převažující orientace	kapitálová, materiálová	informační a technologická
	kvantitativní (růst)	kvalitativní (flexibilita)
	výroba	služby
	projekty	programy
	málo velkých firem	mnoho MSP
Nástroje	pro meziregionální přerozdělování	pro mobilizaci vnitřních zdrojů
Dynamika	geograficky stabilní problémové regiony	rychle se měnící problémová území
	pevná množina „plánovaných“ růstových center	„spontánní“ mobilizace místních zdrojů

Zdroj: Hučka 2001, upraveno dle Skokan 2004

2.3 Vývoj regionální politiky

Stejně jako Společenství prochází každý rok transformací formou přijetí nových států, je tomu tak i v případě regionální politiky. Jednotlivé etapy jsou odrazem hlavních událostí vývoje Evropské unie s ohledem na postavení a rozvoj regionální politiky (Skokan, 2003).

1. etapa	1958 – 1973	4. etapa	1994 – 1999
2. etapa	1974 – 1985	5. etapa	2000 – 2006
3. etapa	1986 – 1993	6. etapa	2007 – 2013

1. období: 1958 – 1973

I přes skutečnosti, že Římská smlouva z roku 1957 se již zabývala regionálními rozdíly, neexistovala v té době žádná konkrétní politika regionálního rozvoje. Na nadnárodní úrovni převládal zejména individualistický přístup bez vzájemné koordinace, neboť integrace byla teprve v začátcích a hlavní pozornost směřovala spíše k makroekonomickým otázkám. Až do roku 1968, kdy vzniklo Generální ředitelství Komise Evropských společenství,

neexistovaly žádné instituce či orgány, které by se společně zabývaly regionální politikou (Stejskal a kol., 2009).

V roce 1958 vznikl Evropský sociální fond (ESF) a krátce na to, v roce 1962, Evropský zemědělský orientační a záruční fond (EAGGF). Tyto fondy jsou odrazem priorit zakládajících států a jejich cílem je financovat jednotlivé projekty uskutečňované na úrovni národních států. Pomoc se zaměřovala především na zaostalé venkovské regiony a regiony, které byly postiženy útlumem těžkého průmyslu (Skokan, 2003).

K důslednější realizaci regionální politiky došlo teprve na počátku sedmdesátých let prostřednictvím integrované podpory problémových regionů a rozvojem příhraniční a přeshraniční spolupráce.

2. období: 1794 - 1985

Na základě celosvětově významných ekonomických problémů v 70. letech 20. století dochází ke zvolnění celkové hospodářské dynamiky jednotlivých členských zemí ES (Skokan, 2003). Rok 1973 znamenal pro Evropská společenství rozšíření o tři nové státy – Dánsko, Irsko a Velkou Británii. Právě v tomto období došlo k největšímu rozkvětu regionální politiky, a to zejména díky Velké Británii, která je považována za kolébku jejího zrodu. Velká Británie byla postižena velkými regionálními rozdíly a navíc přišla vstupem do ES o význačné příjmy z cel. Kompenzaci ztrát z cel a pomoc při restrukturalizaci staré průmyslové oblasti ji měla přinést právě regionální politiky (Lacina, 2007).

Roku 1975 byl založen Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF), jenž se stal základem regionální politiky a nástrojem sloužícím k alokaci části rozpočtových příspěvků členských zemí na rozvoj nejchudších regionů. Rostoucí význam regionální politiky odráží i skutečnost, že v roce 1975 bylo z rozpočtu ES na regionální projekty uvolněno pouze 4,8 % jeho celkových výdajů, zatímco do roku 1986 to již bylo 8,6 % (Stejskal a kol., 2009).

V roce 1986 byly schváleny první dva společné programy regionální politiky, STAR pro rozvoj moderních telekomunikací a VALOREN pro zhodnocení vnitřního energetického potenciálu. O dva roky později to byl RESIDER na podporu oblastí postižených krizí hutnické výroby a RENAVAL na podporu oblastí postižených úpadkem loďařství.

3. období: 1986 – 1993

Právní základ zavedený Jednotným evropským aktem (1986) otevřel možnost vytvoření skutečné politiky soudržnosti, která má podporovat země jižní Evropy a další méně rozvinuté regiony při vyrovnávání se s nároky jednotného trhu. Novým prvkem bylo střednědobé plánování regionálních programů. Ty značně přispívaly ke snížení regionálních disparit, ovšem vstupem Španělska a Portugalska do ES (1986) se objevila potřeba hledat efektivnější metody realizace integračních cílů. Kritizována byla především nízká míra koordinace se zemědělskou a sociální politikou (Stejskal a kol, 2009).

Skokan (2003) uvádí, že v červnu 1988 byla Evropskou radou v Bruselu přijata první regulace začleňující strukturální fondy pod politiku soudržnosti a zdvojnásobující rozpočet strukturálních fondů. Smysl reformy spočíval v zavedení základních principů zaměřujících se na nejchudší regiony, strategickou orientaci programování a zapojení regionálních a lokálních partnerů.

Významným datem této etapy vývoje byl 1. listopad 1993, kdy vstoupila v platnost Maastrichtská smlouva, která zavedla pojem Evropská unie a blíže konkretizovala další spolupráci členských zemí. Na základě této smlouvy došlo k vytvoření Fondu soudržnosti jako nástroje na pomoc slabším zemím splnit Maastrichtská kritéria, k založení Výboru regionů a zahrnutí principu subsidiarity. V období 1989-1993 bylo v rámci strukturální politiky uplatňováno celkem pět, resp. šest cílů (Žítek a kol., 2008).

4. období: 1994 – 1999

Evropská rada v Edinburgu přijala v roce 1993 rozhodnutí přidělit prostřednictvím strukturálních fondů na toto období celkem 168 miliard ECU. V rámci strukturálních fondů dochází k rozšíření o Finanční nástroj pro orientaci rybolovu (FIFG). Cíle strukturální politiky zůstaly zachovány stejné jako v předcházejícím programovém období, jen v roce 1995 po přistoupení Finska a Švédska, se rozšířily ještě o jeden cíl.

V roce 1994 došlo ke schválení dvou důležitých dokumentů – Evropa 2000+ a Principy rozvojové politiky evropského prostoru, jejichž posláním bylo pomoci dosáhnout dvou základních cílů Společenství, tj. hospodářské a sociální soudržnosti a dobudování vnitřního trhu. Východiskem těchto dokumentů je, že regionální plánování představuje základ pro harmonický rozvoj společenství a lepší integrace okrajových regionů (Stejskal a kol., 2009).

V roce 1997 Amsterdamská smlouva stvrdila významnost politiky soudržnosti a začlenila hlavu o zaměstnanosti zdůrazňující potřebu spolupráce na snížení nezaměstnanosti. V prosinci 1997 byla Evropskou komisí přijata Agenda 2000, která řešila tři výzvy:

- umožnit politikám EU vypořádat se s rozšířením a zajištěním udržitelného růstu prostřednictvím jejich reforem; vytvářet více pracovních míst a zlepšit životní podmínky svých občanů,
- jednat o rozšíření, především kompletní přípravou kandidátských zemí na přistoupení,
- finančně zajistit oblasti rozšíření a rozvoje vnitřních politik.

5. období: 2000 – 2006

Evropská rada na svém zasedání v Berlíně v březnu 1999 uskutečnila novou reformu strukturálních fondů, která vedla mimo jiné také ke změně fungování Fondu soudržnosti. Základním úsilím byla větší efektivnost využívání finančních prostředků. Jednou z hlavních změn bylo snížení počtu Cílů z původních šesti na tři, snížení počtu Iniciativ ze čtrnácti na čtyři a oddělení finančních prostředků pro stávající členské země a země kandidátské. Na období 2000-2006 bylo celkem přiděleno 213 miliard EUR. Kromě toho bylo alokováno přibližně 22 miliard EUR na předvstupní pomoc a dalších 22 miliard EUR na strukturální intervence ve prospěch nových členských států.

V tomto období vzniklo také několik nástrojů pro země připravující se na vstup do EU. Doposud využívaný program PHARE sloužící na podporu hospodářského a sociálního rozvoje v kandidátských zemích střední a východní Evropy doplňuje v roce 1999 program SAPARD (Zvláštní předvstupní program pro rozvoj zemědělství a venkova) a v roce 2000 nástroj ISPA (Nástroj strukturálních politik v předvstupním období).

V roce 2000 byla Evropskou radou přijata Lisabonská strategie orientovaná na růst a zaměstnanost, která byla navržena tak, aby z EU vytvořila „do roku 2010 nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomiku založenou na znalostech“. Summit v Göteborgu, který na tuto strategii navázal, ji doplnil o formulaci trvale udržitelného rozvoje. Dne 1. května 2004 došlo k historicky největšímu rozšíření, kdy do EU vstupují Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovinsko a Slovensko. Rozšíření představovalo výrazné vyvýšení disparit mezi jednotlivými zeměmi,

především mezi jednotlivými regiony. V rámci populace došlo k navýšení o 20 %, zatímco HDP narostl o pouhých 5 % (Žítek a kol., 2008).

6. období: 2007 – 2013

Současné programové období se z hlediska čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů vyznačuje zejména svou výhodností pro nové členské země. Smyslem nové politiky soudržnosti byly strategické priority, zejména růst a zaměstnanost. Období zdůrazňuje kooperaci mezi regionální politikou EU a podporou dalších nástrojů EU a institucí (Skokan, 2003).

V prosinci 2005 byla Evropskou radou navržena částka ve výši 347 miliard EUR do Fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti na období 2007 – 2013. Tato částka představuje 35,7 % z celkového rozpočtu EU. Dohoda o rozpočtu pro období 2007 – 2013, včetně finančního rámce byla Parlamentem, Radou a Komisí podepsána dne 17. května 2006 (Huňová, 2010).

Pro toto období byly definovány tři cíle, kterými jsou Konvergence, Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanost a Evropská územní spolupráce. Pro státy připravující se na svůj vstup do EU byl vytvořen nový Nástroj pro předvstupní pomoc IPA, který nahrazuje několik dosavadních nástrojů.

2.4 Principy regionální politiky

V rámci EU jsou pro čerpání prostředků ze strukturálních fondů aplikovány základní principy odrážející se v programové i právní úpravě celého procesu. Principy lze dle (Skokana, 2003) rozdělit do čtyř základních (koncentrace, adicionalita, partnerství a programování) a na tzv. principy doplňkové:

- Princip koncentrace – vychází z potřeby soustředit prostředky do regionů s nejzávažnějšími problémy, ale pouze k předem stanoveným cílům. Smyslem je provádět menší množství větších projektů, čímž bude dosaženo kromě efektivnosti a větší viditelnosti také snadnějšího a přehlednějšího monitorování a kontroly.
- Princip adicionality – vychází ze zásady, že finanční dotace poskytované Společenstvím ne financují akce členských států z celého sta procent, ale jsou pouze doplňkem ke zdrojům národním či privátním (Boháčková a Hrabánková, 2009).

Poměr mezi veřejnými výdaji a unijními prostředky musí dosahovat stanovené minimální hranice.

- Princip partnerství – tento princip představuje úzkou kooperaci mezi EK a příslušnými orgány na národní, regionální a místní úrovni. Má rovinu vertikální, která zahrnuje kooperaci mezi Evropskou komisí, členským státem a regionem v oblasti implementace a rovinu horizontální zahrnující kooperaci mezi partnery na úrovni členského států či regionu.
- Princip programování – princip vyžaduje přistupovat k rozvoji jednotlivých regionů koncepčně, včetně programového sladění aktivit různých subjektů zainteresovaných do rozkvětu daného území. Podpory nejsou zaměřeny na izolované projekty, ale jsou vázány na programy s pevně stanoveným časovým rámcem, s vymezeným spektrem pomoci, s vytyčeným rámcem pro podíly účasti zadavatelů projektů a s pevně vyčleněným rozsahem prostředků, danými podmínkami pro přihlašování a selekci jednotlivých projektů a určením odpovědnosti za realizaci programu, způsob řízení a vyhodnocování programu. Na tyto programy jsou alokovány finanční prostředky ze strukturálních fondů, jejichž realizaci vyplývá z konkrétních projektů (Žídek, Klímová, 2008).
- Princip solidarity – smyslem tohoto principu je, že hospodářsky vyspělejší státy poskytují finanční prostředky méně vyspělým státům prostřednictvím příspěvků do společného rozpočtu (Stejskal a Kovárník, 2009).
- Princip subsidiarity – podstatou je akceptovat významná rozhodnutí vždy co nejbliže evropskému občanovi. Opatření jsou akceptována na co nejnižší úrovni z důvodu větší efektivnosti, neboť jsou realizována blíže prostředí, kterého se týkají a mohou tak lépe reagovat na dané problémy (Nejedlová, 2009).
- Princip monitorování a vyhodnocení – představuje průběžné sledování a vyhodnocování použití prostředků ze zdrojů Společenství, a to ve všech fázích procesu realizace operačních programů a projektů (tj. předběžné, průběžné a následné hodnocení), a to vždy ze strany věcné i finanční. Významnost tohoto principu neustále roste.

2.5 Legislativní rámec regionální politiky

Regionální politiku zajišťuje v rámci Evropské unie velké množství právních aktů. Obecně lze legislativu EU rozdělit na primární a sekundární právo.

2.5.1 Primární právo

Evropská unie je postavena na třech základních smlouvách, které byly postupem času mnohokrát doplňovány či upraveny, zejména došlo-li k dalšímu rozšíření (DHV CR, 2006):

- Smlouva o Evropském společenství uhlí a oceli – podepsána v Paříži v roce 1952.
- Smlouva o Evropském společenství – podepsána v Římě v roce 1957. V této smlouvě není pojem ekonomická a sociální soudržnosti přímo definována, cílem Společenství je *„posílit jednotu svých ekonomik a zajistit jejich harmonický rozvoj snižováním rozdílů, které existují mezi různými regiony a dále snižovat zaostalost méně rozvinutých regionů“*.
- Smlouva o Evropském společenství atomové energie – podepsána v Římě v roce 1958.

Reformy, jež přinesly větší institucionální změny a zavedly nové okruhy odpovědnosti pro evropské instituce (Boháčková a Hrabánková, 2009):

- Akt o jednotné Evropě – podepsána v Lucemburku, v platnost vstoupila k 1. 7. 1987. V článku 130A, Hlavy V smlouvy o EHS je uvedeno, že *„Společenství rozvíjí a uskutečňuje aktivity vedoucí k podpoře celkového harmonického vývoje a k posilování své hospodářské a sociální soudržnosti“*.
- Smlouva o Evropské unii - podepsána v Maastrichtu s platností od 1. 1. 1993. Hlava XIV – Hospodářská a sociální soudržnost, článek 130a zdůrazňuje, že se Společenství *„zaměří zejména na snižování disparit mezi úrovní rozvoje různých regionů a zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů, a to včetně venkovských oblastí“*.
- Amsterdamská smlouva – podepsána v Amsterdamu, platná od 1. 5. 1999. Oblastí hospodářské a sociální soudržnosti se zabývala Hlava XVII, článek 130a až 130e. Významný je také článek 158, který uvádí *„Na podporu celkového harmonického rozvoje Společenství rozvíjí a sleduje aktivity, které vedou k posilování své hospodářské a sociální soudržnosti. Společenství usiluje především o snižování*

disparit mezi úrovní různých regionů a zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů nebo ostrovů, a to včetně venkovských oblastí ... “

- Lisabonská smlouva – v platnosti od roku 2009, podepsána o dva roky dříve. Mimo pojmy hospodářská a sociální soudržnost zavedla také pojem územní soudržnost. Touto oblastí se zabývá Hlava XVIII Smlouvy o fungování EU, články 174 – 178. „Za účelem dosažení harmonického vývoje rozvíjí a prosazuje Unie svou činnost, která vede k posilování hospodářské, sociální a územní soudržnosti. Unie se směřuje především na snižování disparit mezi úrovní různých regionů a na snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů.“

2.5.2 Sekundární právo

Opatření, která se vztahují k různým aspektům provádění strukturální politiky, jsou z pohledu legislativy zahrnuta v nařízeních rady EU ke strukturálním fondům. Nařízení je závazný legislativní akt obecně platný jak na úrovni Společenství, tak na úrovni jednotlivých členských zemí, a to i pro právnické a fyzické osoby pod jejich jurisdikcí (Info regio, 2012).

Nařízení

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 o Evropském seskupení pro územní spolupráci (ESUS).
- Nařízení rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV).
- Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999.
- Nařízení Rady (ES) č. 1198/2006 o Evropském rybářském fondu.
- Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/1994.
- Nařízení Rady (ES) č. 1085/2006 o zřízení nástroje předvstupní pomoci (NPP).

Rozhodnutí

- Rozhodnutí Rady 2006/702/ES o strategických obecných zásadách Společenství pro soudržnosti.
- Rozhodnutí Komise 2006/594/ES, kterým se stanoví orientační rozdělení položek závazků podle členských států v rámci cíle Konvergence pro období 2007 – 2013.
- Rozhodnutí Komise 2006/596/ES, kterým se stanoví seznam členských států způsobilých k financování z Fondu soudržnosti na období 2007 – 2013.
- Rozhodnutí Komise 2006/595/ES, kterým se stanoví seznam regionů způsobilých k financování ze strukturálních fondů v rámci cíle Konvergence na období 2007 – 2013.

Mimo výše zmíněnou legislativu existuje spousta dalších právních aktů, pokynů a směrnic, jež dále pozměňují konkrétní oblasti provádění regionální politiky. Díky rozsáhlosti legislativních aktů je realizace regionální politiky značně ztížena. Zároveň jsou nárokovány vysoké požadavky na tzv. administrativní výkonnost nejen v orgánech Evropské unie, ale také v jednotlivých členských zemích (DHV CR, 2006). Legislativa zemí je závislá také na místních zákonech a vyhláškách, takže se v určitých otázkách může lišit. Bližší informace o této problematice v závislosti na zkoumaných státech budou specifikovány v následující kapitole.

2.6 Institucionální zajištění regionální politiky

Regionální politika spadá mezi tzv. koordinované politiky, což znamená, že pravomoci na její realizaci jsou plně v rukou jednotlivých členských států a instituce EU provádějí pouze její koordinaci a harmonizaci. Aby byla zajištěna správná realizace regionální politiky, bylo vytvořeno několik důležitých institucí EU. Tyto instituce mají značný podíl nejen na podobě regionální politiky, ale také na výši jejího finančního rámce (Nejedlová, 2009). Jednotlivé členské státy navíc zajišťují realizaci regionální prostřednictvím svých národních institucí. Tato problematika však bude řešena v další části diplomové práce.

2.6.1 Evropská komise – DG Regio

Evropská komise zaujímá roli výkonného orgánu Evropské komise. Nová Komise musí vzniknout vždy do šesti měsíců od voleb do Evropského parlamentu a její funkční období trvá pět let. Evropská komise je zodpovědná za předkládání návrhů nových právních předpisů Parlamentu a Radě, za koordinaci a realizaci politik EU a plnění ročního rozpočtu, za zastupování EU ve světě a dohlíží nad plněním smluv Evropské unie s cílem zajistit správnou aplikaci legislativy EU ve všech členských státech. Evropská komise využívá tři druhy pravomocí – výkonnou, zákonodárnou a kontrolní. Výkonná pravomoc jí umožňuje provádět vlastní rozhodnutí, která však ve většině případů podléhají schválení Radou EU či Evropským parlamentem. V rámci legislativní pravomoci má Evropská komise výhradní právo předkládat návrhy nové legislativy EU. Kontrolní pravomoc ukládá Evropské komisi povinnost dohlížet na dodržování evropského práva a vyžadovat od členských zemí potřebné informace (Novotná, 2007).

Činnost Komise zajišťují jednotlivá generální ředitelství, v jejichž čele stojí generální ředitel odpovědný jednomu z komisařů. Za oblast regionální politiky odpovídá DG pro regionální politiku (DG Regio). Současným komisařem pro regionální politiku je Johannes Hahn. Smyslem DG Regio je zvýšit ekonomickou, sociální a územní soudržnost prostřednictvím snižování disparit jak na úrovni regionů, tak na úrovni států. Tím tato politika přispívá k celkovému nárůstu výkonu hospodářství EU. DG Regio pomáhá zvyšovat konkurenceschopnost a dosahovat lepších výsledků v oblasti udržitelného ekonomického rozvoje zejména regionům, které jsou na tom ekonomicky hůře než ostatní regiony anebo se potýkají se strukturálními problémy (Evropská komise, 2012).

DG Regio nese zodpovědnost také za tři velké fondy:

- *Evropský fond pro regionální rozvoj* – fond, jenž funguje ve všech členských státech, využívají především regiony s nejnižším HDP na osobu.
- *Fond soudržnosti* – financuje projekty v dopravě a životním prostředí v členských státech, jejichž HNP nedosahuje ani 90 % průměru Společenství.
- *Nástroj předstupních strukturálních politik (IPA)* – využívají jej kandidátské státy na podporu dopravy a zlepšení kvality environmentální infrastruktury.

2.6.2 Evropský parlament – Výbor pro regionální rozvoj (REGI)

Úkolem Evropského parlamentu je společně s Radou projednávat a schvalovat právní předpisy EU, dohlížet na další orgány EU, především Evropskou komisi a má rozpočtovou pravomoc. Členové Evropského parlamentu jsou voleni přímo občany Unie na období pěti let. Poslanci evropského parlamentu jsou rozděleni do stálých výborů, z nichž každý se zaměřuje na specifické oblasti. Výbory lze rozdělit na stálé a dočasné a jejich počet se odvíjí od daného volebního období. V současné době existuje celkem 20 parlamentních výborů, které se skládají z 24 až 76 poslanců, předsedy, předsednictva a sekretariátů.

Klíčovým výborem, který má na starosti regionální politiku je Výbor pro regionální rozvoj (REGI). Tento výbor je zodpovědný za následující záležitosti (Žítek a kol., 2008):

- Evropský fond pro regionální rozvoj, Fond soudržnosti a další nástroje regionální politiky Unie,
- koordinace regionální politiky EU s jinými politikami EU,
- spolupráce s organizacemi pro meziregionální spolupráci a s orgány místní a regionální samosprávy zejména s Výborem regionů.

2.6.3 Evropský hospodářský a sociální výbor

Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vznikl na základě Římských smluv v roce 1957. Slouží jako poradní shromáždění, jež prezentuje svá stanoviska důležitým orgánům EU (Radě, Komisi a Evropskému parlamentu). Hlavním úkolem EHSV bylo projednávat záležitosti týkající se jednotného trhu. V současné době přináší možnost evropským zájmovým skupinám (např. odborovým svazům, zaměstnavatelům nebo zemědělcům) oficiálně se vyslovovat k legislativním návrhům EU. Jednou z vymezených oblastí působnosti je právě regionální politika. Výbor poskytuje závazné i nezávazné konzultace, které může Evropská komise, rada EU a Evropský parlament použít kdykoli to uznají za vhodné (EHSV, 2010).

Celkový počet členů EHSV je 344, přičemž tito členové zastupují hospodářské a sociální zájmové skupiny z celé Evropy. Členové jsou jmenováni Radou Evropské unie na návrh vlád jednotlivých členských států. Funkční období trvá čtyři roky s možností opětovného jmenování. Současným předsedou EHSV je od roku 2008 Mario Sepi. Členy výboru lze rozdělit do tří skupin (Euroskop, 2012):

- zaměstnavatelé – veřejné a soukromé sektory průmyslu, obchodu, financí, velké podniky,
- zaměstnanci – národní konfederace odborových svazů,
- různé zájmové skupiny – zemědělci, spotřebitelé, sociální hospodářství, řemeslníci, malé a střední podniky, odborní profese, nevládní organizace působící v sociální oblasti a oblasti životního prostředí, svobodná povolání.

2.6.4 Výbor regionů

Výbor regionů, který vznikl v roce 1992 na základě Maastrichtské smlouvy jako poradní orgán Evropské unie, má umožnit zástupcům regionální a místní samosprávy ovlivnit připravovanou legislativu (prostřednictvím tzv. stanovisek) a dohlížet na naplňování principu subsidiarity. Působností Výboru regionů není pouze oblast regionální politiky, ale také např. životní prostředí, doprava, kultura a vzdělávání.

V současné době má Výbor regionů celkem 344 členů a stejný počet náhradníků. V případě, kdy by došlo k dalšímu rozšíření EU, je stanoven maximální počet členů na 350. Zastoupení jednotlivých zemí se odvíjí od velikosti populace daného státu, ČR je zde zastoupena podílem 12 hlasů. Výboru regionů nyní předsedá Mercedes Bresso. Členové i náhradníci jsou jmenováni Radou na základě předchozího jmenování členskými státy, a to na období čtyř let.

Výbor regionů je rozdělen do šesti odborných komisí a jednoho výboru. Smyslem každé z těchto částí výboru je specializace na konkrétní politickou oblast. Komise konzultují návrhy předložené ostatními institucemi a navrhuji stanoviska zdůrazňující jak shodu s původním návrhem, tak i případné změny. Je-li stanovisko Výborem schváleno na plenárním zasedání, je přijato jako oficiální stanovisko Výboru a je zasláno Evropské komisi, Parlamentu a Radě (Žítek a kol., 2008).

- COTER – Komise pro teritoriální politiku soudržnosti,
- ECOS – Komise pro hospodářskou a sociální politiku,
- DEVE – Komise pro udržitelný rozvoj,
- EDUC – Komise pro kulturu a vzdělání,
- CONST – Komise pro ústavní záležitosti a evropskou správu,
- RELEX – Komise pro vnější záležitosti,
- CAFA – Výbor pro administrativní a finanční záležitosti.

2.6.5 Evropská investiční banka

Evropská investiční banka (EIB) byla založena Římskými smlouvami v roce 1958. Je majetkem všech 27 členských států EU, kterým umožňuje svou finanční pomocí realizovat projekty. Peníze si banka půjčuje na kapitálových trzích a poskytuje úvěry s nízkým úrokem na projekty, které přispívají ke zvýšení kvality infrastruktury, energetických dodávek a životního prostředí. EIB podporuje mimo země EU, také investování v rozvojových zemích, budoucích členských státech a zemích partnerských. V roce 2008 EIB, která je bankou neziskovou, zajistila celkové finanční prostředky ve výši 60 mld. EUR. V jejím čele stojí prezident Philippe Maystadt (Evropa, 2012).

EIB poskytuje veřejnému i soukromému sektoru půjčky na realizaci investičních projektů, zajišťuje technickou pomoc prostřednictvím znalých ekonomů a odborníků, pro celou řadu subjektů poskytuje záruky a rizikový kapitál. Ve svém obchodním plánu má stanoveny 6 prioritních cílů, kterých má být prostřednictvím její pomoci dosaženo (Evropa, 2012):

- soudržnost a konvergence,
- podpora malých a středních podniků,
- environmentální udržitelnost,
- realizace iniciativy Inovace 2010,
- rozvoj transevropských dopravních a energetických sítí (TEN),
- udržitelná, konkurenceschopná a spolehlivá energetika.

2.7 Nástroje regionální politiky

Základním nástrojem regionální politiky jsou dva strukturální fondy a Fond soudržnosti. Mezi strukturální fondy se řadí Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) a Evropský sociální fond (ESF). Základní rozdíl mezi těmito fondy lze spatřit v tom, že ERDF se zaměřuje na tzv. tvrdé projekty (investiční projekty), zatímco ESF na tzv. projekty měkké (neinvestiční). Fond soudržnosti financuje velké projekty z oblasti dopravy a životního prostředí ve vybraných zemích EU.

Stejně jako regionální politika, také její nástroje prošly značným vývojem. V minulém programovém období 2000 – 2006 bylo využíváno celkem čtyř strukturálních fondů, mimo dva zmíněné zde patřil také Evropský orientační a záruční fond pro zemědělství

(EAGGF) a Finanční nástroj pro podporu rybolovu (FIFG). V současném programovém období 2007 – 2013 byly tyto fondy transformovány na Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a Evropský rybářský fond a staly se součástí společné zemědělské politiky.

Mimo tyto finanční nástroje existují z hlediska nástrojů regionální politiky také tzv. makroekonomické a mikroekonomické nástroje regionální politiky. Východiskem těchto nástrojů jsou konkrétní cíle regionální politiky, které jsou realizovány konkrétními samosprávnými celky. Převážná část nástrojů se soustředí na příliv kapitálu a podnikatelských aktivit do regionu, stimulaci využití vnitřních rozvojových zdrojů, dosídlení či stabilizaci obyvatelstva v regionu.

2.7.1 Makroekonomické a mikroekonomické nástroje regionální politiky

Novotná (2007) tvrdí, že se makroekonomické nástroje vyznačují omezenou možností svého působení na úrovni regionů, neboť se nemusí vždy shodovat s národohospodářskými cíli jako celku. Jedním z makroekonomických nástrojů je fiskální politika, která představuje meziregionální alokaci v rámci státního rozpočtu buď v rámci systému daní a odvodů, nebo v rámci výdajů (např. snížená sazba daní do problémových regionů). Dalším makroekonomickým nástrojem je monetární politika, která problémy řeší za pomoci tržní nabídky; regiony, mikroregiony i municipality je využívají přiměřeně svým kapacitám a strategickým cílům. Aby byla pomoc státu účinnější, je potřeba, aby byla reálná pouze v případě významných projektů, na jejichž realizaci se stát podílí (Stejskal a Kovárník, 2009). Posledním nástrojem je protekcionismus. Prostřednictvím tohoto nástroje dochází k ovlivňování dovozu díky dovozních limitů a cel stanovených problémovým regionům, přičemž působnost nástroje je časově omezena, a to vždy na co nejkratší dobu (Novotná, 2007).

Druhou skupinou nástrojů jsou mikroekonomické nástroje regionální politiky. Většinou se jedná o záměrné ovlivňování ekonomických subjektů při jejich rozhodování o prostorové lokalizaci. Mezi tyto nástroje řadíme nástroje realokace pracovních sil a realokace kapitálu (Kutscherauer a kol., 2010). Nástroje realokace pracovních sil jsou většinou směřovány na přilákání kapitálu do problémových regionů, vytváření nových pracovních míst, a tedy stabilizaci obyvatelstva v regionu. Efektivní jsou tyto nástroje v případě, jsou-li využity především v počátečním období aplikace regionální politiky (Novotná, 2007). Cílem nástrojů realokace kapitálu není díky přímé podpory přispět

ke vzniku nových pracovních příležitostí již lokalizovaných podniků nebo získáním nových domácích i zahraničních investorů, neboť takový způsob podpory výrazně ovlivňuje podnik či organizaci a její strategická rozhodování o dalším vývoji. Je proto vhodné soustředit se zejména na nabídku souboru speciálních služeb následné péče o investory (Stejskal a Kovárník, 2009).

2.7.2 Strukturální fondy

Strukturální fondy jsou jádrem regionální a strukturální politiky EU. Zaměřují se na snižování rozdílů v úrovni rozvoje jednotlivých regionů členských států a redukci zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů. Finanční prostředky, které členské státy získávají na své rozvojové aktivity ze strukturálních fondů, jsou nenávratné. Strukturální fondy však nejsou jediným zdrojem financí, další finanční prostředky na realizaci regionální politiky poskytuje například Evropská investiční banka ve formě úvěrů.

Evropský fond regionální rozvoje (ERDF)

Evropský fond regionální rozvoje byl zřízen na základě summitu Evropské rady v roce 1972 a svou činnost zahájil 1. ledna 1975. V průběhu 13 let prodělal ERDF hned řadu reforem, které jen posílily jeho pozici a přispěly k navýšení objemu finančních prostředků a kvót čerpání.

Oblast působení ERDF je již od prvního programového období vždy zakotvena v nařízení Evropského parlamentu a Rady. V současném programovém období 2007 – 2013 je tímto nařízením č. 1080/2006, kde je činnost fondu vymezena jako podpora na zajištění finančních prostředků za účelem posílení hospodářské a sociální soudržnosti tím, že dojde k vyrovnání významných regionálních disparit posílením rozvoje a strukturálních změn regionálních ekonomik, společně s transformací upadajících průmyslových oblastí a zaostávajících regionů a podporou přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce. Toto nařízení je oproti nařízení č. 1783/1999 předešlého období 2000 – 2006 daleko více strukturované a obsah jednotlivých podporovaných oblastí je více rozvinut (Boháčková a Hrabánková, 2009).

Smyslem ERDF je podpora plnění všech cílů regionální politiky, které jsou v tomto období stanovené tři – Konvergence, Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanost a Evropské územní spolupráce. ERDF přispívá k podpoře rozvoj technologií a výzkumu,

informační společnosti, investic do cestovního ruchu a kultury a rovnost mužů a žen. Důraz je díky přijetí evropské strategie zaměstnanosti kladen také na rozvoj zaměstnanosti (Fiala, Pitrová, 2003). Zvláštní pozornost věnuje ERDF i tzv. regionálním specifickým. Jedná se o řešení hospodářských, environmentálních a sociálních problémů ve městech a věnuje se oblastem s geografickým nebo přírodním znevýhodněním. Pozornost fondů směřuje také do nejvzdálenějších regionů s cílem kompenzovat jejich odlehlost.

Evropský sociální fond

Evropský sociální fond je nejstarším strukturálním fondem a byl zakotven již v Římské smlouvě z roku 1957, kdy také vznikl. Úsilí fondu směřuje k podpoře zaměstnanosti v EU a to zejména financováním neinvestičních projektů (König, Lacina, 2004). Dle charakteru podpůrných opatření lze vývoj ESF rozdělit z časového hlediska do několika etap. V rámci jednotlivých programových období docházelo k pozvolnému růstu významu fondu včetně navyšování finančních prostředků pro fond určených v rámci rozpočtu Společenství. Zatímco v programovém období 1961 – 1972 byla celková částka na ESF přibližně 420 milionů účetních jednotek, v současném programovém období má tento fond k dispozici téměř 55 mld. EUR (Boháčková a Hrabánková, 2009).

V současném programovém období je ESF realizován na základě nařízení č. 1083/2006 a jeho cílem již není boj s nezaměstnaností, ale převládá také podpora vzdělanosti a dovedností pracovní síly. Konkrétním zaměřením fondu je zlepšení sociální integrace znevýhodněných osob, podpora lidského kapitálu či zlepšení přístupu k zaměstnání a udržitelnosti. Nedílnou součástí je také zvyšování přizpůsobivosti pracovníků a společností, podniků a podnikatelů, a to zvláště tvorbou a vedením inovačních a produktivnějších způsobů organizace práce (Boháčková a Hrabánková, 2009).

2.7.3 Fond soudržnosti

Fond soudržnosti, jenž byl zakotven v Maastrichtské smlouvě od roku 1992, není strukturálním fondem a byl ustanoven nařízením Rady č. 1164/94. Podle tohoto nařízení má Fond soudržnosti poskytovat pomoc na národní úrovni vybraným zemím EU, aby se připravily na vstup do hospodářské a měnové unie. Pomoc mohou čerpat pouze ty členské státy, jejichž hrubý národní důchod měřený paritou kupní síly je nižší než 90 % průměru Společenství. Současně musí členský stát realizovat programů „hospodářská konvergence“.

V současném období 2007 – 2013 se fond soudržnosti řídí nařízením Rady č. 1084/2006, kde jsou redefinovány oblasti, jimž se pomoc z fondu věnuje. Financována je zejména činnost v oblasti transevropských dopravních sítí (velikost projektu je minimálně 50 mil. EUR) a životního prostředí (velikost projektu je minimálně 25 mil. EUR). Pomoc může být směřována také do oblastí energetické efektivity, obnovitelné energie a kombinování různých druhů dopravy, městské a hromadné dopravy. Mimo výše zmíněné oblasti podpory má Fond soudržnosti také zajistit posun podporovaných států k rozpočtové stabilitě vyžadované EMU, aniž by došlo k omezení rozsáhlosti investic, jež jsou v těchto oblastech nutné (Fondy Evropské unie, 2012).

2.8 Vývojové tendence regionální politiky v 21. století

Současné pojetí regionální politiky klade důraz zejména na využití a mobilizaci místních, endogenních rozvojových kapacit a mobilizaci místních aktiv. Zároveň se snaží co nejtěsněji propojit regionální a celostátní úroveň politik v konkrétním regionálním kontextu. Toto období se vyznačuje rozšířením nástrojů regionální politiky o nové, „širší“ přístupy, jako je společná snaha o řešení příčin regionálních problémů. Projevují se tendence porozumět regionální politice jako politice strategické a do budoucna orientované, která se má stát preventivním prostředkem tvorby a udržení konkurenceschopnosti v globální ekonomice a prostředkem zajišťujícím, že se v regionu budou realizovat aktivity přinášející co nejvyšší přidanou hodnotu (Blažek a kol., 2011).

Příznačný je trend zvýšení odpovědnosti za regionální politiku přenesením pravomocí blíže těm, kterých se budou přijatá opatření týkat. Současné pojetí regionální politiky tak odráží posun k decentralizaci ve veřejné správě, která se vyznačuje přesunem stále většího okruhu kompetencí na regionální a lokální úroveň. Jedním z dalších charakteristických rysů současné regionální politiky je zvýšený důraz na strategické plánování, vytyčení měřitelných cílů, časový plán, hodnotný implementační systém, monitorování postupu podpůrných programů a evaluace jejich účinnosti a efektivity.

V souladu s institucionálními teoriemi je hlavním rysem současného pojetí kladení důrazu na tvorbu partnerských vztahů, síťování a vznik platform umožňujících vzájemnou komunikaci mezi partnery v regionu i mimo něj. Nejpoužívanějším nástrojem je poskytování volných prostor podnikatelům, poradenství, rekvalifikační projekty a menší zvýhodnění v oblasti daní z nemovitostí a místních poplatků. Smyslem tohoto je zejména snaha

o vytvoření dlouhodobějších partnerských vazeb a přijatelných rámcových podmínek pro podnikání. Regionální rozvojové programy by měly podléhat principu partnerství a měly by znázorňovat strategii rozvoje, která identifikuje slabé, respektive silné stránky příslušného regionu. Tento pokrok přináší určitou možnost jak řešit podstatu regionálních problémů, nikoliv však jejich následky (Blažek a kol., 2011).

Hlavním pozornost je v současné době věnována indikátorům inovačního charakteru ovlivňujících podobu budoucí sociálně-ekonomické mapy. Méně se však už dbá např. na charakteristiky v oblasti infrastruktury či územní správy, které však spoluurčují prostorově rozlišenou současnost. V souladu se stále zvyšujícím se významem realizace rozvojové strategie typu „high-road“¹ se ve vyspělých evropských zemích od 80. let 20. století stále více stává součástí strategií regionálního rozvoje také regionální inovační strategie (Kutscherauer a kol., 2010).

Konkrétním nástrojem zaměřeným na podporu vzniku a šíření inovací lze považovat zřizování vědeckých a technologických parků a pracovišť. Ty se prostřednictvím transferu technologií snaží stimulovat výzkum v regionu a rychle aplikovat jeho výsledky do praxe. Mezi další využívané nástroje patří projekty zaměřené na tvorbu podmínek pro spolupráci výzkumných pracovišť a vytváření pracovních skupin složených ze zástupců významných organizací orientovaných na řešení konkrétních problémů (Blažek a kol., 2011).

¹ Strategie usilující o konkurenceschopnost založenou na inovacích a na vysoké kvalitě výrobků a služeb.

3 POJETÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY VYBRANÝCH ZEMÍ STŘEDNÍ EVROPY

Smyslem této kapitoly je přiblížit si pojetí regionální politiky ve vybraných zemích střední Evropy. První část je věnována obecné charakteristice země a její regionální struktuře, kde je popsáno, jak regionální politika v daných zemích vznikla, kdo je za ni zodpovědný a s jakými regionálními problémy se daný stát potýká.

Druhá část je věnována samotným strategickým dokumentům, na jejichž základě je regionální politika v zemích střední Evropy prováděna. Dokumenty jsou rozděleny na národní úroveň a dokumenty politiky soudržnosti. V rámci každého dokumentu jsou stanoveny cíle dokumentu a v závěru každé země také jejich aplikace na zmíněné konkrétní regionální disparity.

3.1 Slovensko

První probíranou zemí je Slovensko. Tato země byla vybrána z důvodu její podobnosti s Českou republikou. Není to dávno, co společně tvořily jeden stát, který měl jednoho prezidenta, jednu vládu a také jedny zákony. Po rozpadu se mnoho nezměnilo, ovšem z hlediska probírané problematiky – regionální politiky a jejího dopadu na regionální disparity, se Slovensko od České republiky značně liší. Zatímco Česká republika je v porovnání s ostatními státy střední Evropy zemí konkurenceschopnou, Slovensko se stále snaží se v této oblasti více přiblížit ostatním zemím, což se jí díky regionální politiky také úspěšně daří.

3.1.1 Obecná charakteristika země

Slovensko je vnitrozemský stát, který se nachází prostřední střední Evropy. S některými sousedními zeměmi je Slovensko spojeno řekou Dunaj. Hraničními partnery země jsou Česká republika, Rakousko, Maďarsko, Ukrajina a Polsko. Počet obyvatel je odhadován na 5 424 057 osob. Slovensko je členem EU, V4, SEI, EEA, EBRD, IBRD, MMF, NATO, OBSE, OECD, OSN, Rady Evropy či WTO. Hlavou státu je prezident volen přímými všeobecnými volbami na pětileté období s omezenými pravomocemi. O svou moc se však dělí s jednokomorovým parlamentem – Slovenskou národní radou, jehož 150 členů

je voleno v pluralitních volbách na čtyřleté období a vykonává funkci zákonodárného orgánu. Výkonná moc spadá do péče vlády.

V roce 2011 došlo ke zpomalení růstu slovenské ekonomiky. V pololetí 2011 byl vykazován HDP ve výši 32 963,3 mil. eur, přičemž byl zaznamenán meziroční růst HDP pouze o 3,4 %. Slovensko se řadí mezi otevřené ekonomiky, čímž je zcela závislá na vývoji ekonomiky největšího obchodního partnera, a to Německa. V pololetí 2011 byl vykazován nárůst vývozu výrobků a služeb meziročně o 14,1 % a dovozu o 10,1 %. Míra inflace dosáhla hodnoty 3,6 %, nejvíce vzrostly ceny potravin, bydlení, dopravy a vzdělávání. Index průmyslové produkce meziročně vzrostl o 9,8 % a zasloužil se o něj růst výroby dopravních prostředků a výroby strojů. Z hlediska zemědělské produkce byl zaznamenán pokles tržeb o 14,3 % oproti stejnému období roku 2010. Poklesem tržeb byl zasažen především sektor prodeje rostlinných výrobků a živočišných produktů (MZV ČR, 2012).

3.1.2 Regionální struktura země a pojetí regionální politiky

Slovensko se dle Zákona č. 221/1996 Sb. o územním a správním uspořádání SR dělí na 8 samosprávných krajů pojmenovaných dle svých center. Tyto kraje jsou nezávislou samosprávnou jednotkou Slovenska. Rozdělení krajů se odvíjí od původního československého, došlo pouze ke změnám uspořádání hranic krajů a okresů. Díky této změně došlo ke zmenšení územních celků tak, aby lépe odpovídaly přirozeným slovenským regionům. Kraje lze dále rozdělit na 79 okresů a 2 922 obcí (MVRR SR, 2012).

Územní členění Slovenska je podle metodiky NUTS následující²:

- NUTS 0 – stát Slovenská republika,
- NUTS 1 – celé území Slovenské republiky,
- NUTS 2 – spojování krajů do větších celků. Celkem čtyři regiony této úrovně,
- NUTS 3 – krajské uspořádání Slovenska s celkem 8 kraji.

Nomenklatura lokálních územních jednotek je tvořena:

- LAU 1 – okresy představující části krajů. Celkem je na Slovensku 79 okresů,
- LAU 2 – obce včetně městských částí Bratislavy a Košic. Celkový počet obcí na Slovensku je 2 922.

² Struktura územních statistických jednotek NUTS 1 – NUTS 3 na Slovensku je uvedena v příloze č. 1

Pojetí regionální politiky

K rozdělení Česko-slovenské republiky došlo v roce 1993, ale regionální politika se na Slovensku začala formovat o několik let dříve. Nejvýznamnějším dokumentem přijatým v prvních letech transformace v oblasti regionální politiky bylo usnesení vlády č. 390/1991 k Zasadám regionální hospodářské politiky (Fazekas a Hunčík, 2008). Na základě tohoto usnesení se Slovensko upsalo k základním principům a cílům regionálního plánování zodpovídajícím evropskému standardu Evropské charty regionálního plánování. V roce 1991 došlo k prvnímu schválení zásad regionální hospodářské politiky (další následovaly v letech 1994 a 1997), ty však nepřinesly realizaci úmyslů vlády v oblasti regionálního rozvoje, neboť zde stále neexistoval žádný zákon o regionálním rozvoji. 13. září 2000 bylo vydáno usnesení vlády č. 725/2000 o zásadách regionální politiky SR, které byly vytvořeny v souladu s politikou Evropské unie (MVRR SR, 2000). Tyto zásady slovenské regionální politiky se staly podkladem k vydání zákona č. 503/2001 Sb., o podpoře regionálního rozvoje ze dne 18. srpna 2001 (MVRR SR, 2001). První část zákona přináší vysvětlení základních pojmů používaných v zákoně. Druhá část je věnována hlavním cílům regionálního rozvoje, podporovaným regionům, základním programovým dokumentům podpory regionálního rozvoje a finančním zabezpečením podpory regionálního rozvoje. Poslední část vymezuje jednotlivé orgány státní správy (Bartošíková, 2009).

Základní institucí zodpovědnou za koordinaci a řízení regionální politiky je Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoje. Podle zákona č. 575/2001 Z. z. o organizaci činnosti vlády a organizaci ústřední státní správy ve znění pozdějších předpisů je ministerstvo centrálním orgánem státní správy pro veřejné práce, regionální rozvoj, stavební výrobu a stavební výrobky, stavební pořádek a územní plánování mimo ekologické aspekty, tvorbu a uskutečňování bytové politiky a poskytování státních premií ke stavebnímu spoření. Ministerstvo je v souladu s dohodou s EK a s usnesením vlády SR č. 133 ze 13. února 2002, také řídicím orgánem Rámce podpory Společenství (MVRR SR, 2009).

Pojetí regionálních disparit se na Slovensku nikterak zvlášť neliší od vnímání tohoto problému Evropskou komisí respektive DG Regio. Středem zájmu jsou disparity ekonomického a sociálního charakteru. Hlavním důvodem věnování pozornosti právě těmto dvěma rozdílům je skutečnost, že na Slovensku existují obrovské regionální disparity, a to zejména v oblasti ekonomické, sociální a vzdělanostní. Zatímco východ a sever Slovenska se vyznačuje vysokou populační dynamikou, jih a jihozápad mají problém zcela opačný. Mimo jiné zde existují také význačné rozdíly v ekonomické vyspělosti jednotlivých

regionů. Za nevyspělejší region je možné považovat tzv. zlatý trojúhelník – Bratislava – Trnava – Nitra, následován západním Slovenskem a Horním Povážím (REGDIS09, 2009).

Dle analýzy současného stavu ekonomiky Slovenska lze hlavní disparity spatřit (Ivaničková, 2007):

- v nízké konkurenceschopnosti materiálové výroby a služeb,
- v neuspokojivé kvalitě lidských zdrojů,
- v nedostatečné kvalitě a dostupnosti veřejné infrastruktury.

Problematické výzkumu regionálních disparit se dlouhodobě věnují výzkumné a akademické instituce, např. Slovenská akademie věd, Ekonomická univerzita v Bratislavě a další univerzitní pracoviště. Tyto instituce se zabývají nejen výzkumem a analýzou regionálních disparit, ale také podporou malého a středního podnikání v regionech a sociálními problémy a nerovnostmi ve slovenských regionech. Výsledkem jejich výzkumu je identifikace příčin současných regionálních disparit na slovenském území, které se dle nich zakládají na vývoji slovenské ekonomiky před rokem 1989 a na průběhu transformačního období v devadesátých letech minulého století. Materiály mající analytický charakter slouží k potřebám tvorby dlouhodobých strategických rozvojových plánů i na úrovni vlády, resp. ministerstev. Tyto zprávy jsou ovšem především materiály popisného charakteru shrnujících daný stav meziregionálních rozdílů na Slovensku, než aby konkretizovali jejich příčiny (REGDIS09, 2009).

3.1.3 Struktura strategických dokumentů regionální politiky

Regionální politika na Slovensku byla až do roku 1993 realizována v rámci společného státu. Po rozdělení Československa 1. ledna 1993 se regionální politika postupně formuje a výrazně se shoduje s politikou soudržnosti EU.

Dokumenty národní regionální politiky

Základními dokumenty slovenské národní regionální politiky jsou Zásady regionální politiky (2000) a Zákon o podpoře regionálního rozvoje (2001, 2004 a 2008).

Zásady regionální politiky z roku 2000 se orientovaly na řešení regionálních disparit. Regionální politika představovala koncepční a výkonnou činnost státu, územní samosprávy a dalších zainteresovaných subjektů, jejichž cílem bylo přispívat k vyváženému rozvoji regionů; snižovat disparity mezi úrovní rozvoje regionů; podporovat hospodářský

a sociální rozvoj jednotlivých regionů a udržitelný regionální rozvoj. Regionální politika byla uskutečňována jak na úrovni národní – zabezpečenou ústředními orgány státní správy, tak na úrovni regionální – zabezpečenou krajskými úřady (MVRR SR, 2000).

V roce 2004 byl vydán Zákon č. 351/2004 Z. z., na který navazoval o čtyři roky později Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpoře regionálního rozvoje. V tomto zákoně jsou obsaženy cíle a podmínky podpory regionálního rozvoje, úpravy působnosti orgánů státní správy, vyšších územních celků, obcí a dalších subjektů územní spolupráce. Hlavním cílem podpory regionálního rozvoje je odstraňovat či eliminovat nežádoucí rozdíly v úrovni hospodářského, sociálního a územního rozvoje regionů; zvyšovat ekonomickou výkonnost a konkurenceschopnost regionů a rozvoj inovací v regionech; podporovat růst zaměstnanosti a životní úroveň obyvatel v regionech při zajištění trvale udržitelného rozvoje regionů (MVRR SR, 2008).

Na základě zákona o podpoře regionálního rozvoje byla definována Národní strategie regionálního rozvoje SR (dále jen národní strategie), která představuje základní dokument na podporu regionálního rozvoje na národní úrovni. Mimo strategii jsou definovány také Programy hospodářského rozvoje a sociálního rozvoje obce. Cílem národní strategie je komplexně stanovit strategický přístup státu k podpoře regionálního rozvoje na Slovensku. Národní strategie byla vypracována na základě principu partnerství a na úrovni NUTS 3 umožňuje (NSRR SR, 2010):

- identifikovat jeho vnitřní potenciál a specifikovat jeho možnou konkurenceschopnost v rámci Slovenska,
- charakterizovat jeho specifické stránky a z nich vyplývající hlavní konkurenční výhody v rámci Slovenské republiky,
- určit jeho rozvojové strategické cíle a priority.

Dokumenty politiky soudržnosti

Nejvýznamnějším dokumentem regionální politiky ve vztahu k politice soudržnosti EU je v současném programovém období Národní strategický referenční rámec z 29. června 2007 a z něj plynoucí operační programy, jejichž řídicími orgány jsou příslušná ministerstva. Národní strategický referenční rámec bude dále popsán v rámci řešení regionálních disparit na národní úrovni.

Provádění strategie soudržnosti se koná na základě 11 operačních programů: 7 programů je vymezeno pro regiony cíle Konvergence, z nichž jeden společný Regionální operační program je pro 3 NUTS 2 regiony, 1 OP je určen pro Bratislavský kraj pro cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a 3 OP jsou společné pro oba cíle. Celková alokace na politiku soudržnosti je na programové období 2007-2013 činí 11,7 mld. EUR, z toho 11 mld. EUR pro regiony cíle Konvergence, 0,5 mld. EUR pro regiony cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a 200 mil. EUR pro cíle Evropská územní spolupráce (REGDIS09, 2009) Rozdělení finančních prostředků na jednotlivé operační programy znázorňuje tabulka 3.1.

Tabulka 3.1: Rozdělení finančních prostředků na jednotlivé OP v letech 2007-2013

	Operační program	Cíl	Fond	Mil. EUR
1.	Regionální operační program	Konvergence	ERDF	1445
2.	Životné prostředí	Konvergence	ERDF, KF	1820
3.	Doprava	Konvergence	ERDF, KF	3207
4.	Informatizace společnosti	Konvergence	ERDF	988
5.	Konkurenceschopnost a hospodářský růst	Konvergence	ERDF	777
6.	Zdravotnictví	Konvergence	ERDF	250
7.	Technická pomoc	Konvergence	ERDF	98
8.	Bratislavský kraj	Regionální konkurenc.	ERDF	87
9.	Výzkum a vývoj	Konvergence Regionální konkurenc.	ERDF	1209
10.	Vzdělávání	Konvergence Regionální konkurenc.	ESF	618
11.	Zaměstnanost a sociální inkluze	Konvergence Regionální konkurenc.	ESF	882
	Celkem			11381

Zdroj: NSRR SK, 2007; vlastní zpracování, 2012

3.1.4 Řešení regionálních disparit na národní a regionální úrovni

Národní úroveň

Základním strategickým dokumentem rozvojové a regionální politiky na národní úrovni, který čerpá výrazné finance z veřejných, zahraničních a domácích fondů je již výše zmíněný Národní strategický referenční rámec (NSRR). NSRR definuje základní priority státu, které budou spolufinancovány jak ze strukturálních fondů, tak z Fondu soudržnosti v programovém období 2007-2013 v souladu se Strategickými směrnicemi Společenství o evropské soudržnosti. Obsahem NSRR je analýza současné situace Slovenska, vize

a strategie včetně priorit NSRR, členění strategie na operační programy a samotné financování (NSRF SR, 2007).

Za strategický cíl rozvoje je na období 2007-2013 stanoveno: „Výrazně zvýšit do roku 2013 konkurenceschopnost a výkonnost regionů a slovenské ekonomiky a zaměstnanost při respektování trvale udržitelného rozvoje“. Tento cíl není jen dalším trendem jak se přiblížit úrovni států EU-15 z pohledu ekonomické výkonnosti, ale jeho naplnění předpokládá realizaci kvalitativních a strukturálních změn nutných k posílení konkurenceschopnosti Slovenska a jeho regionů. Na základě východisek a v souladu s vytyčeným strategickým cílem Slovenska je NSRR postavena na třech strategických prioritách a jejich třech cílech, jichž se bude prostřednictvím financování projektů snažit dosáhnout, viz tabulka 3.2 (NSRF SR, 2007). Strategické priority se dále rozpracovávají na specifické priority, zároveň jsou zde definovány také horizontální priority.

Tabulka 3.2: Strategické priority a cíle NSRR na Slovensku

Strategická priorita	Cíl strategické priority
1. Infrastruktura a regionální dostupnost	Zvýšení vybavení regionů infrastrukturou a zvýšení efektivnosti a s ní souvisejících služeb
2. Znalostní ekonomika	Rozvoj zdrojů trvale udržitelného ekonomického růstu a zvyšování konkurenceschopnosti průmyslu a služeb
3. Lidské zdroje	Zvýšení zaměstnanosti, růst kvality pracovní síly pro potřeby znalostní společnosti a zvýšení sociální inkluze rizikových služeb

Zdroj: NSRF SR, 2007; vlastní zpracování, 2012

NSRR vyplývá z identifikovaných rozdílů, ke kterým lze přiřadit tzv. faktory rozvoje. Hlavní disparity a faktory rozvoje Slovenska jsou uvedeny v následující tabulce 3.3.

Tabulka 3.3: Hlavní disparity a faktory rozvoje Slovenska

Disparity	Faktory rozvoje
Nízká konkurenceschopnost materiálové výroby a služeb	Technologie a procesy zajišťující lepší využití produkčního potenciálu, jeho rozvoj a zvyšování inovační kapacity regionu
Nízká kvalita lidských zdrojů	Rozvoj lidského potenciálu a efektivní využití pracovních sil
Nedostatečná kvalita a dostupnost veřejné infrastruktury	Infrastruktura zabezpečující zlepšení dostupnosti regionů a kvalitu životního prostředí

Zdroj: NSRF SK, 2007; vlastní zpracování, 2012

Disparity, které jsou v tabulce identifikovány, představují překážky, které je potřeba překonat, aby byla naplněna vize a dosaženy strategické cíle programového období 2007-2013. Druhý sloupec, představující faktory rozvoje, určuje impulzy sociálně-ekonomického rozvoje, které se mají využívat a vytvářet pro zmírnění definovaných disparit.

Disparity jsou odvozeny ze dvou strukturálních problémů. Prvním z nich je nedostatečné využití a efektivita existujících faktorů ekonomického růstu a tím druhým je nedostatečná míra potenciálu založeného na znalostech. Při detailnějším prostudování těchto hlavních faktorů rozvoje je zřejmé, že v souladu s definovanými disparitami jejich podpora souvisí se dvěma hlavními vývojovými trendy strukturovaného vývoje, tj. závisí na podpoře tradičních faktorů ekonomického růstu a na lepší podpoře rozvoje znalostní ekonomiky (NSRF SK, 2007).

Regionální úroveň

Řešením regionálních disparit se zabývají všechny operační programy definované strategií NSRR dle jednotlivých priorit. Specifickou úlohu plní Regionální operační program (ROP) pokrývající území 3 NUTS2, tj. Západní Slovensko, Střední Slovensko a Východní Slovensko.

Tabulka 3.4: Operační programy při řešení rozvojových priorit Slovenska

Priorita/Specifická priorita	Operační program
1. Infrastruktura a regionální dostupnost	
1.1 Regionální infrastruktura	Regionální OP
1.2 Environmentální infrastruktura a ochrana ŽP	OP Životní prostředí
1.3 Dopravní infrastruktura a veřejná osobní doprava	OP Doprava
1.4 Modernizace zdravotnické infrastruktury	OP Zdravotnictví
2. Znalostní ekonomika	
2.1 Informační společnost	OP Informační společnost
2.2 Výzkum a vývoj	OP Výzkum a vývoj
2.3 Infrastruktura vysokých škol	OP Výzkum a vývoj
2.4 Konkurenceschopnost podniků a služeb a inovace	OP Konkurenceschopnost
3. Lidské zdroje	
3.1 Moderní vzdělávání pro znalostní společnost	OP Vzdělávání
3.2 Podpora růstu zaměstnanosti, sociální inkluze	OP Zaměstnanost

Zdroj: NSRR SR, 2007; vlastní zpracování, 2012

Záměrem ROP je řešení podpor tzv. Regionální infrastruktury v rámci priority 1 NSRR – Infrastruktura a regionální dostupnost. V pojetí ROP je součástí regionální infrastruktury občanská infrastruktura, prvky sídelní a dopravní infrastruktury, infrastruktury

cestovního ruchu a též stavby zvyšující kvalitu poskytování služeb v oblasti vzdělávání, sociálních služeb, místních a regionálních komunikací a sídel (ROP SR, 2007).

Řídícím orgánem ROP je Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoje. Za globální cíl rozvoje ROP je považováno posílení dostupnosti a kvality občanské infrastruktury a vybavenosti území v regionech. Prioritní osu tvoří infrastruktura vzdělávání, infrastruktura sociálních služeb, posílení kulturního potenciálu v regionech a infrastruktura cestovního ruchu, regenerace sídel, regionální komunikace zajišťující dopravní obslužnost regionů. Celková alokace ROP pro období 2007-2013 činí celkem 1 445 mil. EUR, které se rozděluje mezi příslušné regiony (REGDIS09, 2009).

3.2 Polsko

Polsko je jednou z devíti zemí, které do EU přistoupily společně s Českou republikou v roce 2004. Ve srovnání s okolními státy se rozkládá na rozsáhlém území, což značně přispívá k regionální různorodosti a regionálním disparitám. I přes tuto skutečnost se Polsko řadí mezi ty vyspělejší státy EU a své regionální disparity dokáže díky dobré regionální politice držet na zvladatelné úrovni.

3.2.1 Obecná charakteristika země

Polsko je přímořským státem, který sousedí s Českou republikou, Slovenskem, Německem, Běloruskem, Ukrajinou, Ruskem a Litvou. Severní část Polska mající přístup k Baltskému moři je téměř výhradně nížinatá, zatímco jižní hranice je tvořena pohořím Karpat. Na základě posledního sčítání lidu bylo zjištěno, že na celkové ploše 312 679 km² žije 38 163 895 obyvatel. Polsko je významným členem nejen EU, ale také SEI, EBRD, IBRD, MMF, NATO, OBSE, OSN a WTO. Polsko je parlamentní demokracií v čele s prezidentem. Prezident na základě podkladů ministerského předsedy jmenuje vládu. Zákonodárnou moc provádí parlament, který je od roku 1989 dvoukomorový a dělí se na Dolní (Sejm) a Horní komoru (Senát). 460 členů dolní komory je stejně jako 100 senátorů voleno přímo v systému poměrného zastoupení na čtyři roky.

Polsko je jedinou zemí EU, která prošla globální krizí bez poklesu výkonu hospodářství. Hospodářský systém se v Polsku vyznačuje velkým podílem státního sektoru (největšího v EU) a velkými tendencemi k regulování ekonomiky vládou. Za rok 2010 došlo

k nárůstu HDP o 3,8 %, přičemž přibližně stejný nárůst byl očekáván i v roce 2011. Nejvýznamnějším faktorem růstu byla vnitřní poptávka. Vývoz dosáhl za první pololetí 2011 nárůstu meziročně o 18 % a dovoz o 17, %. Míra inflace dosáhla hodnoty 3,9 %. Nárůst zaregistrovala také průmyslová výroba, která v 1. pololetí 2011 vzrostla meziročně o 8,1 %. Hlavními oblastmi průmyslu je v Polsku zpracovatelský průmysl, výroba a dodávka energií, hornictví a dobývání, dodávky vody a odpadové hospodářství. Díky poklesu rostlinné výroby o téměř 7,5 % došlo ke snížení celkové produkce zemědělství meziročně o 1,8 % (MZV ČR, 2012).

3.2.2 Regionální struktura země a pojetí regionální politiky

Administrativní členění je od 1. ledna 1999 v Polsku třístupňové a člení se na vojvodství, okresy a obce. Nejvyšším správním celkem je 16 vojvodství. Druhým stupněm jsou okresy, kterých je celkem 614 a lze je rozdělit na zemské a městské. Posledním stupněm jsou obce s počtem 2 489. Obce se dále dělí na městské, městske – vesnické a vesnické (Huňová, 2010).

Území Polské republiky se stejně jako v ostatních zemích EU dělí dle Nomenklatury územně statistických jednotek (NUTS)³:

- NUTS 0 – stát Polsko,
- NUTS 1 – regiony, které spojují několik vojvodství. Regionů je celkem šest,
- NUTS 2 – vojvodství. Vojvodství jsou vyšším územně samosprávným celkem, který disponuje i samosprávnými orgány. Vojvodství je v Polsku 16,
- NUTS 3 – tzv. podregiony. Podregiony jsou vytvořeny uměle spojením několika okresů a slouží pro potřeby členění území na NUTSy. Počet podregionů je 45.

Nomenklatura lokálních územních jednotek tvoří v Polsku:

- LAU 1 – okresy a tzv. pověřené obce (města s právy okresu). Z hlediska územně samosprávného členění Polska jsou okresy částí vojvodství. Celkem jich zde nalezneme 379,
- LAU 2 – obce (gminy), které jsou základní jednotkou a jsou spojovány do okresů. Obcí je v Polsku 2 489.

³ Struktura územních statistických jednotek NUTS 1 – NUTS 3 v Polsku je uvedena v příloze č. 2

Pojetí regionální politiky

Rozvoj regionální politiky v Polsku souvisí se vstupem této země do Evropské unie. Na úrovni regionů se 5. června 1998⁴ uskutečnila reforma územně správního členění země, čímž došlo ke vzniku samosprávných provincií (vojvodství) a okresů (powiatů). Cílem těchto územních jednotek je zajištění důležitých funkcí regionální politiky. Právním základem polské regionální politiky je zákon o zásadách podpory regionálního rozvoje ze dne 12. května 2000⁵, který vymezuje principy podpory regionálního rozvoje a zavádí koncepci pro alokaci finančních prostředků na regionální rozvojové programy (Bartošíková, 2009). V současné době je polská regionální politika založena na modelu inter a intra regionální politiky. Na období příštích minimálně 7 let jsou elementární principy, cíle a směry regionálního rozvoje země obsaženy v Zákoně o zásadách realizace rozvojové politiky, který byl přijat 6. ledna 2006.

Pojetí regionálních disparit se v Polsku nijak zvlášť neliší od vnímání této problematiky Evropskou komisí respektive DG Regio. Z toho vyplývá, že ve středu zájmu polských výzkumných a odborných pracovišť jsou disparity ekonomického a sociálního charakteru. Polsko, jakožto kontinentální evropská země situována v centru Evropy, nemá zřetelné rozdíly v klimatických či přírodních podmínkách, zato se potýká s výraznými regionálními nerovnostmi v oblasti ekonomické, s čím úzce souvisí také disparity sociální povahy.

Až do roku 2006 neexistovalo v Polsku žádné specializované ministerstvo, které by se intenzivně zabývalo regionálními rozdíly. Teprve 31. ledna 2005 po vstupu Polska do Evropské unie a z nezbytnosti institucionálně zabezpečit a koordinovat nakládání s finančními prostředky ze strukturálních fondů Unie bylo zřízeno Ministerstvo regionálního rozvoje (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego). Toto ministerstvo nezabezpečuje pouze správu finančních toků z EU na provedení regionální a strukturální politiky, ale také zpracování základních strategických materiálů v oblasti regionální politiky, včetně analýz a hodnocení regionálních disparit v Polské republice. Tyto materiály nelze považovat za významné vědecké materiály, jejich smyslem je zaujmout nejen ekonomika-analytika, ale také samotného tvůrce regionální politiky (REGDIS09, 2009).

⁴ Sbírka zákonů č. 61, bod 576

⁵ Sbírka zákonů č. 48, bod 550

3.2.3 Struktura strategických dokumentů regionální politika

Téměř do roku 1999 koordinované řízení regionální politiky v Polsku prakticky neexistovalo. Význačným podnětem územního rozvoje se stalo rozhodnutí o vytváření Speciálních ekonomických zón v oblastech se strukturální nezaměstnaností a podléhajících průmyslové restrukturalizaci z roku 1994. Až po roce 2000 v důsledků vytvoření 16 samosprávných vojvodství (v roce 1999) a v souvislosti se vstupem do EU (v roce 2004) dochází k dynamickému rozvoji regionální politiky.

Dokumenty národní regionální politiky

Národní rozvojová strategie (NDS) 2007 – 2015 je základním strategickým dokumentem vypracovaným Ministerstvem regionálního rozvoje v roce 2006. NDS definuje cíle a priority sociálního a ekonomického rozvoje Polska a podmínky, které by měly zajistit tento rozvoj. Mimo jiné vychází ze základních vývojových tendencí světové ekonomiky a cílů, které si Evropská unie stanovila v rámci obnovené Lisabonské strategie. Strategie byla vypracována s ohledem na princip trvale udržitelného rozvoje, který usiluje o rovnováhu mezi ekonomickými a sociálními cíli a ochranou životního prostředí (NDS PL, 2006).

NDS byl základním podkladem pro vypracování Národní strategie soudržnosti, Národního strategického plánu pro rozvoj venkova na období 2007 – 2013 a Národního strategického plánu pro oblast rybářství a operačních programů z něj vyplývajících.

Strategie se zaměřuje na takové činnosti, které jsou prováděny s cílem zlepšit sociální a ekonomické podmínky Polska. Její úkol je odvážný, ale zároveň jde o realistické plánování rozvoje a modernizaci země, se zvláštním důrazem na možnost využití postavení Polska v EU, a také všech zdrojů a výhod, které má tato země k dispozici, pro rozvoj a zlepšení úrovně a kvality života (REGDIS09, 2009).

Národní rozvojová strategie formuluje představu rozvoje Polska do roku 2015 - stát se zemí s vysokou úrovní kvality života svých občanů a silnou konkurenční ekonomikou schopnou vytvářet nová pracovní místa. Této vize má být docíleno prostřednictvím 6 priorit, které definují nejdůležitější směry a hlavní akce, díky nimž bude možné dosáhnout hlavních cílů strategie:

1. Zvýšení konkurenceschopnosti a inovativnosti ekonomiky,
2. Zlepšením podmínek technické a sociální infrastruktury,

3. Růstem zaměstnanosti a zvyšováním její kvality,
4. Budováním integrované společenské komunity a její bezpečnosti,
5. Rozvojem venkovských oblastí,
6. Regionálním rozvojem a zvyšováním územní soudržnosti.

Primárním cílem Národní rozvojové strategie je realizace rozvojových akcí pro zlepšení ekonomických a sociálních podmínek v Polsku. Směr regionální politiky je v rámci šesté rozvojové priority definován jako „vytváření podmínek pro růst konkurenceschopnosti všech regionů takovým způsobem, který bude podporovat ekonomickou, sociální a územní soudržnost a bude docházet k vyrovnávání rozvojových příležitostí vojvodství, a to při zachování principu udržitelného rozvoje.

Aby bylo vytyčených cílů dosaženo, je zapotřebí, aby se politika zaměřila na nové prostorové uspořádání země, decentralizaci rozvojových procesů, veřejných financí a zvýšení role lokálních orgánů v ekonomickém rozvoji regionů s využitím jejich potenciálu. Nejdůležitější pro regionální rozvoj je, aby byl plně využit endogenní potenciál největších měst a docházelo k posilování vztahu metropolitních oblastí, okolních menších měst a venkovských oblastí (REGDIS09, 2009).

Dokumenty politiky soudržnosti

Výchozím dokumentem pro využívání strukturálních fondů v Polsku je Národní strategie soudržnosti (Národní strategický referenční rámec). Dokument obsahuje seznam národních priorit, na jejichž realizaci by v období 2007 – 2013 měly plynout finanční prostředky. Prostřednictvím těchto priorit by mělo dojít k dosažení udržitelného ekonomického růstu, zvýšení konkurenceschopnosti a zaměstnanosti, integraci priorit Společenství s polskými prioritami a většímu respektování lisabonských cílů vyjádřených v Národním programu reforem (REGDIS09, 2009).

Samotná realizace strategie probíhá prostřednictvím:

- operačních programů implementovaných na národní úrovni,
- 16 regionálních operačních programů implementovaných zastupitelskými orgány vojvodství na úrovni NUTS 2 regionů,
- jednoho operačního programu pro regiony východního Polska,
- jednoho operačního programu pro technickou pomoc,
- operačních programů pro evropskou územní spolupráci.

Tabulka 3.5: Operační programy 2007 - 2013 v Polsku

Operační program	Mld. EUR	%
Regionální operační programy (16)	16,6	25
OP Infrastruktura a životní prostředí	27,9	42
OP Lidský kapitál	9,7	15
OP Inovativní ekonomika	8,3	13
OP Rozvoj východního Polska	2,3	3
OP Evropská územní spolupráce	0,7	1
OP Technická pomoc	0,5	1
Celkem	66	100

Zdroj: NSRR PL, 2007; vlastní zpracování, 2012

Největší finanční částku obdrží je dle tabulky 3.5 OP Infrastruktura a životní prostředí, který představuje investici téměř 28 miliard EUR z Evropského fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti. Druhým největším programem je OP Lidský kapitál s investicí téměř 10 miliard EUR od Evropského sociálního fondu. Zbývající operační programy jsou podporovány prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj. Zároveň bude 16,6 miliard EUR vynaloženo na jednotlivé regiony úrovně NUTS2, což poskytne polským regionům nebyvalou příležitost k realizaci své strategie regionálního rozvoje v souladu s prioritami Společenství.

3.2.4 Řešení regionálních disparit na národní a regionální úrovni

Národní úroveň

NSRR vychází ze strategického cíle, kterým je „*vytvoření podmínek pro růst konkurenceschopnosti polské ekonomiky založené na znalostech a podnikání, zajištění zvýšení zaměstnanosti a vysoké úrovně ekonomické a sociální soudržnosti*“. Hlavním činitelem pro dosažení tohoto cíle je hospodářská politika, která usiluje, aby docházelo k reformám v oblasti veřejných financí a fungování veřejné správy.

Strategického cíle bude dle NSRR dosaženo prostřednictvím realizace konkrétních horizontálních cílů, což znamená, že všechny programy, aktivity a projekty uskutečněné v rámci NSRR se budou realizovat sice současně, ale v jiném rozsahu. Horizontální cíle NSRR jsou (NSRR PL, 2007):

1. zlepšení funkčních standardů veřejné správy a rozvoj mechanismů partnerství,
2. růst zaměstnanosti prostřednictvím rozvoje lidského a sociálního kapitálu,

3. zlepšení konkurenceschopnosti polských podniků, včetně sektoru služeb,
4. rozvoj a modernizace technické infrastruktury, která má zásadní vliv na růst konkurenceschopnosti Polska a jeho regionů,
5. zvýšení konkurenceschopnosti polských regionů a předcházení jejich sociální, hospodářské a územní marginalizaci,
6. rozvoj venkova.

Nová politika soudržnosti realizována prostřednictvím NSRR by měla do roku 2013 přinést očekávané výsledky v následujících oblastech (REGDIS09, 2009):

- úroveň HDP/obyvatele má dosáhnout 65 % úrovně průměru EU,
- má dojít k vytvoření minimálně 3,5 mil. Nových pracovních míst,
- zaměstnanost má dosáhnout úrovně 60 %,
- produktivita zaměstnance v podnikatelském sektoru by měla dosáhnout hodnoty 75 % průměru EU,
- výdaje na VaV mají činit 1,5 %,
- v rámci infrastruktury by mělo dojít k trojnásobnému rozšíření silniční a železniční sítě a ke zvýšení podílu obnovitelných zdrojů.

Z dokumentů rozvojové strategie Polska lze odvodit tři skupiny řešených rozvojových problémů na národní úrovni. První skupinou je zvyšování konkurenceschopnosti s podporou OP Infrastruktura a životní prostředí, OP Inovativní ekonomika a OP Lidský kapitál. Druhým řešeným problémem je snížení územních rozdílů mezi východní a západní částí země použitím zdrojů v rámci OP Východní Polsko a jednotlivých ROP. Třetí skupina představuje řešení rozvoje na úrovni jednotlivých regionů NUTS 2 (REGDIS09, 2009).

Regionální úroveň

Na úrovni vojvodství je pro řešení rozvoje k dispozici řada strategických a programových dokumentů. V rámci programů financovaných ze zdrojů EU jsou to Regionální operační programy, Strategie rozvoje a z nich odvozené další operační dokumenty, např. Regionální inovační strategie, Program ochrany životního prostředí, Plán hospodaření s odpady apod. (REGDIS09, 2009).

Klíčovou úlohu v rámci řešení problematiky regionálních rozdílů v Polsku sehrávají regionální operační programy. Celkem se jedná o 16 regionálních operačních programů, z nichž každý se zaměřuje na podporu konkrétního regionu úrovně NUTS 2. V letech 2007 – 2013 alokace regionálních operačních programů v Polsku činí 16,6 mld. EUR. Hlavními cíli ROP je zvyšování konkurenceschopnosti regionu a podpora udržitelného rozvoje. Opatření zaměřená na dosažení konkrétních cílů stanovených v rámci ROPu jsou koordinována s opatřeními prováděnými v rámci operačních programů (NSRR PL, 2006).

Tabulka 3.6: Alokace regionálních operačních programů v Polsku

ROP	Alokace (mil. EUR)
ROP Dolnoślaskie	1 213,2
ROP Kujawsko-Pomorskie	951,0
ROP Lubelskie	1 155,9
ROP Lubuskie	439,1
ROP Łódzkie	1 006,4
ROP Małopolskie	1 290,3
ROP Mazowieckie	1 831,5
ROP Opolskie	427,2
ROP Podkarpackie	1 136,3
ROP Podlaskie	636,2
ROP Pomorskie	885,1
ROP Śląskie	1 713,0
ROP Świętokrzyskie	725,8
ROP Warmińsko-Mazurskie	1 036,6
ROP Wielkopolskie	1 278
ROP Zachodniopomorskie	835,4
Celkem 16 ROP	16 555,6

Zdroj: NSRR PL, 2006; vlastní zpracování, 2012

Specifickým regionálním problémem je zaostalost Východního Polska, které je tvořeno vojvodstvími Varmińsko-Mazurskie, Podlaskie, Lubelskie, Podkarpackie a Świętokrzyskie. Tato vojvodství využívají nejen vlastních ROP, ale celá problematika je navíc řešena zvláštními operačním programem – OP rozvoj východního Polska. Specifickým cílem tohoto OP je urychlení sociálního a ekonomického rozvoje východního Polska na principu udržitelného rozvoje. Mezi dílčí cíle se řadí (REGDIS09, 2009):

- rozvoj znalostní ekonomiky,
- infrastruktura informační společnosti,
- rozvoj metropolitních funkcí v městech vojvodství,
- lepší dostupnost díky rozvoji dopravní infrastruktury,

- udržitelný rozvoj potenciálu cestovního ruchu s využitím přírodních podmínek.

3.3 Německo

Německo se řadí mezi nejvyspělejší státy EU a v současné době, kdy je EU vystavena hospodářské krizi, se stalo jednou ze zemí, která se snaží korigovat situaci, která nastala a v určitém slova smyslu se z ní snaží také těžit. Zároveň je Německo naším nejvýznamnějším obchodním partnerem díky vysokého vývozu strojů a dopravních prostředků z České republiky do Německa.

3.3.1 Obecná charakteristika země

Německo je středoevropský stát sousedící na severu s Dánskem, na východě s Polskem a Českou republikou, na jihu s Rakouskem a Švýcarskem a na západě s Francií, Lucemburskem, Belgií a Nizozemskem. Německo se rozléhá na celkové ploše 357 021 km². Díky celkovému počtu přes 82 milionů obyvatel je Německo nejlidnatějším státem Evropské unie a zároveň domovem třetí největší populace imigrantů na světě. Jeho území protínají některé největší evropské řeky, jako Rýn, Dunaj a Labe. Největším a zároveň hlavním městem je Berlín. Německo je členem EU, EBRD, G-7, G-8, IBRD, MMF, NATO, OECD, OBSE, OSN, WTO a signatářem Kjótského protokolu.

Německo je federativní parlamentní zastupitelská demokratická republika, která se dělí na 16 spolkových zemí (*Bundesländer*). Funkci zákonodárného orgánu zde na státní úrovni plní Spolkový sněm (Bundestag), jehož členové jsou voleni všeobecnými volbami na období čtyř let, a Spolková rada (Bundesrat) s 69 členy zastupujícími jednotlivé spolkové země. Německo se po 2. světové válce rozdělilo na demokratické západní Německo a komunistické východní Německo. Za symbol tohoto rozdělení lze považovat Berlínskou zeď, která byla zbourána v roce 1989, aby se o rok později Německo znovu spojilo (Evropa, 2012).

V prvním čtvrtletí roku 2011 dosáhlo Německo hospodářského růstu 5 %, ovšem od druhé čtvrtletí došlo k poklesu na 2,8 %. I přes tuto skutečnost se německé hospodářství zotavilo z krize mnohem rychleji, než se čekalo, a to z důvodu opětovného růstu exportu. Hospodářský růst byl ovlivněn jak vnitřními, tak vnějšími faktory. Mezi ty základní

patří Atomausstieg⁶ a krize hospodářství a státních financí některých zemí EU i USA. Celkový podíl německého průmyslu na HDP činí 16 % a je založen na inovacích a vysoké produktivitě. Německo je nejvýznamnějším evropským producentem mléka, vepřového masa, brambor a řepky olejky (MZV ČR, 2012).

3.3.2 Regionální struktura země a pojetí regionální politiky

V letech 1949 – 1952 bylo Německo formálně federací skládající se z 6 zemí. Postupnou centralizací a následným zákonem „Gesetz über die weitere Demokratisierung des Aufbaus und der Arbeitsweise der staatlichen Organe in den Ländern der Deutschen Demokratischen Republik“ z roku 1952 došlo na území Německa k trvalému odstranění federalismu a transformaci Německa v centralistický stát. 25. července 1952 se ve všech dosavadních zemích uskutečnily poslední schůze zemských sněmů, jejichž cílem bylo odhlasovat zákony stanovující nové rozdělení na kraje a okresy, které již nerespektovaly stávající hranice zemí. V současné době se Německo dělí na 16 spolkových zemí, které se dále člení na vládní obvody a okresy (MZV ČR, 2012).

Rozdělení Německa na statistické územní jednotky NUTS⁷:

- NUTS 0 – stát Německo,
- NUTS 1 – 16 spolkových zemí,
- NUTS 2 – tzv. vládní obvody, kterých je celkem 39,
- NUTS 3 – okresy s celkovým počtem 429.

Nomenklatura územních jednotek se skládá:

- LAU 1 – 1 451 sdružení obcí,
- LAU 2 – obce, kterých je přesně 12 379.

Pojetí regionální politiky

Německá regionální politika, jejíž počátky sahají do 70. let 20. století, spadá pod hospodářskou politiku a je zaměřena na hospodářský růst a mobilizaci růstového potenciálu. Základním cílem v rámci celospolečenské úlohy je zapojení strukturálně slabých regionů do hospodářského rozvoje vyrovnáním jejich nevýhodného postavení, které by vedlo

⁶ Odchýlení od jádra v energetice, které však z dlouhodobého hlediska může být motorem německého hospodářství především v oblasti rozvoje nových technologií.

⁷ Struktura územních statistických jednotek NUTS 1 – NUTS 3 v Německu je uvedena v příloze č. 3.

ke snížení regionální rozdílů. Jako doplněk regionální politiky slouží vyrovnaná růstová politika a politika zaměstnanosti, inovací a vzdělávání. Regionální politika by měla směřovat k celkovému hospodářskému růstu strukturálně slabých regionů, ke vzniku stálých a konkurenceschopných pracovních míst. Systém subvencí v rámci regionální politika je tvořen investičními pobídkami, neinvestičními pobídkami, podporou cestovního ruchu, rozvojem infrastruktury, integrovanými regionálními rozvojovými plány a regionálním managementem, řízením klastrů či investicemi do neuniverzitního výzkumu (REGDIS09, 2009).

Regionální politika Německa spadá do politiky prostorového plánování (Raumordnungspolitik). Tento pojem představuje sadu politik ovlivňujících prostorový rozvoj (doprava, ochrana životního prostředí atd.). Dohled na jejich koordinaci provádí Spolkové ministerstvo dopravy, staveb a městského rozvoje. Smyslem regionální politiky je tak příjem opatření, která směřují k vědomému ovlivňování prostorového rozvoje za pomoci hospodářsko-politických opatření. Za výkon regionální politiky je v Německu zodpovědné Spolkové ministerstvo hospodářství a technologií (Ševčíková, 2010).

Existence regionálních disparit je v Německu viditelná zejména mezi jeho východní a západní částí. V roce 2005 byl na východě příjem na obyvatele pouze 66,5 % a míra nezaměstnanosti dvojnásobná (18,7 %) oproti údajům západního Německa. Rozdíly jsou patrné také v oblasti výzkumu a vývoje, kde pozitivních hodnot dosahují východní země v oblasti vývoje v průmyslu. Velkým problémem východních zemí je zaměstnanost a vysoká migrace do zemí západního Německa zvyšující problém stárnutí východoněmeckého obyvatelstva (REGDIS09, 2009).

Regionální politika je v současnosti koordinována na úrovni spolkové vlády a hlásí se k problematice řešení regionálních rozdílů v Národním strategickém referenčním rámci pro období 2000 – 2013. V rámci cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost je vymezena prioritou snížit rozdíly mezi regiony a optimalizovat specifický regionální potenciál pomocí udržitelných rozvojových programů (REGDIS03, 2008).

3.3.3 Struktura strategických dokumentů regionální politiky

Dle německé ústavy je regionální hospodářská podpora záležitostí jednotlivých spolkových zemí. Celosvětovou úlohou spolku je „zlepšení regionální hospodářské infrastruktury“, v jehož rámci má spolek vliv na rámcové plánování a svým rozpočtem

se podílí na spolufinancování. Konkrétní realizace regionálních opatření je pak v rukou jednotlivých zemí, které samy provádějí volbu podpůrných rozvojových projektů a provádějí jejich schvalování a alokaci prostředků (REGDIS09, 2009).

Dokumenty národní regionální politiky

Na úrovni spolku v Německu existuje hned několik strategických dokumentů, z nichž nejvýznamnějším je Národní reformní program z roku 2005. Ten slouží k zabezpečení reformních procesů orientujících se na významné reformy na centrální úrovni pro podporu růstu a zaměstnanosti. Souvisí s odpovídajícími operačními programy spolkových zemí směřujícími ke strukturálně slabým regionům (REGDIS09, 2009).

S ohledem na národní regionální politiku jsou pro Německo stěžejní především rámcové plány pro tzv. Společné úkoly (Gemeinschaftsaufgaben – GA) spolku a spolkových zemí, kterými obě úrovně pomáhají k řešení otázek regionálních disparit. Nejvyšším orgánem GA je tzv. plánovací výbor v čele se spolkovým ministrem hospodářství. Ten má z hlediska hlasování stejný počet hlasů (16) jako je celkový počet zemských ministrů hospodářství, z nichž každý zastává jeden hlas. V současnosti se jedná o dva společné úkoly:

- *Zlepšení regionální hospodářské struktury* (Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur – GRW).
- *Zlepšení zemědělské struktury a ochrany pobřežních oblastí* (Verbesserung der Agrarstruktur und des Küstenschutzes – GAK) – cílem je podpora venkovských oblastí, vyšší konkurenceschopnost zemědělství a lesnictví a ochrana pobřeží.

V rámci společného úkolu Zlepšení regionální hospodářské struktury se jedná o více než jen finanční nástroj. Je to také určitý regionální rámec politické strategie, plánování a koordinace. GRW poskytuje rámec pro národní a regionální politiky, koordinované prostřednictvím evropského práva, zejména ustanovením o státní podpoře. GRW je koordinační rámec pro jiné prostorově relevantní politiky, např. pro využívání prostředků z EFRD. GRW se zaměřuje na vybrané strukturálně slabé regiony. Cílem je vytvořit pocit svépomoci a přispět tak k posílení regionální investiční činnosti podporující vytváření nových pracovních míst v regionu (GRW, 2007).

Rámcové plány jsou sestavovány spolkem společně s jednotlivými zeměmi. Sestavení plánu je hlavním úkolem plánovacího výboru pro hospodářskou infrastrukturu tvořeného spolkovým ministrem pro hospodářství a technologie, spolkovými ministry práce

a financí a ministry hospodářství jednotlivých zemí. Plány každý rok kontroluje spolkový ministr hospodářství a technologie. Povinností spolkových zemí a regionů je sestavování vlastních rozvojových plánů a navrhování opatření k jejich řešení, za což nesou také politickou odpovědnost. Rámcový plán musí být v souladu s existujícím režimem udělování podpor a schválen Evropskou komisí. K dispozici však mají podporu nejrůznějších nástrojů na spolkové nebo evropské úrovni. Na úrovni spolkového státu se sestavují také zemské rozvojové programy a regionální plány. Rámcové plány pro Společné úkoly jsou tedy základním prvkem národní regionální politiky, které mimo jiné slouží také jako pomocný nástroj pro využití strukturálních fondů EU. Od roku 2006 se rámcové plány Společných úkolů připravují na 3leté období (REGDIS09, 2009).

Dokumenty politiky soudržnosti

V novém programovém období EU se Německo potýká s podstatnými změnami. Díky rozšíření EU došlo k poklesu celkového objemu finančních prostředků z EU, a to o necelých 10 mld. EUR. Další významnou změnou je rozčlenění regionů do jiných cílů a změna struktury programů (NSRR DE, 2008). Celková alokace v rámci cíle Konvergence činí 16,1 mld. EUR, pro cíl Regionální konkurenceschopnost a soudržnost je to 9,4 mld. EUR (REGDIS09, 2009).

Základním dokumentem politiky soudržnosti je Národní strategický referenční rámec (NSRR), jehož koordinátorem pro období 2007-2013 je Spolkové ministerstvo hospodářství a technologií (BMWi), které jako vedoucí spolkový resort koordinuje oba strukturální fondy – ERDF i ESF. Cílem dokumentu je zajistit, aby se podpora ze strukturálních fondů shodovala se strategickými cíli a prioritami politiky soudržnosti. Součástí plánu je také podrobná analýza silných a slabých stránek financovaných oblastí. NSRR je tudíž základním dokumentem, z něhož vychází jednotlivé operační programy (NSRR DE, 2008).

K realizaci je navrženo celkem 36 operačních programů financovaných z ERDF a ESF. Z ERDF je financováno 18 operačních programů, z nichž 17 je cíleno k jednotlivým spolkovým zemím. Spolkovým operačním programem pro celé území je OP Doprava pro cíl Konvergence, který disponuje prostředky ve výši 1,52 mld. EUR. Zbylých 18 operačních programů je financováno prostřednictvím ESF. Také v tomto případě se jedná o 17 operačních programů pro spolkové země a 1 spolkový program Lidské zdroje pro celé území, který spadá současně pod cíl Konvergence i Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

a disponuje částkou 1,33 mld. EUR (REGDIS09, 2009). Tabulka 3.7 znázorňuje rozdělení finančních prostředků v rámci jednotlivých operačních programů. Mimo tyto cíle je v Německu uplatňován také cíl Evropská územní spolupráce s celkovou částkou 0,85 mld. EUR.

Tabulka 3.7: Operační programy v Německu 2007 - 2013

Spolková země	Cíl (mil. EUR)		Cíl (mil. EUR)	Celkem (mil. EUR)
	Konvergen	„Phasing-Out“	Regionální konkurenceschopnost	
Brandenburg	1,107	1,012	0	2,119
Mecklenburg-Vorpommern	1,670	0	0	1,670
Sachsen	3,089	874	0	3,963
Sachsen-Anhalt	1,803	773	0	2,576
Thüringen	2,107	0	0	2,107
Baden-Württemberg	0	0	409	409
Bayern	0	0	886	886
Berlin	0	0	1,212	1,212
Bremen	0	0	231	231
Hamburg	0	0	126	126
Essen	0	0	450	450
Niederesachsen	0	799	876	1,675
Nordhein-Westfalen	0	0	1,967	1,967
Rheiniland-Pfalz	0	0	331	331
Saarland	0	0	284	284
Schleswig-Holstein	0	0	474	474
Spolkový program Doprava	1,122	399	0	1,521
Spolkový program ESF	967	359	2,162	3,488
Celkem	11,864	4,215	9,409	25,489

Zdroj: NSRR DE, 2007; vlastní zpracování, 2012

3.3.4 Řešení regionálních disparit na národní a regionální úrovni

Národní úroveň

Otázkou problémů regionální politiky se zabývá národní program Společné úkoly, jenž je financován prostřednictvím zdrojů spolku a spolkových zemí a unijní operační programy zahrnuté Národního strategického referenčního rámce financované ze strukturálních fondů EU. Smyslem regionální politiky v rámci společných úkolů je, aby strukturálně slabé regiony mohly díky zapojení do hospodářského rozvoje vyrovnat své nevýhodné postavení, a došlo tak ke snížení regionálních disparit (REGDIS09, 2009).

Z hlediska regionální podpory v Německu je prioritním nástrojem národní regionální politiky program Společné úkoly pro zlepšení regionální hospodářské struktury (GRW), který vznikl již v roce 1969. Jeho cílem je spolupodílení se Spolkem na vyváženém regionálním rozvoji Německa. Finance poskytuje z jedné poloviny Spolek a z druhé polovina spolková země, na jejímž území se znevýhodněný region nachází. Program je z části financován také prostředky EU, a to z ERDF. V rámci GRW je Německo rozděleno na několik typů regionů podporovaných státem. Jedná se o tzv. oblasti podpor A, C, D a E, přičemž oblast A představuje výrazně zaostalé území nových spolkových zemí, oblast C území se strukturálními problémy ve starých spolkových zemích a oblasti D a E jsou území, jejichž malé a střední podniky mohou čerpat státní podporu (GRW, 2007).

V rámci tohoto programu je realizován projekt „Zajištění práce s potenciálem pro růst“, kterým vláda zareagovala na současnou hospodářskou a finanční krizi, s cílem snížit nezaměstnanost v regionech. Celková alokace na tento program činí 200 mil. EUR. GRW prochází pravidelným hodnocením externími odborníky, kteří hodnotí dosažený pokrok. Dle nejnovější studie ze září 2010 hodnotí, že 70 % z celkové rozpočtu GRW je vázáno v oblasti zaměstnanosti a příjmů, což představuje jednoznačně pozitivní dopad investičních pobídek v zaostávajících regionech (BMW, 2007).

Německý strategický referenční rámec byl zpracován federální vládou pod záštitou Ministerstva hospodářství ve spolupráci s dalšími ministerstvy a spolkovými zeměmi. V rámci přípravy NSRR bylo zapotřebí vypracovat Bílou knihu, která upravuje jednotnou národní strategii, která bere v úvahu specifické vlastnosti a problémy, kterým Německo čelí v různých regionech. Národní strategický referenční rámec (2007-2013) definuje 4 strategické cíle (NSRR DE, 2007):

- podpora inovací, rozvoj znalostní společnosti, posílení konkurenceschopnosti ekonomik,
- zvýšení atraktivity regionů pro investory a občany za pomoci udržitelného regionálního rozvoje,
- vytvoření většího množství a kvalitnějších pracovních míst,
- rozvíjení regionů s cílem dosažení vyváženého rozvoje a rovných příležitostí.

V rámci jednotlivých cílů byly pro regionální operační programy stanoveny specifické prioritní oblasti, které vycházejí ze SWOT analýzy regionu. Mezi horizontální cíle se řadí udržitelný rozvoj měst, rovné příležitosti a životní prostředí.

Regionální úroveň

Základními východisky pro řešení regionálních disparit na úrovni spolkových států jsou národní Regionální programy podpory (GA Regionales Förderprogramm), které se vyhlášují v rámci programů Společných úkolů a je doplňkem operačních programů. Všechny spolkové země však mají navíc i další programy na podporu hospodářského rozvoje, inovací, vědy a výzkumu, zahraničních investic apod.

Na základě analýzy hospodářské situace stanoví Regionální programy společných úkolů pro každou spolkovou zemi vývojové cíle, akce a finanční zdroje k jejich řešení. V rámci každého programu jsou stanovena odvětví podpory a cíl podpory. Nedílnou součástí je bezesporu také finanční plán na budoucí období (REGDIS09, 2009).

Jednotlivé prioritní oblasti NSRR jsou na základě Regionálních operačních programů rozpracovány dle definovaných specifických podmínek. V rámci cíle Konkurenceschopnost jsou konkrétní prioritní oblasti uvedeny v tabulce 3.8. Důraz je kladen zejména na konkurenceschopnost, inovace, výzkum a vývoj, vzdělávání a udržitelný rozvoj, což je patrné také z tabulky.

Tabulka 3.8: Prioritní oblasti regionálních operačních programů východních zemí

Spolková země	Prioritní oblast operačního programu
Brandenburg	<ul style="list-style-type: none">• podpora investic inovačních procesů v podnicích• rozvoj infrastruktury pro inovace, techniku a vzdělávání• podnikání, cestovní ruch a dopravní infrastruktura• životní prostředí a rozvoj měst
Mecklenburg-Vorpommern	<ul style="list-style-type: none">• podpora inovací, vědy a výzkumu, vzdělávání a školení• zvyšování konkurenceschopnosti a podmínek MSP• rozvoj a rozšiřování infrastruktury pro udržitelný růst
Sachsen	<ul style="list-style-type: none">• posílení inovací, vědy a výzkumu• zlepšení infrastruktury pro vzdělávání a školení• zvýšení konkurenceschopnosti zpracovatelského průmyslu• zlepšení dopravní infrastruktury• rozšíření a zlepšení infrastruktury pro trvalý ekonomický růst
Sachsen-Anhalt	<ul style="list-style-type: none">• inovace, výzkum a vývoj• zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a infrastruktury• udržitelný rozvoj měst (rozvoj vzdělávací infrastruktury)• ochrana životního prostředí a prevence rizik
Thüringen	<ul style="list-style-type: none">• vzdělávání, výzkum a vývoj, inovace• zvýšená konkurenceschopnost ekonomiky• udržitelný regionální a urbánní rozvoj• ochrana a zlepšování životního prostředí

Zdroj: REGDIS09, 2009; vlastní zpracování, 2012

3.4 Rakousko

Jelikož byla v Rakousku uplatňována regionální politika již před jeho vstupem do EU, nepředstavoval samotný vstup tak podstatnou změnu jako v případě mnoha jiných zemí. Rakousko je jednou z mála států, které v době svého vstupu bylo s ostatními členskými státy srovnatelné, jak z hlediska respektování samotných principů regionální politiky, tak z hlediska ekonomické. I přes tuto skutečnost se v Rakousku najdou regiony, které ani v současné době nedosahují ani průměru EU. Mezi tato území patří například Burgenland či některá další území ve vnitrozemí.

3.4.1 Obecná charakteristika země

Rakousko sdílí své hranice s Lichtenštejnem a Švýcarskem na západě, Itálií a Slovinskem na jihu, Maďarskem a Slovenskem na východě a s Českou republikou a Německem na severu. Celková rozloha činí 83 858 km² a počet obyvatel je odhadován na 8,3 milionů. Rakousko je členským státem EU, SEI, EBRD, G-9, IBRD, MMF, OECD, OBSE, OSN a WTO. Až do konce 1. světové války bylo Rakousko centrem rozsáhlé říše ovládající převážnou část střední Evropy. Nyní je Rakousko spolkovou republikou, kterou tvoří devět spolkových zemí. Rakouský parlament je dvoukomorový. První komoru tvoří národní rada neboli Nationalrat se 183 členy, kteří jsou voleni přímými všeobecnými volbami na dobu pěti let. Horní komorou je Spolková rada neboli Bundesrat s přibližně 62 členy, kteří zastupují jednotlivé spolkové země. Členové spolkové rady jsou voleni na období čtyř nebo šesti let.

Rakousko se řadí mezi nejvyspělejší a nejbohatší státy světa. HDP by podle analýzy Rakouského institutu pro ekonomický výzkum (WIFO) mělo vzrůst v letošním roce o 1,8 %. Za hlavní činitel růstu je považován export zboží. V roce 2010 vzrostl export reálně o 12,3 %, v letošním roce se předpokládá, že vzroste okolo 7,6 %. Míra inflace díky růstu cen energie a spotřebitelského zboží narostla v roce 2011 na 3,7 %, což představuje 1 % nad průměrem eurozóny. Růst se očekává také v oblasti průmyslu. Pro letošní rok je prognózován růst ve výši 4,5 %. Mezi nejvýznamnější průmyslové odvětví patří strojírenský průmysl, elektrotechnický průmysl a průmysl chemický. Z hlediska zemědělství, jsou v Rakousku zastoupeny zejména malé rodinné farmy, které kladou důraz na ekologickou formu hospodaření (MZV ČR, 2012).

3.4.2 Regionální struktura země a pojetí regionální politiky

Rakousko se člení na 9 spolkových zemí. Tyto země se dále dělí do 84 okresů, které se dále dělí na obce, města či městyse, a 15 statutárních měst. Geografické umístění některých spolkových zemí má své unikum, např. Východní Tyrolsko, které sice leží ve spolkové zemi Tyrolsko, ale s touto zemí nemá nic společného. Důvodem této kuriozity byla první světová válka, když v roce 1918 připadlo Jižní Tyrolsko Itálii, čímž se stalo Východní Tyrolskou exklávou Tyrolska (MZV ČR, 2012).

Pro regionální členění území je od let 1991/1992 využita metodika Nomenklatury územně statistických jednotek NUTS⁸:

- NUTS 0 – stát Rakousko,
- NUTS 1 – 3 skupiny spolkových zemí,
- NUTS 2 – spolkové země, kterých je na území 9,
- NUTS 3 – skupiny okresů. Celkově je takových to skupin 35.

Nomenklaturu lokálních územních jednotek představují úrovně:

- LAU 1 – shodné s NUTS 3,
- LAU 2 – 2 357 obcí.

Pojetí regionální politiky

Díky zvláštnostem zeměpisného uspořádání je Rakousko jednou z prvních zemí, která aktivně prosazovala regionální rozvoj země. Převážná část území se nachází v horských oblastech omezujících dopravní spojení a ukládajících větší požadavky na ekologickou slučitelnost hospodářského rozvoje; obyvatelstvo a hospodářské aktivity jsou nerovnoměrně alokovány mezi územím; díky blízkosti největších aglomerací u státních hranic zde mají přeshraniční vztahy významnou úlohu zejména v rámci regionálního rozvoje.

V Rakousku je velmi obtížné vymezit pojem regionální politiky ve smyslu reakce vlády na prostorově nerovný ekonomický růst. Na úrovni spolků donedávna neexistovala souhrnná a integrovaná strategie pro řešení územních ekonomických problémů a převážná část iniciativ důležitých pro regionální rozvoj nenese pojmenování „regionální politika“. Současné rozvojové dokumenty se orientují na konvergenci mezi oblastmi regionální, inovační, technologické a lokalizační politiky. Za tyto oblasti ručí jednotlivé spolkové země

⁸ Struktura územních statistických jednotek NUTS 1 – NUTS 3 v Rakousku je uvedena v příloze č. 4

a veškeré aktivity na této úrovni jsou významné pro přístup k regionálnímu ekonomickému rozvoji v Rakousku. Ten se zaměřuje na posílení regionálního endogenního růstu, jež je založen na povzbuzování regionálních silných stránek a regionálního potenciálu.

Regionální politika Rakouska byla v 60. a 70. letech odrazem přístupů na podporu kvantitativního ekonomického růstu a snižování disparit mezi centrem a periferií. Orientace hlavních nástrojů spočívala v tvorbě lepších infrastrukturních podmínek a pracovním míst díky vnějších investic a přemístěním firem. Konec 80. let přináší explicitnější zaměření na regionální politiku spojenou s podporou inovací, což je spojeno s množstvím otázek jako globální konkurenceschopnost a internacionalizace, technologická náročnost či nové pojetí inovací (Skokan, 2008). V právním řádu Rakouska není konkrétně zakotvena možnost usměrňování prostorového rozvoje. Rakouská spolková ústava měla a má jen málo norem vztahujících se k územnímu uspořádání a regionálnímu plánování (ISAP, 2011).

Zásadní změnu regionálního rozvoje přinesl až vstup Rakouska do EU. Základními východisky regionální politiky se v 90. letech staly (Skokan, 2008):

- realizace strukturálních změn, podpora venkovských a starých průmyslových regionů,
- podpora přeshraniční spolupráce v hraničních územích,
- nové zaměření na mezinárodní dopravní síť.

Regionální strategie Rakouska není uniformní, jelikož zde neexistuje jediný dominantní problém, ale velké množství specifických regionálních situací. Z toho důvodu je zapotřebí diferencované regionální strategie v různých oblastech. V rámci přeshraniční spolupráce je speciální pozornost věnována „územní spolupráci mezi hranicemi“ (REGDIS09, 2009).

3.4.3 Struktura strategických dokumentů regionální politiky

Mezi základní politiky ovlivňující regionální rozvojové procesy patří politika inovací, obnovy měst, ochrany životního prostředí a vzdělávací politika. Základním prioritním cílem rakouské regionální politiky je „inovační a technologická orientace“ nejen na růstová odvětví, ale především na veškeré sektory a aspekty ekonomických aktivit. Rakouská regionální politika se zaměřuje na podporu přenosu znalostí a informací díky výměny zkušeností a organizačního učení (REGDIS05, 2008).

Dokumenty národní regionální politiky

Koordinace regionálního rozvoje, regionální politiky, prostorového uspořádání nebo prostorového plánování a rozvoje se zabezpečuje na úrovni federální i na úrovni spolkových zemí. V rámci spolkových zemí mají největší význam Úřad spolkového kancléře a Rakouská konference o prostorovém plánování (ÖROK), která vznikla v roce 1971.

V čele Úřadu spolkového kancléře stojí spolkový kancléř, kterým je v současné době Werner Fayman. Spolkový kancléř je volen, stejně jako ostatní členové vlády, prezidentem Rakouska. Úřad spolkového kancléře je zodpovědný za koordinaci celkové vládní politiky, informační činnost federální vlády a státního útvaru. Jedním z jeho hlavních cílů je řešení otázek základních principů a metodiky řízení regionálního rozvoje (Bundeskandzleramt Österreich, 2012).

Rakouská konference o prostorovém plánování je stálou konferencí členů spolkové vlády, 9 zemských hejtmanů, předsedů svazků obcí a také partnerů, kteří zastupují podnikatelskou a sociální sféru. V případě, že dojde k návrhu minimálně dvou členů konference, může se ÖROK zabývat všemi tématy politiky prostorového rozvoje. Mimo to se zabývá také záležitostmi vývoje regionální politiky v Rakousku, jehož výsledků může velmi účinně a operativně využívat. K nejdůležitějším úkolům ÖROK patří zpracování jednotných podkladových materiálů, pořízení a následné zpracování Rakouského konceptu územního rozvoje, publikování příslušných prací, jako např. Rakouské zprávy o prostorovém uspořádání (ÖROK, 2010).

Mezi základní dokumenty s regionálním rozměrem na spolkové úrovni patří:

- Rakouská koncepce územního rozvoje 2001,
- Rakouská strategie udržitelného rozvoje,
- Rakouský generální plán dopravy,
- Strategie 2010 – perspektivy pro výzkum, technologie a inovace v Rakousku.

Rakouská koncepce územního rozvoje, která není závazná, ale jakýmsi doporučením pro přípravu všech rozvojových strategií a programů, vzniká na základě spolupráce mezi všemi partnery ÖROK. K prvnímu zpracování došlo v roce 1981 a zatím poslední koncepce byla uveřejněna v říjnu roku 2011. Obsahem této koncepce je předvídatelnost budoucích výzev, jakožto rostoucí globální síť, nedostatku zdrojů, změny klimatu, demografických změn atd. Také řeší otázku územního scénáře „Rakousko 2030“.

Koncepce je založena na čtyřech pilířích, které jsou dále rozčleněny na 14 vybraných akcí, mezi pilíře patří (Örek, 2011):

- regionální a národní konkurenceschopnost,
- sociální solidarita a rozmanitost,
- změna klimatu a účinnost zdrojů,
- spolupráce a efektivní rámec pro akce.

Dokumenty politiky soudržnosti

Základním strategickým dokumentem současného programového období je v Rakousku Národní strategický referenční rámec zvaný STRAT.AT. Z něj vyplývá také nosný směr regionální a zaměstnanecké politiky, a to orientovat se na inovace jako komplexní celospolečenský proces. To znamená, že zahrne nejen celou zemi jako celek, ale také regiony znevýhodněné jak z hlediska dostupnosti, tak ekonomické struktury. Jeho smyslem by mělo být snížení regionálních disparit, zejména v ekonomické oblasti a zaměstnanosti (REGDIS09, 2009). STRAT.AT byl formálně předložen rakouskou vládou evropské komis 31. října 2006 a následně 4. dubna 2007 schválen. Při jeho přípravě se vycházelo nejen ze Strategických obecných zásad Společenství, ale zvláštní pozornost byla věnována také konkrétním potřebám Rakouska. STRAT.AT je formální podmínkou pro schválení operačních programů Evropskou komisí (ÖROK, 2010).

Uskutečnění stanovených strategií probíhá v rámci 10 operačních programů, z nichž 9 regionálních je financováno z fondu ERDF a jeden celorakouský z fondu ESF. Co se programů na podporu Evropské regionální spolupráce týče, tak ty nejsou v Národním strategickém rámci zahrnuty. Jedná se celkem o 7 operačních programů pro přeshraniční spolupráci se sousedními státy a 3 nadnárodní operační program (REGDIS09, 2009). Rozpis jednotlivých operačních programů uvádí tabulka 3.9. Na cíl Evropská územní spolupráce je alokováno 0,26 mld. EUR.

Tabulka 3.9: Operační programy v Rakousku 2007 – 2013

Operační program	Fond	Alokace v mil. EUR
Cíl 1 - Konvergence		
Burgenland	ERDF	125,0
	ESF	52,1
Cíl 2 – Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost		
Korutany	ERDF	67,4
Dolní Rakousko	ERDF	145,7
Horní Rakousko	ERDF	95,5
Salcburk	ERDF	13,8
Štýrsko	ERDF	155,1
Tyrolsko	ERDF	34,8
Vorarlbersko	ERDF	17,6
Vídeň	ERDF	25,2
Rakousko	ESF	472,3
Celkem		1 204,5

Zdroj: REGDIS09, 2009; vlastní zpracování, 2012

3.4.4 Řešení regionálních disparit na národní a regionální úrovni

Národní úroveň

Regionální politika Rakouska se nezabývá jediným převládajícím problémem regionálního rozvoje, ale tíží ji velké množství charakteristických regionálních situací. Z toho důvodu vyžaduje rakouská regionální politika rozdílné regionální strategie v různých oblastech. Je však potřeba brát v úvahu, že strukturální fondy, na rozdíl od středoevropských členských zemí EU, netvoří převažující zdroj finančních prostředků pro realizaci regionální politiky (REGDIS09, 2009).

STRAT.AT, jakožto konkrétní strategie regionálního rozvoje, vymezuje jako globální cíl zajištění kvality života, příjmů a zaměstnanosti v Rakousku. Za hnací motor je považována vysoká konkurenceschopnost rakouských regionálních ekonomik, atraktivita regionů a lokalit a rovné příležitosti. Dle strategie by se v období 2007-2013 měla regionální politika a politika zaměstnanosti zaměřovat na tři základní tematické priority (NSRR AT, 2007):

1. Regionální znalostní báze a inovace – zaměřené na posílení regionální znalostní základny a inovativnosti výkonnosti podniků, na posílení přeshraniční hospodářské spolupráce malých a středních podniků.

2. Atraktivní regiony a kvalita míst – snaha o zlepšení situace v místech a prostorech určených k podnikání, zaměření na informační společnost, kulturu a cestovní ruch.
3. Růst zaměstnanosti a kvalifikace – zvýšení adaptability a kvalifikace zaměstnaných, posílení lidského kapitálu, zvýšení přístupu k zaměstnání pro nezaměstnané.

Mimo tyto tři tematické priority obsahuje strategie také dvě horizontální priority, kterými je územní spolupráce a úroveň správy v regionech a obcích při implementaci strategií. Územní spolupráce zahrnuje veškeré strategické přístupy všech tří tematických priorit. Úroveň správy v regionech a obcích při implementaci strategií je určena na podporu celkové strategické trajektorie prostřednictvím souboru strategií řízení, které jsou přímo aplikovatelné na individuální regionální souvislosti a měly by posílit vzdělávání a inovační kapacity regionů a jejich obyvatel (NSRR AT, 2007).

Z hlediska operačních programů je na národní úrovni realizován OP Zaměstnanost, který je založen na následujících prioritách (REGDIS09, 2009):

- adaptabilita zaměstnanců a zaměstnavatelů,
- boj s nezaměstnaností,
- sociální začleňování znevýhodněných osob,
- celoživotní vzdělávání,
- územní pakty zaměstnanosti.

Regionální úroveň

V Rakousku je možné regiony rozdělit do několika skupin, dle jejichž charakteru se odráží i jejich strategie (NSRR AT, 2007):

- *centrální oblasti* – městské aglomerace, které se snaží o souhru mezi potřebnými účinky aglomerace, sociálními problémy a rizikem ztráty funkce města,
- *venkovské oblasti* – jejichž sídla jsou v malých městech a obcích mimo hlavní městskou oblast; strategií těchto oblastí je rozvíjet vlastní potenciál (přírodní zdroje, kulturní tradice, know-how),
- *hraniční oblasti* – všechny spolkové země kromě Vídně využívají balíček opatření, který je použit zejména na pomoc malým a středním podnikům se sídlem v pohraničních oblastech,
- *horské oblasti*.

Zvláštním regionem, disponujícím vlastním operačním programe, je spolková země Burgenland ležící na východ od Vídně a hraničící s Maďarskem a Slovenskem. Celkovým cílem tohoto operačního programu je „dále rozvíjet přechod země Burgenland do znalostní ekonomiky rozšířením konkurenceschopných struktur, propagací a podporou atraktivních regionů a garantováním principů udržitelnosti“. Celková alokace na tento operační program činí 171 mil. EUR, z nichž 125 mil. EUR pochází ze zdrojů EU a 46 mil. EUR ze zdrojů domácích. OP Burgenland je založen na dvou základních rozvojových prioritách (REGDIS09, 2009):

- konkurenceschopnost a inovační regionální ekonomické struktury,
- infrastruktura a udržitelný regionální rozvoj.

Operační programy ostatních spolkových zemí mají společnou prioritní oblast směřovanou na subvence inovací a ekonomiku založenou na znalostech, a některé z nich mají také další rozvojové priority. Finanční prostředky na tyto operační programy jsou zajištěny stejným poměrem ze zdrojů EU a zdrojů domácích, a to od 17 do 155 mil. EUR. Největší objem finančních prostředků (77,5 %) směřuje do oblasti podpory výzkumu, technického rozvoje, inovací a podnikání. Ostatní oblasti podpory jsou dotovány pouze procentní částí zdrojů. V rámci ESF směřují dotace na zlepšení přístupu k zaměstnanosti, řešení sociálního vyloučení a adaptability pracovníků a firem (REGDIS09, 2009).

4 HODNOCENÍ DOPADŮ REGIONÁLNÍ POLITIKY

Aby bylo dosaženo primárního cíle hospodářské a sociální soudržnosti, kterým je snížení rozdílů mezi členskými státy a jejich regiony, investuje EU prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti miliardy EUR na realizaci tisíců nejrůznějších projektů. Z celkového rozpočtu 247 mld. EUR pro období 2007 – 2013 směřuje největší část finanční podpory do oblasti investic do růstu a zaměstnanosti, který je určen k tomu, aby všechny regiony účinně konkurovaly na vnitřním trhu.

Smyslem této kapitoly je přiblížit si samotnou realizaci regionální politiky. V rámci každé země je provedeno krátké zhodnocení předešlého programového období, kde jsou stručně popsány také výsledky, kterých bylo dosaženo. Je zde popsána finanční alokace na současné programové období a její aktuální stav čerpání. Nechybí ani popis významných regionálních ukazatelů, kteří nejlépe vystihují, jak realizace probíhá a jak projekty a finanční alokace přispívají ke zlepšení dané situace v regionu a zemi. Regionální ukazatele jsou popsány v letech 2000 – 2009 z důvodu následné finanční a hospodářské krize, která veškeré doposud dosažené hodnoty změnila.

4.1 Slovensko

Slovensko je jednou ze zemí EU od roku 2004, kdy také získalo nárok na podporu prostřednictvím strukturálních fondů. Hlavním cílem strategie rozvoje bylo řešit hlavní zdroje regionálních rozdílů, které se vyskytovaly v oblasti infrastruktury, lidských zdrojů, průmyslu, služeb a zemědělství.

4.1.1 Dopady a výsledky regionální politiky v letech 2004 – 2006

Většina finančních prostředků určených na dopravní infrastrukturu byla směřována na rekonstrukce a elektrifikace vybraných železničních tratí a integraci regionálních železničních sítí do národní transevropské sítě (TEN). Od roku 2004 přispěla politika soudržnosti na Slovensku k vybudování a rekonstrukci téměř 100 km železnic, 30 km nových dálnic a 24 km dálnic je stále ve výstavbě.

V oblasti životního prostředí bylo dosaženo výstavby téměř 1 600 km nové kanalizační infrastruktury, což umožnilo připojení přes 4 600 domácností. Kromě toho bylo

postaveno a modernizováno více než 60 odpadních separací a bylo realizováno 230 aktivit vedoucích ke snížení znečištění ovzduší (European Cohesion Policy in Slovakia, 2009).

Hlavním cílem oblasti lidských zdrojů bylo poskytnutí pomoci obcím, jednotlivcům a organizacím při řešení nejnaléhavějších problémů, které se týkají trhu práce. Více než 400 malých a středních podniků obdrželo přímou podporu. Bylo postaveno šest podnikatelských inkubátorů a 16 průmyslových parků s cílem usnadnit zakládání nových společností. Bylo podpořeno 25 výzkumných projektů. Pokud jde o místní infrastrukturu, politika soudržnosti pomohla k rekonstrukci 99 škol, 17 nemocnic, 24 zařízení sociální péče, 46 kulturních zařízení a 64 projektů rozvoje cestovního ruchu.

4.1.2 Zaměření a financování regionální politiky 2007 – 2013

Pro období 2007 – 2013 bylo Slovensku přiděleno celkem 11,7 mld. EUR. 10,9 mld. EUR v rámci cíle Konvergence, 0,5 mld. EUR v rámci cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a 0,2 mld. EUR bylo vytyčeno na cíl Evropská územní spolupráce. Pod cíl Konvergence spadají regiony západní Slovensko, střední Slovensko a východní Slovensko. Bratislava jako jediný region spadá pod cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Tabulka 4.1: Alokace finančních prostředků na Slovensku 2007 - 2013 (v mld. EUR)

Cíl	Fond	EU	Národní zdroje	Celkem
Konvergence	CF	4	0,7	5
	ERDF	6	1	7
	ESF	1	0,3	2
Celkem Konvergence		11		
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	ERDF	0,5	0,1	0,5
	ESF	0,03	0,01	0,04
Celkem Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost		0,5		
Celkem Evropská územní spolupráce	ERDF	0,2	-	0,2
Celkem		11,7	2	13,7

Zdroj: European Cohesion Policy in Slovakia, 2009; vlastní zpracování, 2012

Regionální politika je na Slovensku, jak již bylo zmíněno v dřívější kapitole, realizována prostřednictvím 11 operačních programů. V rámci regionů cíle Konvergence je realizováno šest sektorových programů a jeden regionální. Specifický regionální operační

program je realizován v rámci Bratislavského kraje. Rozdělení finančních částek v souladu s jednotlivými cíli uvádí tabulka 4.1.

Téměř třetina zdrojů, 3,5 mld. EUR, je určena na zlepšení dopravní infrastruktury a rozvoj transevropských dopravních sítí (TEN-T). Další význačnou investicí je ochrana životního prostředí, včetně racionálního využívání vodních zdrojů, ochrany před povodněmi, nakládáním s odpady a podpory obnovitelných zdrojů. V rámci těchto cílů je vytyčeno celkem 3,8 mld. EUR. Zvláštní postavení má vodohospodářský sektor korespondující částkou 1 mld. EUR.

Finanční pomoc je směřována také do oblasti výzkumu a vývoje, a to ve výši 2,6 mld. EUR. Slovensko je z hlediska ostatních členských států největším získatelem finančních prostředků na informační a komunikační technologie (ICT), ICT představuje 10 % celkové alokace země, tedy zhruba 1,2 mld. EUR. Očekává se, že v důsledku investic získá dalších 900 000 obyvatel přístup k moderní širokopásmové síti.

Investice zaměřené na energetickou účinnost a obnovitelné zdroje se odhadují na 169 mil. EUR. Svůj podíl na celkovém rozpočtu má také podpora malého a středního podnikání. Na projekty podporující konkurenceschopnost a inovace podniků je přiděleno přibližně 432 mil. EUR. Přes 173 mil. EUR je potom přiděleno na akce zaměřující se na zvýšení přizpůsobivosti pracovníků a podniků (European Cohesion Policy in Slovakia, 2009).

V současném programovém období může jít Slovensko v oblasti investic do infrastruktury a zvýšení dostupnosti regionů či využívání fondů na politiku zaměstnanosti mnohým zemím příkladem. Významný je také pokrok ve vyčleňování dotací na cíle Lisabonské strategie, a to jak v oblasti podpory výzkumu a vývoje, malého a středního podnikání, tak ve zvyšování energetické účinnosti. Na co by se však Slovensko mělo zaměřit, je větší důraz na rychlejší čerpání alokovaných prostředků (Euractiv, 2010).

4.1.3 Hodnocení významných regionálních ukazatelů

Slovensko se díky své rozlohy 49 tis. km² a počtu obyvatel 5,4 mil. řadí mezi malé státy EU. I přes skutečnost, že bylo Slovensko po rozpadu Československa považováno za outsidera, jeho vývoj za posledních pět let překonává veškerá očekávání. Z hlediska ekonomické úrovně a produktivity práce je patrné, že situace se zde nijak zvlášť neliší od ostatních zemí střední a východní Evropy. Tudíž region hlavního města převyšuje svou

ekonomickou úrovní i nízkou mírou dlouhodobé nezaměstnanosti ostatní regiony. Stejně je tomu tak i v případě výdajů na vědu a výzkum (REGDIS08, 2008). Pro analýzu ukazatelů je využito HDP na obyvatele, míry dlouhodobé nezaměstnanosti, výdajů na vědu a výzkum a délky dálnic.

Celkové ekonomické prostředí

V rámci Slovenské republiky došlo ve sledovaném období ve všech regionech k patrnému nárůstu HDP na obyvatele. Zatímco v letech před vstupem Slovenska do EU dosahoval meziroční nárůst HDP okolo 2 % ročně, po vstupu do EU v roce 2004 dosahoval již hodnoty v průměru kolem 4 % za rok. Slovensko se vyznačuje silnou dichotomií ekonomiky, což je patrné také z tabulky 4.2.

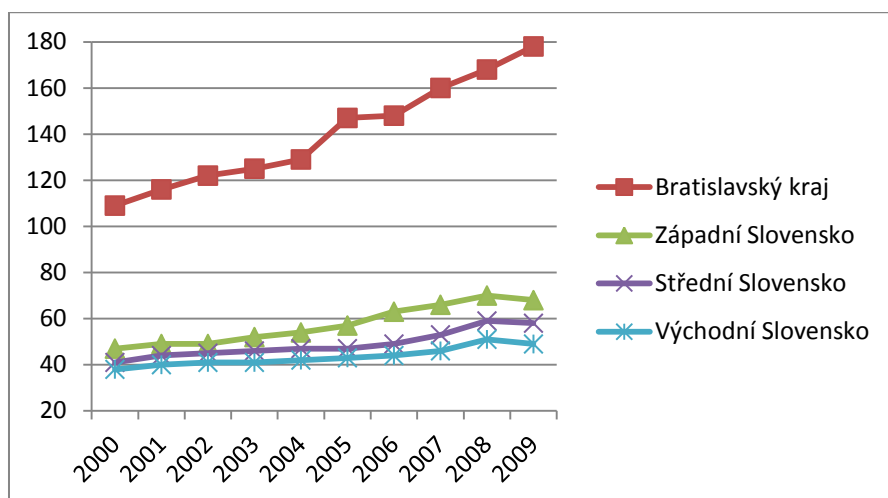
Tabulka 4.2: HDP na obyvatele v PPS (EU27 = 100 %)

Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bratislavský kraj	109	116	122	125	129	147	148	160	168	178
Západní Slovensko	47	49	49	52	54	57	63	66	70	68
Střední Slovensko	41	44	45	46	47	47	49	53	59	58
Východní Slovensko	38	40	41	41	42	43	44	46	51	49
<i>Slovensko</i>	<i>50</i>	<i>52</i>	<i>54</i>	<i>55</i>	<i>57</i>	<i>60</i>	<i>63</i>	<i>68</i>	<i>73</i>	<i>73</i>
EU27	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Nejvyspělejším regionem je jednoznačně Bratislavský kraj, který jako jediný přesáhl hodnotu 100 % průměru EU27. Hodnoty ostatních regionů jsou v porovnání s Bratislavským krajem několikanásobně nižší. Nejnižší hodnoty HDP na obyvatele dosahuje v jednotlivých letech Východní Slovensko s hodnotami mezi 38 % - 49 %. V posledním sledovaném období, roce 2009, došlo ve všech regionech, s výjimkou Bratislavského kraje, k poklesu HDP o 1 – 2 %. Tento pokles lze odůvodnit nastávající finanční a hospodářskou krizí, která se v roce 2009 začala projevovat ve všech státech EU.

Graf 4.1: Vývoj regionálního HDP na Slovensku v %

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Aby byly rozdíly mezi jednotlivými regiony patrnější, jsou údaje vyobrazeny grafem 4.1, který jasně dokazuje, jak je rozdíl mezi Bratislavským a ostatními kraji zřejmý. Na grafu lze také spatřit, jak vysokého nárůstu dosáhl Bratislavský kraj ve sledovaném období. Ostatní regiony dosahují velmi podobných hodnot. Nejméně vyspělým regionem je ve všech letech Východní Slovensko.

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti

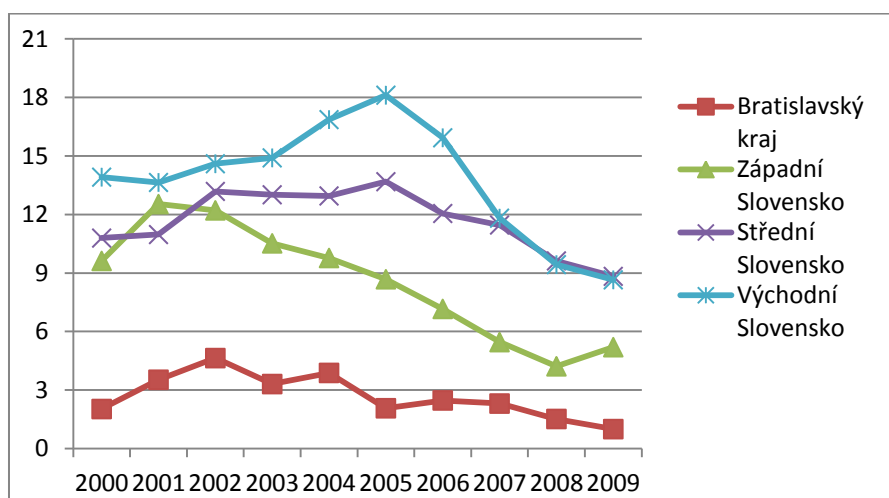
Z hlediska míry dlouhodobé nezaměstnanosti dosahuje Slovensko v porovnání s EU27 značně vysokých hodnot a to i v posledních letech, kdy došlo ke snížení nezaměstnanosti až o polovinu oproti předešlým létům. Nejvyšších hodnot dosahuje opět region Východní Slovensko, který ovšem v posledních dvou letech snižuje svou míru nezaměstnanosti lépe než region Střední Slovensko. K největšímu snížení v rámci sledovaného období došlo v rámci Východního Slovenska, kdy se míra dlouhodobé nezaměstnanosti snížila téměř o pět procent. Regionem s nejnižší mírou dlouhodobé nezaměstnanosti je Bratislavský kraj, který dosahuje dokonce nižších hodnot než je průměr EU27.

Tabulka 4.3: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%)

Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bratislavský kraj	2,03	3,53	4,64	3,31	3,88	2,07	2,47	2,31	1,52	1
Západní Slovensko	9,62	12,53	12,21	10,52	9,77	8,68	7,16	5,46	4,22	5,2
Střední Slovensko	10,79	10,97	13,18	13,01	12,95	13,68	12,05	11,46	9,62	8,83
Východní Slovensko	13,91	13,64	14,6	14,9	16,86	18,11	15,93	11,81	9,43	8,65
Slovensko	10,1	11,3	12,2	11,4	11,8	11,7	10,2	8,3	6,6	6,5
EU27	4,5	4,1	4,2	4,2	4,2	4,1	3,7	3,1	2,6	3

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Přestože se po vstupu Slovenska do EU míra dlouhodobé nezaměstnanosti značně snížila u všech regionů, dosahuje stále s výjimkou Bratislavského kraje vysokých hodnot a u dvou regionů byla v roce 2007 překročena hranice 10 %. Do roku 2005 došlo k nárůstu nezaměstnanosti u dvou kritických regionů, více graf 4.2, ostatní regiony se až do roku 2009 vyznačují neustálým snižováním míry dlouhodobé nezaměstnanosti.

Graf 4.2: Vývoj regionální dlouhodobé míry nezaměstnanosti

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Inovace a výzkum

Slovensko se řadí mezi státy s velmi omezenou a stále klesající podporou vědy, výzkumu a vývoje. Z hlediska průměru Slovenska k EU27, dosahují hodnoty značně podkročených hodnot, a to v případě roku 2009 až čtyřnásobně. Z tabulky 4.4 je patrné, že jediným regionem, který překročil hodnotu 1 % HDP, je Bratislavský kraj, ovšem pouze do roku 2004, od roku 2005 hodnoty opět klesají. Většina zbývajících regionů nedosahuje hodnoty ani 0,5 %. Nejnižších hodnot dosahuje region Střední Slovensko,

ve kterém za sledované období došlo k poklesu o 0,33 procentního bodu. V roce 2008 vykazují všechny regiony, s výjimkou Východní Slovenska, nárůst výdajů na vědu a výzkum. Ten je však ve srovnání s průměrnými hodnotami EU27 velmi zanedbatelný.

Tabulka 4.4: Výdaje na vědu a výzkum (GERD) jako % HDP (v %)

Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Bratislavský kraj	1,1	1,02	0,95	1,11	1	0,88	0,91	0,83	0,9
Západní Slovensko	0,55	0,59	0,55	0,52	0,42	0,45	0,4	0,38	0,39
Střední Slovensko	0,59	0,54	0,42	0,33	0,3	0,31	0,25	0,23	0,26
Východní Slovensko	0,33	0,36	0,31	0,28	0,28	0,28	0,32	0,31	0,27
Slovensko	0,65	0,63	0,57	0,57	0,51	0,51	0,49	0,46	0,47
EU27	1,86	1,87	1,88	1,86	1,82	1,82	1,85	1,85	1,92

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Dopravní infrastruktura

Na tabulce 4.5, znázorňující tento ukazatel, je jasně patrné, jaký vliv má politika soudržnosti na rozvoj jednotlivých regionů Slovenska. Zatímco v letech 2000-2003 došlo k vybudování celkem 22 km dálnic, po vstupu Slovenska do EU se tento počet značně zvýšil. V letech 2004-2006, čili v minulém programovém období došlo k vybudování 10 km nových dálnic a přibližně 20 km bylo modernizováno.

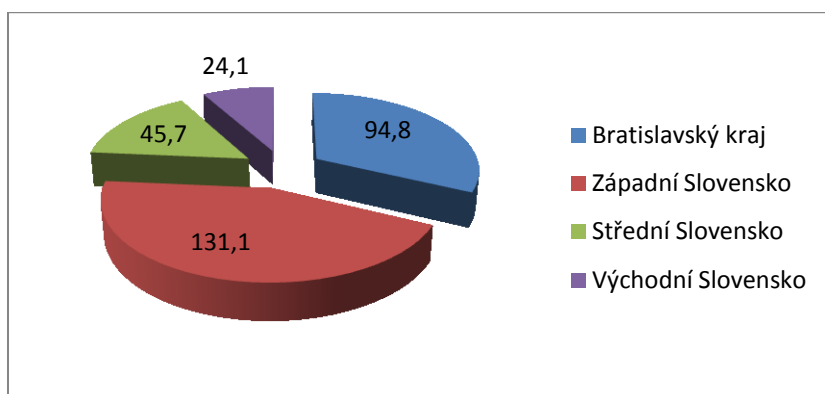
V současném programovém období bylo doposud postaveno 64 km dálniční sítě. Nejvyššího nárůstu dosáhl region Východní Slovensko, kde se dálnice z původních 24,1 km rozrostly na délku 73 km. I přes tuto skutečnost je délka dálniční sítě na Slovensku nedostatečná z hlediska potřeb rozvoje státu, a to především pokud jde o odlehlé regiony Středního a Východního Slovenska.

Tabulka 4.5: Délka dálnic na Slovensku (km)

Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bratislavský kraj	94,8	94,8	103,1	102,6	107	107	110,1	110,1	110,1	110,1
Západní Slovensko	131,1	131,1	133,5	133,5	137	144,3	144,3	147,6	147,6	147,6
Střední Slovensko	45,7	45,7	45,8	45,8	46,5	46,6	46,6	69,1	69,1	70
Východní Slovensko	24,1	24,1	24,1	35,8	35,8	35,8	35,8	45,7	66	73
Slovensko	295,7	295,7	306,5	317,7	326,3	333,7	336,8	372,5	392,8	400,7

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Graf 4.3: Podíl jednotlivých regionů na celkové délce dálnic v roce 2000

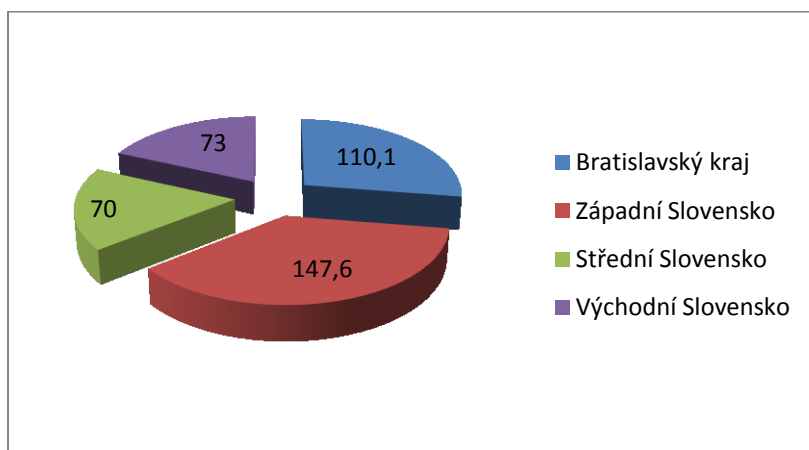

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Graf 4.3 znázorňuje délku dálnic v rámci jednotlivých slovenských regionů v roce 2000. Již v této době byla nejdelší síť dálnic vybudována v regionu Západní Slovensko. Nejkratší dálnice se poté nacházela ve Východním Slovensku.

V grafu 4.4 je znázorněna situace z roku 2009. Stejně jako u předcházejícího grafu dosahuje nejvyšších hodnot region Západního Slovenska, ovšem Východní Slovensko se dočkalo značného rozkvětu, kdy se síť dálnic rozšířila o 49 km. I přes tuto skutečnost je neustále Slovensko jednou ze zemí s velmi nízkým počtem km dálnic.

Graf 4.4: Podíl jednotlivých regionů na celkové délce dálnic v roce 2009

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

4.2 Polsko

V době, kdy Polsko přistoupilo k EU, byly všechny polské regiony pod hranicí 75 % průměru EU v HDP na obyvatele. V roce 2004 obdrželo Polsko ze strukturálních fondů 435 mil. EUR, zatímco v roce 2007 byla tato pomoc již ve výši 3,1 mld. EUR. Polsko je i přes svou rozsáhlost zemí, která uplatňuje svou regionální politiku velmi efektivně, o čemž svědčí i následující kapitola.

4.2.1 Dopady a výsledky regionální politiky v letech 2004 – 2006

V letech 2004 – 2007 bylo v Polsku realizováno téměř 85 000 projektů v celkové hodnotě 22,5 mld. EUR. Více než polovina všech projektů byla zaměřena na investice do základní infrastruktury. V oblasti dopravy bylo do roku 2007 vybudováno 3 700 km silnic a více než 200 km dálnic bylo dokončeno či je stále ve fázi výstavby. Dále došlo k modernizaci 350 km železničních tratí (European Cohesion Policy in Poland, 2009).

Ve stejném období bylo uvedeno do provozu více než 100 čističek odpadních vod a 49 programů týkajících se odděleného sběru, skladování a zpracování odpadů. V oblasti podnikání vzniklo více než 15 000 projektů, které se zaměřovaly na podporu zejména malého a středního podnikání.

Jedním z cílů politiky soudržnosti je podpora inovací, vědy a výzkumu. V Polsku došlo k modernizaci 78 výzkumných nebo specializovaných laboratoří, zřízení 19 technologických inkubátorů a byla poskytnuta podpora na činnost 27 obchodních parků a 17 výzkumných a technologických parků. Výzkumné a odborné laboratoře poskytly služby více jak 1 120 podnikům. Díky podpory výzkumu došlo na trhu k představení 17 nových produktů či technologií. Projekty se zaměřoval také na realizaci a modernizaci kultury, cestovního ruchu, zdravotnických a vzdělávacích zařízení. Prostřednictvím fondů bylo pořízeno téměř 4 000 kusů zdravotnického zařízení.

4.2.2 Zaměření a financování regionální politiky 2007 – 2013

Pro období 2007 – 2013 bylo Polsku přiděleno přibližně 67 mld. EUR, což jej dělá největším příjemcem finančních prostředků ze všech zemí EU. 66,6 mld. EUR bylo přiděleno na cíl Konvergence a 731 mil. EUR na cíl Evropská územní spolupráce. Polsko dosahuje

svých strategických priorit rozvoje prostřednictvím 21 programů: 5 národních a 16 regionálních operačních programů realizovaných v rámci všech 16 polských regionů.

Největším operačním programem je z hlediska finanční alokace „OP infrastruktura a životní prostředí“, který disponuje částkou téměř 28 mld. EUR z ERDF a Fondu soudržnosti. Druhou největší alokaci má „OP Lidský kapitál“ s investicemi 10 mld. EUR prostřednictvím ESF. Zbývající operační programy čerpají podpory prostřednictvím ERDF. Na regionální operační programy bylo alokováno 16,5 mld. EUR, které by měly polským regionům poskytnout nebývalou možnost provést jejich regionální rozvojové strategie v souladu s právními předpisy priorit Společenství (European Cohesion Policy in Poland, 2009).

Tabulka 4.6: Alokace finančních prostředků v Polsku 2007 - 2013 (v mld. EUR)

Cíl	Fond	EU	Národní zdroje	Soukromé zdroje	Celkem
Konvergence	CF	22	6	1,5	29,5
	ERDF	33	6	1,5	40,5
	ESF	10	2		12
Celkem Konvergence		65			
Celkem Evropská územní spolupráce	ERDF	0,7	-	-	0,7
Celkem		66	14	3	83

Zdroj: European Cohesion Policy in Poland, 2009; vlastní zpracování

Příspěvek Společenství na oblast dopravní infrastruktury činí více než 25 mld. EUR, což odpovídá 38 % celkových prostředků. Očekávaným vstupem je zdvojnásobení délky dálnic z původních 550 km na 1 200 km zdvojnásobit délku železnice s rychlostí minimálně 160 km/h z původních 540 km na očekávaných 1 250 km. V rámci investice pro všeobecné zlepšení životního prostředí je vytyčeno 17,8 mld. EUR (27 % celkové částky). Tyto zdroje jsou zaměřeny především na zlepšení přístupu k nakládání s odpadem u vodních zařízení ve venkovských oblastech, a to z 20 na 30 %.

Na oblast podpory inovací je alokováno 14 mld. EUR. Očekává se, že díky výzkumu a vývoje se HDP Polska zvýší z původních 0,57 % (v roce 2005) na očekávaných 1,5 % HDP. Cílem programů „Lidský kapitál“ je zlepšení e-dovedností a podpora relevantních vzdělávacích modulů ve školách, podnicích a veřejné správě. Celková částka poskytnutá na tento sektor je 3,7 mld. EUR. Svůj podíl si nese i podpora propagace malého

a středního podnikání s částkou 3,6 mld. EUR. Na oblast energetiky je přiděleno 3,4 % z celkové alokace, tedy 2,2 mld. EUR (European Cohesion Policy in Poland, 2009).

V roce 2010 prohlásila polská ministryně pro regionální rozvoj, že Polsko využívá evropské fondy v letech 2007 – 2013 nejefektivněji ze všech nových členských zemí. I přes tuto skutečnost je potřeba, aby Polsko zrychlilo implementaci velkých infrastrukturních projektů, které se na čerpání evropských fondů podílejí nejvíce. Ke zlepšení by mělo dojít také v oblasti investic do železničních sítí, energetických projektů, informačních a komunikačních technologií a podpory opatření, jejichž úkolem je začlenění vyloučených osob zpět na trh práce (Euractiv, 2010).

4.2.3 Hodnocení významných ekonomických ukazatelů

Polsko s 38,1 mil. obyvatel a rozlohou 312,7 km² řadí mezi velké státy EU. I přes to, že je šestým nejlidnatějším státem EU, nedosahují hodnoty analyzovaných ukazatelů nijak výrazných hodnot. Právě díky podprůměrným či naopak velmi nadprůměrným hodnotám se řadí mezi nejméně rozvinuté země EU. Stejně jako v případě Slovenska jsou následující řádky věnovány analýze hlavních regionálních ukazatelů.

Celkové ekonomické prostředí

Pomineme-li dva evropské státy s nejnižší ekonomickou úrovní, a to Bulharsko a Rumunsko, najdeme v Polsku nejméně ekonomicky vyspělé regiony EU. Stejně jako Slovensko, také Polsko se stalo členem EU v roce 2004. Do roku 2003 vykazovalo Polsko pouze malý nárůst HDP na obyvatele ročně. Od roku 2004 je tento nárůst značný, zároveň však velmi nerovnoměrný, což je patrné z tabulky 4.7.

Tabulka 4.7: HDP na obyvatele v PPS (EU27 = 100 %)

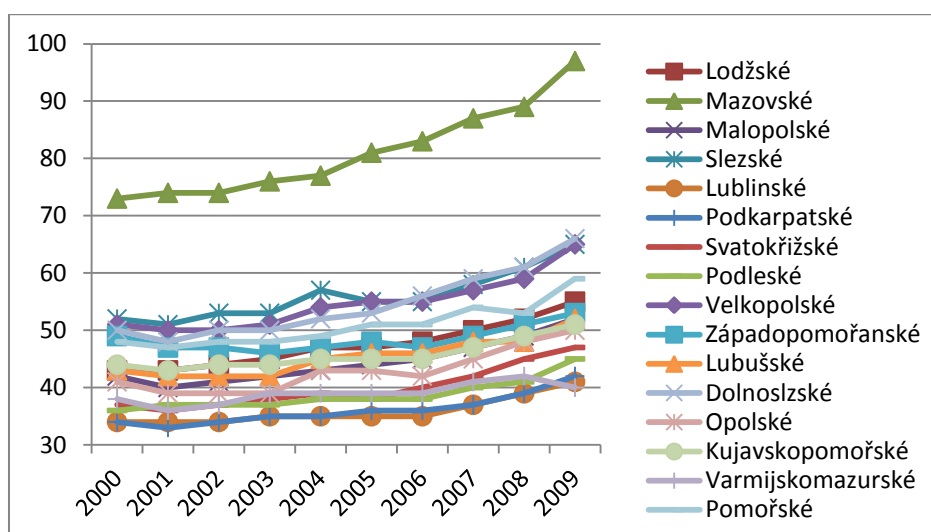
Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Lodžské	43	43	44	45	47	47	48	50	52	55
Mazovské	73	74	74	76	77	81	83	87	89	97
Malopolské	42	40	41	42	43	44	45	47	49	52
Slezské	52	51	53	53	57	55	55	58	61	65
Lublinské	34	34	34	35	35	35	35	37	39	41
Podkarpatské	34	33	34	35	35	36	36	37	39	42
Svatokřížské	37	36	37	38	39	38	40	42	45	47
Podleské	36	37	37	37	38	38	38	40	41	45
Velkopolské	51	50	50	51	54	55	55	57	59	65
Západopomořanské	49	47	47	46	47	48	47	49	51	53
Lubušské	43	42	42	42	45	46	46	48	48	52
Dolnoslezské	50	48	50	50	52	53	56	59	61	66
Opolské	41	39	39	39	43	43	42	45	48	50
Kujavskopomořanské	44	43	44	44	45	45	45	47	49	51
Varmijskomazurské	38	36	37	39	39	39	39	41	42	40
Pomořské	48	47	48	48	49	51	51	54	53	59
<i>Polsko</i>	<i>48</i>	<i>47</i>	<i>48</i>	<i>49</i>	<i>51</i>	<i>51</i>	<i>51</i>	<i>54</i>	<i>56</i>	<i>61</i>
EU27	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Nejlepších hodnot dosahují regiony okolo hlavního města, zatímco regiony ve východním Polsku (Lublinské a Podkarpatské) s hodnotou hluboko pod 50 % průměru EU27 patří k nejhudším regionům v EU. Největšího rozmachu dosáhl Mazovský region, jehož HDP na obyvatele narostlo ve sledovaném období o 24 %. Naopak regionem s velmi nízkým nárůstem je Varmijskomazurský region (o 2 %), u kterého také jakožto jediného regionu došlo v roce 2009 k poklesu HDP na obyvatele.

Výše zmíněná fakta zobrazuje také graf 4.5. Nejlépe hodnoceným regionem je Mazovský, který ostatním regionům značně uniká a jakožto jediný se blíží průměru EU27 = 100 %. Ostatní regiony dosahují velmi podobných hodnot, přičemž na nejnižší úrovni se prolíná Lublinský region společně s regionem Podkarpatským. Na grafu je také patrný pokles HDP na obyvatele u Varmijskomazurského regionu.

Graf 4.5: Vývoj regionálního HDP v Polsku v %

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti

Jak je patrné z tabulky 4.8, došlo ve sledovaném období v Polsku k rapidnímu snížení míry dlouhodobé nezaměstnanosti. Je potřeba si však povšimnout, že v letech 2000-2003, kdy ještě Polsko nebylo členem EU, se míra dlouhodobé nezaměstnanosti u většiny regionů zvyšovala, zatímco po vstupu do EU se začala u většiny regionů snižovat. Jedinými regiony, které i po roce 2004 nadále prohlubovaly svou nezaměstnanost, byly regiony Malopolský, Svatokřížský a Velkopolský. V letech 2008 a 2009 však Polsko dosáhlo výborných výsledků, když svou míru dlouhodobé nezaměstnanosti udrželo pod hranicí průměru EU27.

V současné době je na tom nejlépe region Pomořský s hodnotou 1,2 %, který ovšem v předešlých letech zastával oproti jiným regionům spíše hodnoty vyšší. Nejhuře je na tom region Svatokřížský, který jako jediný přesáhl hranici 4 %. K největší změně došlo ve sledovaném období u Dolnoslezského regionu, který snížil svou míru dlouhodobé nezaměstnanosti o 9,02 %.

Tabulka 4.8: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%)

Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Lodžské	8,73	11,02	12,70	12,04	11,49	10,81	8,31	5,05	2,72	2,27
Mazovské	5,79	6,97	9,53	10,25	8,52	8,52	6,41	3,96	1,42	1,50
Malopolské	5,29	6,58	9,48	10,87	11,13	10,37	7,52	4,83	2,35	2,94
Slezské	7,57	11,77	12,54	12,19	11,85	12,13	8,12	4,75	2,12	1,99
Lublińské	5,52	5,83	7,73	7,91	7,87	7,47	6,43	4,73	2,79	3,70
Podkarpatské	9,06	11,13	12,27	10,94	9,40	9,13	6,86	3,61	2,49	2,15
Svatokřížské	7,96	8,91	10,14	11,00	11,96	12,02	10,04	7,06	3,26	4,04
Podleské	8,13	8,68	9,76	11,15	9,34	8,37	6,10	5,19	2,38	2,58
Velkopolské	5,94	7,14	8,26	7,29	7,97	10,19	7,95	4,57	2,84	2,87
Západopomořanské	9,21	9,07	13,73	13,47	11,86	10,38	9,54	6,39	3,30	3,52
Lubuńské	7,44	10,64	12,52	10,65	9,31	7,78	5,11	3,33	1,69	2,47
Dolnoślzské	10,04	13,20	13,74	13,93	12,30	12,24	9,66	6,59	2,74	2,69
Opolské	3,80	7,86	10,42	9,69	8,66	8,67	5,89	3,87	1,97	2,11
Kujavskopomořské	8,88	10,06	11,46	12,16	11,33	11,59	10,45	6,41	3,31	3,00
Varmijskomazurské	12,00	12,98	15,36	16,14	13,22	12,92	10,45	6,24	2,90	2,98
Pomořské	7,17	7,75	8,52	8,63	8,56	9,47	6,78	4,00	1,51	1,20
Polsko	7,42	9,16	10,9	11	10,3	10,3	7,8	4,9	2,4	2,5
EU27	4,5	4,1	4,2	4,2	4,2	4,1	3,7	3,1	2,6	3

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Inovace a výzkum

Stejně jako v případě Slovenska, také Polsko se potýká s klesající podporou vědy a výzkumu. V roce 2009 dosáhl hodnoty vyšší jak 1 % pouze jediný region, a to region Mazovský. Ostatní regiony se pohybují v průměru okolo 0,4 %, což je oproti průměru EU27 = 1,92 % značně zanedbatelná hodnota.

Mezi 16 polskými regiony úrovně NUTS 2 se však najde i šest regionů, které ve sledovaném období zvýšili své výdaje na vědu a výzkum, viz tabulka 4.9. K největší změně došlo u regionu Svatokřížského, kde se výdaje na vědu a výzkum zvýšily o 0,16 procentního bodu. Za pozornost stojí také skutečnost, že v letech 2000 a 2001, kdy ještě Polsko nebylo členem EU, byly výdaje na vědu a výzkum vyšší, než jsou v posledních pěti letech.

Tabulka 4.9: Výdaje na vědu a výzkum (GERD) jako % HDP (v %)

Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Lodžské	0,63	0,62	0,59	0,52	0,52	0,52	0,54	0,51	0,53
Mazovské	1,44	1,31	1,19	1,13	1,19	1,10	1,07	1,07	1,21
Malopolské	0,80	0,83	0,85	0,85	0,96	1,02	0,92	0,92	0,94
Slezské	0,39	0,39	0,31	0,33	0,31	0,34	0,36	0,38	0,36
Lublińské	0,49	0,46	0,42	0,40	0,46	0,48	0,44	0,54	0,48
Podkarpatské	0,43	0,34	0,38	0,35	0,29	0,30	0,39	0,36	0,37
Svatokřížské	0,11	0,10	0,07	0,06	0,08	0,08	0,08	0,12	0,27
Podleské	0,20	0,47	0,19	0,19	0,24	0,27	0,25	0,20	0,26
Velkopolské	0,49	0,48	0,44	0,46	0,43	0,47	0,46	0,52	0,52
Západopomořanské	0,21	0,19	0,26	0,16	0,17	0,17	0,19	0,24	0,24
Lubuńské	0,22	0,10	0,14	0,17	0,11	0,15	0,10	0,09	0,10
Dolnoslezské	0,53	0,57	0,44	0,39	0,41	0,45	0,35	0,41	0,44
Opolské	0,24	0,22	0,17	0,15	0,13	0,13	0,16	0,14	0,14
Kujavskopomořské	0,34	0,34	0,28	0,25	0,27	0,25	0,35	0,20	0,22
Varmijskomazurské	0,26	0,24	0,24	0,21	0,21	0,24	0,18	0,30	0,23
Pomořské	0,49	0,47	0,36	0,42	0,48	0,52	0,51	0,51	0,57
Polsko	0,64	0,62	0,56	0,54	0,56	0,57	0,56	0,57	0,6
EU27	1,86	1,87	1,88	1,86	1,82	1,82	1,85	1,85	1,92

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Dopravní infrastruktura

Polsko je druhou ze sledovaných zemí, které postavilo ve sledovaném období nejvíce kilometrů dálnice. Zatímco v letech 2000-2003 se postavilo pouhých 37 km, v současném programovém období se tento počet dvanácti násobil.

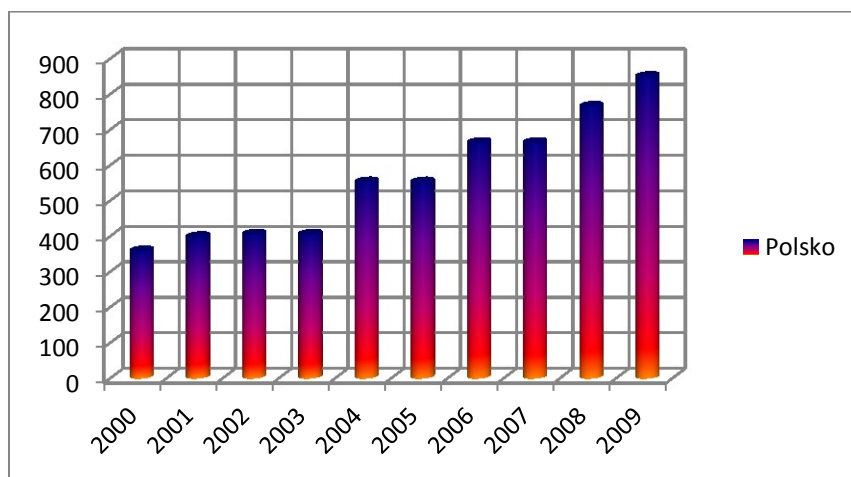
K největší výstavbě došlo u Velkopolského regionu, který vystavěl celkem 147 km nové dálniční sítě. Najdou se zde i takové regiony, které doposud nemají postavený jediný kilometr dálnice a také regiony, které začaly stavět až v posledních letech, jako je region Kujavskopomořský a Pomořský. Obecně lze konstatovat, že v průběhu let dochází k neustále výstavbě nových dálničních kilometrů, o čemž svědčí také tabulka 4.10 a graf 4.6.

Tabulka 4.10: Délka dálnic v Polsku (km)

Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Lodžské	18	18	18	18	18	18	75	75	77	77
Mazovské	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Malopolské	52	53	53	53	60	60	60	60	59	79
Slezské	25	30	30	30	65	65	73	73	83	100
Lublinské	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Podkarpatské	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svatokřížské	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Podleské	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Velkopolské	48	48	48	48	150	150	195	195	195	195
Západopomořanské	13	14	21	21	21	22	22	22	22	22
Lubušské	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dolnoslezské	151	150	150	150	150	150	150	150	150	199
Opolské	51	85	85	85	88	88	88	88	88	88
Kujavskopomořské	0	0	0	0	0	0	0	0	25	23
Varmijskomazurské	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pomořské	0	0	0	0	0	0	0	0	66	66
Polsko	358	398	405	405	552	552	663	663	765	849

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Graf 4.6: Vývoj výstavby dálnic v Polsku v letech 2000 - 2009 (km)

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

4.3 Německo

Německo je zakládajícím členem EU, tudíž je ze všech analyzovaných zemí v EU nejdéle. Proto by vliv EU a pomoc ze strukturálních fondů měla být na této zemi nejlépe

viditelná. Hlavním problémem, se kterým se Německo potýká, jsou přetrvávající rozdíly mezi starými a novými zeměmi, které ovlivňují celkovou výkonnost země. V současné době se zaměření regionální politiky v Německu zaměřuje na rozvoj spolkových zemí.

4.3.1 Dopady a výsledky regionální politiky v letech 2000 – 2006

V Německu je prostřednictvím strukturálních fondů podporováno velké množství projektů. V letech 2000 – 2006 byla dosažena řada úspěchů. Více než 1 500 malých a středních podniků obdrželo přímou podporu investic a asi 800 nově zakládajících se podniků získalo počáteční finanční prostředky.

Téměř 1 mld. EUR byla poskytnuta na hlavní silniční infrastrukturu a investice do rekonstrukce silnic, včetně několika důležitých vazeb transevropských dopravních sítí, například mezi Drážďany a hranicemi České republiky. Více než 760 mil. EUR bylo investováno do rozvoje a modernizace železniční dopravy, včetně důležitého spojení východ-západ mezi Berlínem a Frankfurtem.

Díky finančním prostředkům do oblasti výzkumu a vývoje vzniklo několik tisíc výzkumných míst v Německu. Více než 1,5 milionů obyvatel využilo nově podporovaných vzdělávacích zařízení, zvýšení kvalifikace pracovníků i nezaměstnaných. Sasko samo investovalo více než 230 mil. EUR do 80 vysokých škol a výzkumných útvarů, aby tak došlo ke zlepšení konkurenceschopnosti regionu. V Thuringenu bylo realizováno na 460 investičních projektů v oblasti vody a čištění odpadních vod v celkové hodnotě 370 mil. EUR. V oblasti příhraniční spolupráce vznikla řada programů, která zlepšila vzájemnou spolupráci mezi německými příhraničními regiony a jejich sousedy, zejména v zemích Beneluxu a Francie, čímž došlo také ke zlepšení dostupnosti služeb pro občany (European Cohesion Policy in Germany, 2007).

4.3.2 Zaměření a financování regionální politiky 2007 – 2013

Německu bylo pro období 2007 – 2013 přiděleno celkem 26,4 mld. EUR, z čehož 16,1 mld. EUR směřovalo do cíle Konvergence, 9,4 mld. EUR do cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a 850 mil. EUR na cíl Evropská územní spolupráce. Pod cíl Konvergence spadá celkem šest regionů s celkovým počtem 15,26 mil. obyvatel – Brandenburg, Mecklenburg-Vorpommern, Sachsen, Sachsen-Anhalt, Thüringen a Lüneburg. Všechny ostatní regiony spadají pod cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Realizace německých strategických priorit probíhá prostřednictvím 36 programů. Alokaci finančních prostředků na období 2007 – 2013 uvádí tabulka 4.11.

Tabulka 4.11: Alokace finančních prostředků v Německu 2007 - 2013 (v mld. EUR)

Cíl	Fond	EU	Národní zdroje	Soukromé zdroje	Celkem
Konvergence	ERDF	11,4	3,7	0,5	15,6
	ESF	4,7	1,2	0,3	6,2
Celkem Konvergence		16,1			
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	ERDF	4,7	3,7	2,4	10,8
	ESF	4,7	3,6	1,2	9,5
Celkem Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost		9,4			
Celkem Evropská územní spolupráce	ERDF	0,9	-	-	0,9
Celkem		26,4	12,2	4,4	43

Zdroj: European Cohesion Policy in Germany, 2009; vlastní zpracování, 2012

EU přispěje Německu 4,3 mld. EUR na akce zaměřené na zlepšení životního prostředí. Tato opatření zahrnují mimo jiné i boj proti klimatickým změnám disponující částkou 2 mld. EUR. Projekty na energetická úsporná opatření a obnovitelné zdroje energie mohou čerpat 480 mil. EUR. Další 3 mld. EUR budou investovány do ekologické dopravní infrastruktury, budování chybějících propojení a rozšíření přístupu hlavních dopravních sítí.

Německo má v oblasti podpory malého a středního podnikání jeden z největších přidělu, a to ve výši 3,7 mld. EUR. Očekává se, že podporu obdrží více jak 127 000 malých a středních podniků. Další miliarda eur je přidělena na oblast školení a rekvalifikací a 1,3 mld. EUR na úvěrové programy. Oblast výzkumu, vývoje a inovací získala částku 8 mld. EUR. Důraz bude kladen především na pomoc rozvíjet výzkumné a obchodní sítě, intenzivní rozvoj výzkumných produktů a služeb. Mělo by být podporováno na 5 000 různých projektů.

Za období 2007 – 2013 bude 2,9 mld. EUR vynaloženo na zlepšení vzdělávání a odborné přípravy. Vzhledem k tomu, že Německo má federální strukturu, 80 % těchto programů je řízeno regionálními programy spolkových zemí. Očekává se, že více jak tři miliony mladých lidí budou čerpat z této investice, především díky programům podporujícím odbornou přípravu a profesní orientaci, což povede k zabránění předčasnému ukončování školní docházky (European Cohesion Policy in Germany, 2009).

V současném programovém období Německo s přiděly finančních prostředků trochu zaostává za ostatními státy střední Evropy, ale Komise věří, že země má k dosažení svých strategických cílů dobře nakročeno. Všechny realizované operační programy jsou v souladu s unijními strategiemi – Lisabonskou strategií, strategií EU pro udržitelný rozvoj a Evropskou strategií zaměstnanosti. Dle Komise by mělo Německo zlepšit oblast publicity, neboť řada informací o operačních programech je z pohledu potenciálních příjemců takřka neviditelná (Euractiv, 2010).

4.3.3 Hodnocení významných ekonomických ukazatelů

Z hlediska počtu obyvatel a celkové rozlohy je Spolková republika Německo považována za velký stát EU. Díky jeho vysokému počtu regionů úrovně NUTS 2 je pro posuzování disparit a analýzu regionálních ukazatelů využívána úroveň spolkových zemí NUTS 1. Nejnížší hospodářskou výkonnost vykazují především tzv. nové východní země (Brandenburg, Mecklenburg-Vorpommern, Sachsen, Sachsen-Anhalt, Thüringen), a to i přes podstatně velkou a dlouhodobou hospodářskou pomoc (REGDIS06, 2009). K analýze ekonomických ukazatelů bude využito stejných ukazatelů jako v případě předcházejících zemí.

Celkové ekonomické prostředí

Německo je z hlediska HDP na obyvatele jednoznačně ze všech mnou porovnávaných států nejvyspělejší. Za období 2000 - 2009 se ovšem jeho HDP snížilo o 2 procentní body. I přes tuto skutečnost se stále Německo řadí mezi nejvyspělejší státy EU. Zatímco u předešlých zemí bylo HDP na obyvatele vysoké pouze u regionu hlavního města, zde jsou hodnoty vyšší i u jeho ostatních spolkových zemí.

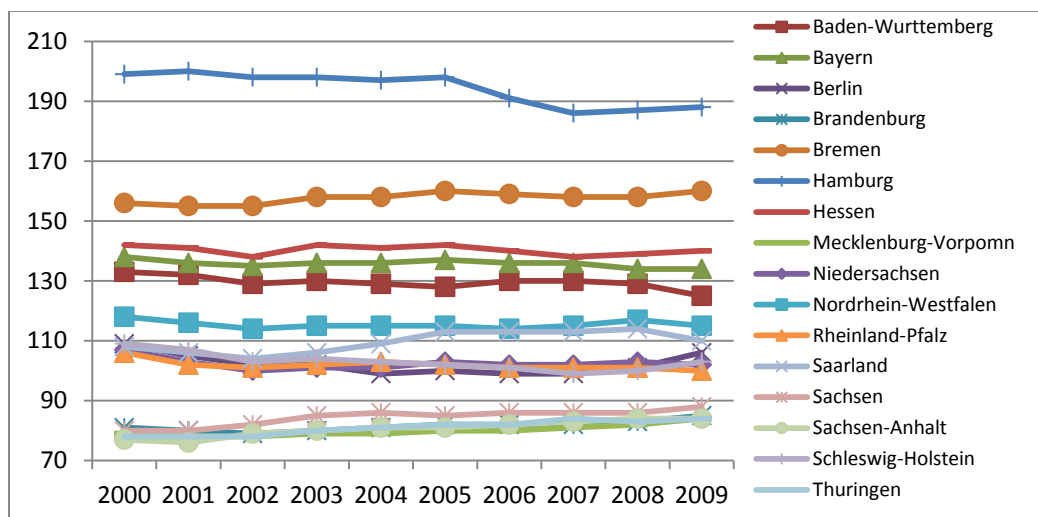
Jak je patrné z tabulky 4.12 nejvyspělejší z těchto zemí je Hamburg, který má HDP na obyvatele ve výši 188 % a Bremen se 160 %. Naopak nejnižší hodnoty dosahují hned tři spolkové země – Mecklenburg-Vorpommern, Sachsen-Anhalt a Thüringen (všechny 84 %). Je ovšem nutné podotknout, že tato „nejnižší“ hodnota je oproti běžným regionům Polska a Slovenska značně nižší (s výjimkou regionů kolem hlavního města).

Tabulka 4.12: HDP na obyvatele v PPS (EU27 = 100 %)

Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Baden-Württemberg	133	132	129	130	129	128	130	130	129	125
Bayern	138	136	135	136	136	137	136	136	134	134
Berlin	109	105	102	102	99	100	99	99	101	106
Brandenburg	81	80	79	80	81	82	82	82	83	85
Bremen	156	155	155	158	158	160	159	158	158	160
Hamburg	199	200	198	198	197	198	191	186	187	188
Hessen	142	141	138	142	141	142	140	138	139	140
Mecklenburg-Vorpomn	79	78	78	79	79	80	80	81	82	84
Niedersachsen	107	103	100	101	101	103	102	102	103	102
Nordrhein-Westfalen	118	116	114	115	115	115	114	115	117	115
Rheinland-Pfalz	106	102	101	102	103	102	101	101	101	100
Saarland	108	106	104	106	109	113	113	113	114	110
Sachsen	80	80	82	85	86	85	86	86	86	88
Sachsen-Anhalt	77	76	79	80	81	*	82	83	84	84
Schleswig-Holstein	109	107	103	104	103	102	101	99	100	103
Thüringen	78	78	78	80	81	82	82	84	83	84
Německo	118	116	114	116	115	116	115	116	116	116
EU27	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Graf 4.7: Vývoj regionálního HDP v Německu v % EU27

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Kromě tabulky je uveden také graf 4.7, znázorňující vývoj regionálního HDP v Německu. Na grafu lze spatřit rozdíl mezi jednotlivými spolkovými zeměmi a také množství zemí, které přesáhly hodnotu 100 %. V rámci spolkové země Hamburg lze pozorovat v posledních letech značný pokles, který se nejvíce projevil v roce 2006,

kdy zde HDP na obyvatele kleslo z původní hodnoty 198 % o sedm procentních bodů. Vývoj ostatních zemí lze považovat za stejnoměrný.

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti se v Německu pohybuje lehce nad průměrem EU27. Nejlepších výsledků dosáhl v letech 2000 a 2002, kdy se pohybovala pouhého 0,1 procentního bodu nad průměrem. Na konci předcházejícího programového období se míra dlouhodobé nezaměstnanosti začala lehce zvyšovat, ale od roku 2006 je díky masivním investicím opět na ústupu.

Nejhorší situace na trhu práce je ve spolkové zemi Berlín, kde se míra dlouhodobé nezaměstnanosti v současnosti pohybuje na hranici 8 %. Naopak nejlépe hodnocenou spolkovou zemí je Bayern, který se o své přední příčky pravidelně dělí s Baden-Württembergem. Obě tyto spolkové země za poslední dva roky nepřesáhly hodnotu dvou procent. K největšímu snížení za sledované období došlo zřejmě u spolkové země Sachsen (1,72 %), je však potřeba brát v úvahu, že u některých NUTS 1 nebyly dostupné kompletní informace., viz tabulka 4.13.

Tabulka 4.13: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%)

Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Baden-Württemberg	1,76	1,60	1,62	2,34	3,07	3,13	3,06	2,31	1,68	1,73
Bayern	1,78	1,66	1,66	2,18	2,63	3,04	3,08	2,51	1,74	1,67
Berlin	6,31	8,19	7,93	9,07	11,28	11,24	11,89	10,31	9,34	7,82
Brandenburg	*	*	*	*	11,68	10,46	10,05	8,21	6,80	6,31
Bremen	5,43	4,57	4,49	5,83	8,54	9,64	7,98	7,28	5,57	3,74
Hamburg	3,70	3,76	3,59	4,22	5,34	4,84	4,95	4,78	3,73	2,92
Hessen	2,75	2,65	2,59	3,23	3,57	4,22	4,30	3,91	3,02	2,53
Mecklenburg-Vorpommern	8,07	8,29	9,85	11,62	11,81	13,32	11,56	10,53	7,81	7,27
Niedersachsen	*	3,25	2,95	3,59	4,47	4,73	5,30	5,42	4,25	3,14
Nordrhein-Westfalen	3,31	2,91	3,15	3,99	4,72	5,42	5,30	4,64	3,76	3,41
Rheinland-Pfalz	*	*	2,09	2,86	2,58	3,99	4,07	2,98	2,5	2,51
Saarland	3,94	3,24	3,32	4,00	5,03	5,64	5,12	3,72	3,44	3,36
Sachsen	8,34	9,36	9,41	10,38	11,35	11,18	10,35	9,06	7,58	6,62
Sachsen-Anhalt	*	*	*	*	*	*	*	9,88	9,10	7,67
Schleswig-Holstein	3,16	2,88	3,28	3,87	4,05	4,97	4,64	4,02	3,25	2,85
Thüringen	6,50	6,93	7,16	8,74	8,79	9,13	9,4	8,62	5,99	4,98
Německo	4,60	4,40	4,30	5,20	5,70	6,00	5,90	4,80	3,90	3,50
EU27	4,50	4,10	4,20	4,20	4,20	4,10	3,70	3,10	2,60	3,00

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Inovace a výzkum

Oblast inovací a výzkumu bude stejně jako u předešlých zemí znázorněna pomocí tabulky 4.14 Výdaje na vědu a výzkum. U tohoto ukazatele ovšem nastal problém, neboť jej nebylo možné dohledat pro všech léta mnou sledovaného období. Proto je tabulka v určitých letech nevyplněna. I přes tuto skutečnost se dá situace v Německu dobře přiblížit a zhodnotit.

Mezi spolkové země s nejnižším podílem výdajů na vědu a výzkum se za sledované období staly Saarland, Sachsen-Anhalt a Schleswig-Holstein, které sotva překročily hodnotu 1 %. Na opačné straně stojí spolková země Baden-Württemberg, která svou hodnotou 4,37 % značně překračuje nejen průměr Německa, ale také celé EU27. Německo je v rámci této analýzy první zemí, která za sledované období nepodléhá klesajícím výdajům na vědu a výzkum.

Tabulka 4.14: Výdaje na vědu a výzkum (GERD) jako % HDP (v %)

Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Baden-Württemberg	x	x	x	3,90	3,90	4,24	x	4,37	x
Bayern	x	x	x	2,97	3,00	2,91	x	2,81	x
Berlin	x	x	x	3,96	3,9	3,81	x	3,31	x
Brandenburg	x	x	x	1,17	1,20	1,16	x	1,22	x
Bremen	x	x	x	2,69	2,70	2,16	x	2,18	x
Hamburg	x	x	x	1,84	1,90	1,92	x	1,98	x
Hessen	x	x	x	2,61	2,60	2,51	x	2,63	x
Mecklenburg-Vorpommern	x	x	x	1,26	1,30	1,39	x	1,30	x
Niedersachsen	x	x	x	2,85	2,90	2,23	x	2,48	x
Nordrhein-Westfalen	x	x	x	1,79	1,80	1,78	x	1,78	x
Rheinland-Pfalz	x	x	x	1,78	1,80	1,72	x	1,87	x
Saarland	x	x	x	1,08	1,10	1,03	x	1,09	x
Sachsen	x	x	x	2,21	2,20	2,32	x	2,57	x
Sachsen-Anhalt	x	x	x	1,14	1,10	1,15	x	1,13	x
Schleswig-Holstein	x	x	x	1,10	1,10	1,14	x	1,18	x
Thüringen	x	x	x	1,83	1,80	1,78	x	1,79	x
Německo	2,47	2,47	2,50	2,54	2,50	2,51	2,54	2,53	2,69
EU27	1,86	1,87	1,88	1,86	1,82	1,82	1,85	1,85	1,92

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Dopravní infrastruktura

Německo má jednoznačně ze všech analyzovaných zemí nejdelší síť dálnic. Za sledované období došlo k rozšíření o 1 107 km nové dálnice, což je pro představu dva a půl krát více než je celá dálniční síť na Slovensku. K největšímu rozkvětu došlo v roce 2009, kdy se počet kilometrů navýšil o 172 oproti roku předcházejícímu.

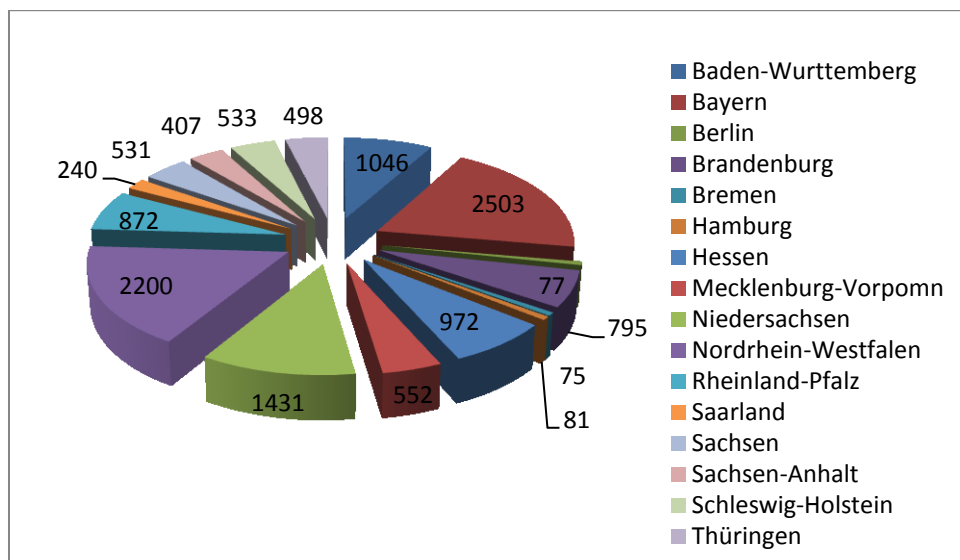
Nejdelší dálniční síť se nachází ve spolkové zemi Bayern s celkovou délkou 2 503 km. Druhou příčku zastává Nordrhein-Westfalen s 2 200 km. Naopak nejméně kilometrů je postaveno v zemi Bremen, kde je 33 krát kratší než v Bayernu. K největší výstavbě došlo za období 2000-2009 opět ve spolkové zemi Bayern, která postavila rovných 220 km. Informaci o veškerých údajích týkajících se délky dálnic uvádí tabulka 4.15.

Tabulka 4.15: Délka dálnic v Německu (km)

Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Baden-Württemberg	1025	1029	1028	1028	1037	1037	1039	1039	1039	1046
Bayern	2283	2283	2299	2299	2298	2376	2408	2447	2491	2503
Berlin	62	69	69	66	68	73	73	73	77	77
Brandenburg	766	788	792	790	790	790	790	790	795	795
Bremen	59	59	59	59	71	71	71	71	75	75
Hamburg	81	81	81	81	81	81	81	81	81	81
Hessen	956	956	957	957	957	962	961	972	972	972
Mecklenburg-Vorpomn	336	355	419	443	477	527	538	538	538	552
Niedersachsen	1349	1352	1357	1354	1392	1398	1405	1405	1342	1431
Nordrhein-Westfalen	2177	2180	2173	2173	2174	2172	2178	2189	2189	2200
Rheinland-Pfalz	839	839	861	862	868	871	872	872	872	872
Saarland	236	236	239	240	240	240	240	240	240	240
Sachsen	452	454	456	456	468	478	531	531	531	531
Sachsen-Anhalt	320	320	338	361	374	384	383	383	407	407
Schleswig-Holstein	480	485	489	480	492	498	498	498	510	533
Thüringen	285	299	352	383	383	404	463	465	482	498
Německo	11706	11785	11969	12032	12170	12362	12531	12594	12641	12813

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Graf 4.8: Podíl jednotlivých spolkových zemí na celkové délce dálnic (2009)

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Především informace potvrzuje také graf 4.8, který vyobrazuje podíl jednotlivých spolkových zemí na celkové délce dálnic za rok 2009. Nejdelší dálniční síť prochází spolkovou zemí Bayern, dále Nordrhein-Westfalen a Niedersachsen. Rozdíl mezi nejdelší a nejkratší dálniční sítí činí 2 428 km. Díky těmto hodnot se Německo stalo druhou zemí s největším počtem kilometrů dálnice v celé EU27. První místo zastává Španělsko.

4.4 Rakousko

Rakousko se stalo členem EU 1. ledna 1995. Již od roku 1960 však bylo zakládajícím členem Evropského společenství volného obchodu. Jednoznačně se řadí mezi vyspělé státy EU, neboť v mnoha ukazatelích překračuje průměrné hodnoty EU. Oproti minulému roku se však v Rakousku zvýšila nezaměstnanost o 3,7 %. V současné době plánuje rakouská vláda velké investice do rozvoje silniční dopravy prostřednictvím tří velkých projektů s celkovou alokací 30 mld. EUR. Z hlediska konkurenceschopnosti se Rakousko nachází v první desítce nejkonkurenceschopnějších zemí EU.

4.4.1 Dopady a výsledky regionální politiky v letech 2000 – 2006

V programovém období 2000 – 2006 bylo v Rakousku prostřednictvím strukturálních fondů realizováno 8 540 projektů. Za pomoci 886 mil. EUR z ERDF došlo

k vytvoření přibližně 25 400 nových pracovních míst, podpoře či modernizaci 1 770 stávajících podniků a založení 265 nových podniků. Vzniklo více než 900 projektů v oblasti výzkumu a vývoje a asi 90 z těchto projektů se týkalo založení podniku, technologií a výzkumných středisek. Úspěch byl zaznamenán také v oblasti biomasy a slunečního záření díky realizaci několika environmentálních projektů z celkového počtu 1 140 (European Cohesion Policy in Austria, 2009).

4.4.2 Zaměření a financování regionální politiky 2007 – 2013

Na současné programové období obdrželo Rakousko 1,47 mld. EUR. 177 mil. EUR bude sloužit na projekty v rámci cíle Konvergence, 1,027 mld. v rámci cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a zbylých 257 mil. EUR bude použito na cíl Evropské územní spolupráce.

Rakousko má celkem 10 operačních programů – devět financovaných prostřednictvím ERDF a jeden celorakouský financovaný prostřednictvím ESF. V rámci cíle Konvergence, do kterého spadá pouze Burgenland, jsou finanční prostředky poskytovány jak z ERDF, tak i ESF. V rámci cíle Evropské územní spolupráce je realizováno 14 programů s příspěvkem 257 mil. EUR.

- 7 operačních programů slouží pro přeshraniční spolupráci se sousedními státy (Německem, Švýcarskem, Lichtenštejnskem, Českou republikou, Slovenskem, Maďarskem, Slovinskem a Itálií).
- 3 nadnárodní operační programy, které zahrnují velké oblasti spolupráce (Alpský prostor, centrum východní Evropy a jihovýchodní Evropy).
- 4 meziregionální operační programy.

4.16: Alokace finančních prostředků v Rakousku 2007 - 2013 (v mld. EUR)

Cíl	Fond	EU	Národní zdroje	Celkem
Konvergence	ERDF	0,13	0,04	0,17
	ESF	0,05	0,02	0,07
Celkem Konvergence		0,18		
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	ERDF	0,56	0,56	1,12
	ESF	0,47	0,53	1
Celkem Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost		1,03		
Celkem Evropská územní spolupráce	ERDF	0,26	-	0,26
Celkem		1,47	1,15	2,62

Zdroj: European Cohesion Policy in Austria, 2009; vlastní zpracování

Téměř polovina celkového rakouského přidělu (600 mil. EUR) slouží jako investice do výzkumu a vývoje, což je jeden z nejvyšších podílů ze všech zemí EU. Tato částka bude použita na financování výzkumných a vývojových center, malých a středních podniků a posílení inovací v oblasti ekologických a obnovitelných zdrojů energetických technologií. Oblast podpory malých a středních podniků je pokryta částkou 192 mil. EUR a podpora informačních a komunikačních technologií 19 milionů EUR.

210 mil. EUR by mělo být investováno na podporu kvalifikované a přizpůsobivé pracovní síly tím, že bude docházet ke zvyšování úrovně dovedností a kvalifikace pracovníků. Cílovými skupinami jsou především mladí lidé, starší pracovníci, lidé s nízkou kvalifikací, dlouhodobě nezaměstnaní, osoby zdravotně postižené a znevýhodněné skupiny obyvatel, včetně migrantů. Přes 300 mil. EUR slouží k řešení následků demografických změn.

Rakousko má velmi dobře propracovaný systém dopravy, tudíž na tuto oblast je vymezen pouze malý dotační podíl ve výši 8 milionů. Tyto peníze slouží zejména na podporu multimodálních hasičských dopravních systémů a udržitelnost dopravy. Opatření na ochranu životního prostředí, boj proti dopadům změny klimatu a podpora využívání obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti tvoří téměř 100 mil. EUR.

4.4.3 Hodnocení významných ekonomických ukazatelů

Rakousko je země, kde hory tvoří dvě třetiny jeho území, pouze jedna třetina je trvale obydlena. Vyjma Vídně jsou všechny spolkové země převážně venkovské. Rakousko, stejně jako ostatní země, se potýká s rozdíly mezi ekonomickou výkonností

regionu hlavního města a ostatními regiony. Tento rozdíl však není tak výrazný jako v případě ostatních analyzovaných zemí. Zajímavá je nadprůměrná výkonnost západního Rakouska, které je tvořeno převážně horskými oblastmi, na něž pozitivně působí zdejší cestovní ruch (REGDIS04, 2009).

Celkové ekonomické prostředí

Tento ukazatel bylo velmi obtížné popsat, neboť na stránkách Eurostatu nejsou všechna data k dispozici. Proto tabulka 4.17 popisuje pouze rok 2001 a pak následně až léta 2005 - 2009. Rakousko drží své HDP na obyvatele vysoko nad průměrem EU27 a o to stejné se snaží i jednotlivé spolkové země. Za sledované období však došlo k poklesu ukazatele o celých sedm procentních bodů. Nejlepší hodnoty dosáhlo Rakousko v roce 2000.

Také spolkové země dosahují velmi vysokých hodnot HDP na obyvatele. Jedinou zemí, která nepřesahuje hodnotu 100 %, je Burgenland. Nejvyšší HDP vykazuje Vídeň, kdy se jedná o hlavní město, tudíž bylo možno takového výsledku předpokládat. Rozdíl mezi Vídní a zůstalým Burgenlandem je téměř dvojnásobný. Největší meziroční růst HDP na obyvatele za sledované období vykázala spolková země Oberösterreich. V rámci úrovně NUTS 2 došlo u jednoho regionu také k poklesu HDP na obyvatele, a to Vídně. Najde se zde také spolková země, která za sledované období prožila stagnaci. Touto zemí je Kärnten (104 %).

Tabulka 4.17: HDP na obyvatele v PPS (EU27 = 100 %)

Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Burgenland	*	81	*	*	*	89	82	82	82	84
Niederösterreich	*	100	*	*	*	103	101	102	103	102
Wien	*	177	*	*	*	178	166	160	161	161
Kärnten	*	104	*	*	*	110	106	105	105	104
Steiermark	*	106	*	*	*	111	108	109	108	108
Oberösterreich	*	119	*	*	*	123	121	122	124	124
Salzburg	*	139	*	*	*	143	139	143	142	142
Tirol	*	128	*	*	*	133	130	130	129	131
Vorarlberg	*	130	*	*	*	135	130	130	132	131
Rakousko	132	126	127	128	128	129	126	124	124	125
EU27	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti

Rakousko je jedinou ze sledovaných zemí, která udržuje svou míru dlouhodobé nezaměstnanosti hlubokou pod průměrem EU27. V průměru se zde míra pohybuje na úrovni 1 %, což je jeden z nejlepších výsledků ze všech států EU. Za minulé programové období došlo v Rakousku k nárůstu míry dlouhodobé nezaměstnanosti o 0,6 procentního bodu. Z kraje současného programového období nárůst stále pokračoval až do roku 2004, kdy byla s hodnotou 1,4 % na svém vrcholu. Od té doby se však rakouské regionální politice daří tuto míru opět snižovat a v roce 2009 již představovala pouhé 1 %. Pro lepší představu poslouží tabulka 4.18.

Z hlediska regionů je na tom nejlépe region Salzburg (0,35 %), který velmi kvalitně využívá svého místního potenciálu – rakouských Alp. Druhým regionem s nejnižší mírou dlouhodobé nezaměstnanosti je region Tirol, který se oproti Salzburgu liší o pouhé 0,06 procentního bodu. Nejvyšších hodnot dosahuje region Wien, což je velmi zajímavé v porovnání s ostatními státy. Zatímco v ostatních zemích dosahovaly regiony okolo hlavního města téměř vždy nejnižší hodnoty, s výjimkou Německa, v Rakousku nastává zcela opačná situace.

Tabulka 4.18: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%)

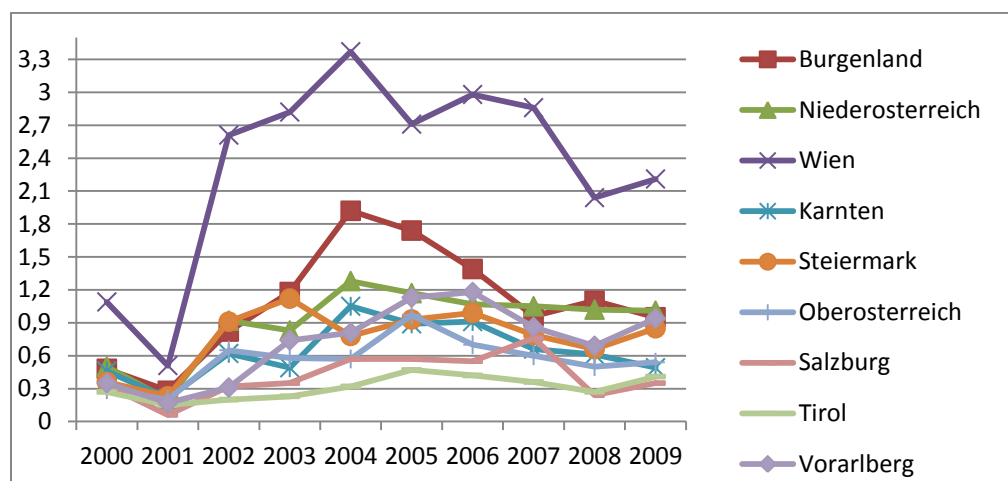
Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Burgenland	0,48	0,28	0,82	1,18	1,92	1,74	1,39	0,96	1,10	0,95
Niederösterreich	0,50	0,20	0,92	0,83	1,28	1,17	1,07	1,05	1,02	1,01
Wien	1,09	0,51	2,61	2,82	3,37	2,71	2,98	2,86	2,04	2,21
Kärnten	0,46	0,21	0,62	0,49	1,05	0,89	0,91	0,66	0,61	0,49
Steiermark	0,36	0,23	0,91	1,12	0,78	0,93	0,99	0,79	0,66	0,85
Oberösterreich	0,29	0,20	0,65	0,58	0,57	0,97	0,70	0,60	0,50	0,54
Salzburg	0,33	0,06	0,32	0,35	0,57	0,57	0,55	0,76	0,24	0,35
Tirol	0,27	0,15	0,20	0,23	0,32	0,47	0,42	0,36	0,27	0,41
Vorarlberg	0,35	0,17	0,31	0,74	0,81	1,13	1,18	0,86	0,69	0,94
Rakousko	0,50	0,30	1,00	1,10	1,40	1,30	1,30	1,20	0,90	1,00
EU27	4,50	4,1	4,200	4,20	4,20	4,10	3,70	3,10	2,60	3,00

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti je sice v Rakousku velmi nízká, ovšem také velmi nerovnoměrná, o čemž svědčí graf 4.9. K největším změnám došlo v rámci regionu Vídeň. Po roce 2000, kdy míra dosahovala hodnoty 1,09 %, došlo k prudkému poklesu na 0,51 %. Hned nastávající rok (2002) se však míra dlouhodobé nezaměstnanosti zvýšila o celých

2,1 procentního bodu. Za nadcházející roky se již Rakousku nepodařilo svou míru dlouhodobé nezaměstnanosti opět snížit k hranici 1 % a v roce 2009 činí 2,21 %. Regionem, jehož vývoj míry dlouhodobé nezaměstnanosti lze považovat za relativně rovnoměrný, je region Tirolský, který za sledované období propadl z původních 0,27 % na současných 0,41 %.

Graf 4.9: Vývoj regionální dlouhodobé míry nezaměstnanosti

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Inovace a vývoj

V rámci ukazatele výdajů na vědu a výzkum nastává stejný problém jako u HDP na obyvatele. Nebylo možné dohledat veškerá data, proto je pracováno pouze s těmi, které byly k dispozici. Nicméně i ta stačí k tomu, aby byla přiblížena současná pozice inovací a vývoje v Rakousku. Rakousko je zemí, která se vyznačuje výraznou podporou vědy a výzkumu. Důkazem je skutečnost, že v roce 2008 činily výdaje na vědu a výzkum 2,67 %, přičemž průměr EU27 byl pouhých 1,92 %. Oproti ostatním analyzovaným zemím je Rakousko jediné, jehož výdaje na vědu a výzkum ve sledovaném období pouze narůstají (Kutscherauer a kol., 2010).

Z dostupných údajů, znázorněných tabulkou 4.19, je patrné, že dokonce dva regiony přesahují Lisabonskou smlouvou stanovenou cílovou hodnotu 3 %, a to Vídeň a Steiermark. Je ovšem zajímavé, že nejvyšší hodnoty nedosahuje Vídeň, jak by se mohlo zdát, ale právě Steiermark (o 0,13 %). Nejméně výdajů na vědu a výzkum poskytuje Burgenland, který se tak, stejně jako v případě HDP na obyvatele, stává nejzaostalejším regionem. K největšímu nárůstu za sledované období došlo ve spolkové zemi Kärnten, kde se výdaje zvýšily o 0,85 procentního bodu. Jedinou zemí, která zaznamenala pokles, je Burgenland.

Tabulka 4.19: Výdaje na vědu a výzkum (GERD) jako % HDP (v %)

Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Burgenland	x	x	0,65	x	0,54	x	0,60	0,62	x
Niederösterreich	x	x	0,85	x	0,90	x	1,16	1,21	x
Wien	x	x	3,32	x	3,47	x	3,52	3,61	x
Kärnten	x	x	1,83	x	2,31	x	2,66	2,68	x
Steiermark	x	x	3,37	x	3,26	x	3,48	3,74	x
Oberösterreich	x	x	1,68	x	1,87	x	2,27	2,33	x
Salzburg	x	x	0,88	x	1,00	x	1,09	1,06	x
Tirol	x	x	1,81	x	2,16	x	2,46	2,41	x
Vorarlberg	x	x	1,33	x	1,31	x	1,32	1,38	x
Rakousko	1,93	2,05	2,12	2,24	2,24	2,46	2,44	2,51	2,67
EU27	1,86	1,87	1,88	1,86	1,82	1,82	1,85	1,85	1,92

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Mezi nejznámější regionální inovační centra patří Wien, Steiermark, Oberösterreich a Tirol. Inovační výkonnost se zde váže především na rozvoj inovačních klastrů podporovaných jak z úrovně spolkových vlád, tak z úrovně federální (Skokan, 2008).

Dopravní infrastruktura

Celková délka dálniční sítě činí v Rakousku 1697 km a oproti sousedním státům střední Evropy, vyjma Německa, je značně nadprůměrná. Jak lze vidět v tabulce 4.20, její rozložení v regionech se odvíjí od rozlohy území. Za období posledních deseti let se délka dálnic zvýšila o 63 km. K největší výstavbě došlo v roce 2004, kdy bylo postaveno nových 27 km. V letech 2003 a 2007 nebyl postaven jediný kilometr dálnice, více graf 4.10.

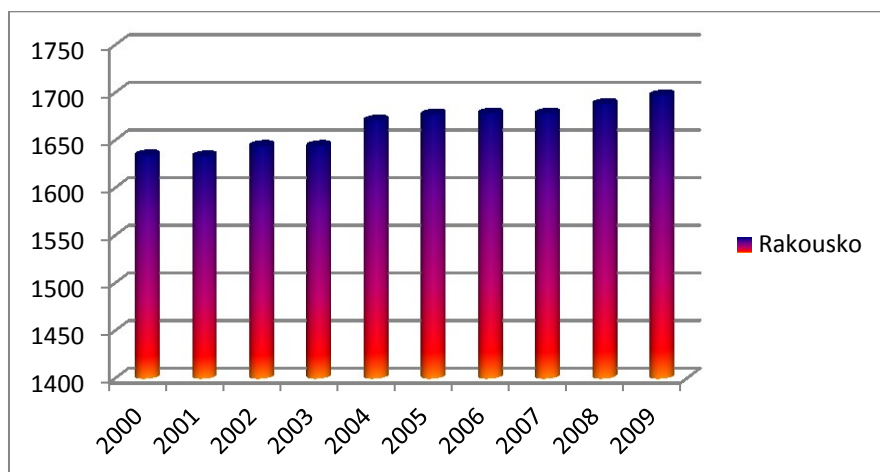
Tabulka 4.20: Délka dálnic v Rakousku (km)

Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Burgenland	58	58	58	58	58	58	61	61	80	80
Niederösterreich	328	328	328	328	328	329	329	328	328	328
Wien	41	42	44	44	44	42	42	43	43	43
Kärnten	249	247	245	245	245	245	243	243	243	243
Steiermark	308	308	308	308	308	308	308	308	308	308
Oberösterreich	264	264	264	264	289	299	299	299	290	299
Salzburg	140	140	144	144	144	144	144	144	144	144
Tirol	182	182	189	189	189	189	189	189	189	189
Vorarlberg	63	63	63	63	63	63	63	63	63	63
Rakousko	1633	1632	1643	1643	1668	1677	1678	1678	1688	1697

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Nejdelší dálniční síť se nachází v regionu Niederösterreich s 328 km. Za sledované období však v tomto regionu nedošlo k výstavbě žádných nových kilometrů. K největší výstavbě došlo v rámci regionu Oberösterreich, kde se vystavělo 35 km dálnice. To je v porovnání s celkovou výstavbou za sledované období více jak polovina. Z těchto údajů lze usoudit, že v Rakousku není budování dálnic jedním z prvořadých cílů, neboť dálniční síť je zde natolik rozšířena, že to ani není potřeba.

Graf 4.10: Vývoj výstavby dálnic v Rakousku v letech 2000 - 2009 (km)

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

4.5 Komparace regionální politiky zemí střední Evropy

Obsahem předešlých podkapitol byla finanční alokace a zaměření regionální politiky čtyř vybraných zemí střední Evropy. V závěru každé podkapitoly byla uvedena analýza významných regionálních ukazatelů s vyhodnocením výkonnosti jednotlivých zemí a jejich regionů. Cílem této podkapitoly je porovnat jednotlivé země a jejich regiony mezi sebou

a zjistit, kde je regionální politika realizována nejefektivněji a jak působí na ekonomickou výkonnost zemí.

4.5.1 Komparace z hlediska zaměření a financování

Na období 2007-2013 získalo největší přiděl Polsko, které se tak částkou 67mld. EUR stalo největším příjemcem finančních prostředků ze všech států EU. Druhou příčku zastává Německo s 26,4 mld. EUR a třetí Slovensko s 11,7 mld. EUR (viz tabulka 4.21).

Nejméně peněz, a to 1,47 mld. EUR získalo Rakousko, které o větší částku ani nežádalo, neboť jeho ekonomická stránka je natolik vyspělá, že peníze z evropských fondů víceméně nepotřebuje.

Tabulka 4.21: Pořadí zemí dle alokace finančních prostředků 2007 – 2013

Pořadí zemí		Přepočet na jednoho obyvatele
1.	Polsko (67 mld. EUR)	1 754,5 EUR
2.	Německo (26,4 mld. EUR)	323,12 EUR
3.	Slovensko (11,7 mld. EUR)	2 153,33 EUR
4.	Rakousko (1,47 mld. EUR)	175,32 EUR

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Na období 2007-2013 získalo největší přiděl Polsko, které se tak částkou 67mld. EUR stalo největším příjemcem finančních prostředků ze všech států EU. Druhou příčku zastává Německo s 26,4 mld. EUR a třetí Slovensko s 11,7 mld. EUR (viz tabulka 4.21). Nejméně peněz, a to 1,47 mld. EUR získalo Rakousko, které o větší částku ani nežádalo, neboť jeho ekonomická stránka je natolik vyspělá, že peníze z evropských fondů víceméně nepotřebuje.

Budeme-li na státy nahlížet z hlediska oblastí, do kterých budou prostředky investovány, zjistíme, že je ve většině zemí stejná. Vždy se jedná o podporu dopravní infrastruktury, životního prostředí, podpory malého a středního podnikání a investic do lidského kapitálu. Mezi státy však existuje jeden rozdíl. Zatímco státy Polsko a Slovensko se zaměřují především na budování nových silnic, dálnic a železnic a ochranu životního prostředí, Rakousko a Německo svou pozornost směřuje do oblastí vědy, výzkumu a podpory malého a středního podnikání. Bylo by také nesmyslné, aby právě Rakousko a Německo, které mají vynikající dopravní systém, své finanční prostředky uplatňovaly na tyto oblasti, když mohou zdokonalovat jiná a potřebnější odvětví.

Slovensko se v současné době snaží o zlepšení dopravní infrastruktury, kde bude směřována také jedna třetina zdrojů (3,8 mld. EUR). Dopravní infrastrukturou v tomto smyslu je ovšem především modernizace silnic první třídy a transevropských dopravních sítí, i když by se Slovensko mělo zaměřit na budování nových dálnic, neboť v této oblasti za ostatními státy značně zaostává. Dle hodnocení Komise využívá nejlépe finančních prostředků Polsko, které se snaží o zlepšení dopravní infrastruktury a životního prostředí. V současném programovém období by rádo zvýšilo počet dálničních kilometrů na 1 200.

Německo se naopak snaží o podporu malého a středního podnikání, kdy se s částkou 3,7 mld. EUR na tuto oblast stalo zemí s největším přídělem. Také v oblasti vědy a výzkumu realizuje řadu projektů v celkové hodnotě 8 mld. EUR. Podobný scénář regionální politiky má i Rakousko. Polovinu své alokace vynakládá na oblast vědy a výzkumu, čímž značně přispívá k nejlepším výsledkům v této oblasti ze všech analyzovaných zemí.

4.5.2 Komparace z hlediska ekonomických ukazatelů

Následující řádky jsou věnovány porovnání jednotlivých zemí a jejich regionů mezi sebou. V rámci každého ukazatele je znázorněno pořadí států v dané oblasti, procentní nárůst za sledované období a pořadí nejvyspělejších a nejzaostalejších regionů.

Celkové ekonomické prostředí

Budeme-li hodnotit země střední Evropy z hlediska HDP na obyvatele v roce 2009, zjistíme, že nejvyšší hodnoty dosahuje Rakousko, které svou hodnotou 125 % značně převyšuje průměru EU27 (více tabulka 4.22). Tento průměr překračuje také Německo (116 %). V porovnání s Rakouskem je však jeho hodnota nižší o 9 procentních bodů. Dvě zbývající země se nachází pod průměrem EU27. Slovensko dosáhlo v roce 2009 hodnoty 73 %, což není v porovnání s předcházejícími státy nijak zvlášť dobrý výsledek, ale oproti Polsku značně vyšší. Polsko je z hlediska HDP na obyvatele jednoznačně nejzaostalejší ze všech analyzovaných zemí a to i přes skutečnost, že za současné programové období se jeho HDP na obyvatele zvýšilo ze všech zemí nejvíce.

Tabulka 4.22: Zhodnocení zemí dle HDP na obyvatele v PPS v roce 2009 (EU27=100 %)

1.	Rakousko (125 %)
2.	Německo (116 %)
3.	Slovensko (73 %)
4.	Polsko (61 %)

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Pro lepší znázornění vlivu regionální politiky na ukazatele HDP na obyvatele je uvedena tabulka 4.23, která znázorňuje k jakému nárůstu/poklesu došlo u jednotlivých zemí v posledních dvou programových obdobích. U Slovenska a Polska se samozřejmě vycházelo u předcházejícího programového období až od roku 2004, kdy obě země přistoupily do EU.

V minulém programovém období dosáhlo největší změny Slovensko, jehož HDP na obyvatele se zvýšilo o 6 % za období dvou let. Překvapivého výsledku dosáhlo Polsko, které své HDP na obyvatele nijak nezměnilo. Poslední dva státy, které jsou členy EU již dlouhou dobu, dosáhly dokonce hodnot záporných – Německo snížilo o 3 % a Rakousko dokonce o procent šest.

Tabulka 4.23: % nárůst HDP na obyvatele v PPS za jednotlivá programová období

	2000-2006, resp. 2004-2006	2007-2009
1.	Slovensko (+ 6 %)	Polsko (7 %)
2.	Polsko (0 %)	Slovensko (5 %)
3.	Německo (- 3 %)	Rakousko (1 %)
4.	Rakousko (- 6 %)	Německo (0 %)

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

V současném programovém období je situace zcela jiná. Zatímco v předcházejícím období se Polsku nepodařilo zvýšit své HDP na obyvatele, v současné období je jeho nárůst ze všech zemí nejvyšší (7 %). Druhou příčku zastává Slovensko s 5 %, které oproti předcházejícímu období své HDP na obyvatele snížilo o jeden procentní bod. Rakousko dosáhlo hodnoty 1 % a u Německa se HDP na obyvatele oproti roku 2007 nijak nezměnilo.

Z tabulky lze tedy dedukovat, že vliv regionální politiky na HDP na obyvatele je příznivý zejména v nových členských státech, které oproti zbylým státům dosahují poměrně uspokojivých hodnot.

Poslední tabulka této části (4.24) znázorňuje pět nejlepších a pět nejhorších regionů z hlediska HDP na obyvatele.

Tabulka 4.24: HDP na obyvatele v PPS v roce 2007 (EU27 = 100 %)

	Nejlepší regiony	Nejhorší regiony
1.	Hamburg - 188 % (D)	Varmijskomazurské - 40 % (PL)
2.	Bratislavský kraj - 178 % (SK)	Lublinské - 41 % (PL)
3.	Wien - 161 % (A)	Podkarpatské - 42 % (PL)
4.	Bremen - 160 % (D)	Podleské - 45 % (PL)
5.	Salzburg - 142 % (A)	Svatokřížské - 47 % (PL)

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Nejvyšší hodnoty dosahuje Hamburg, který se svými 188 % HDP na obyvatele převyšuje průměr EU27 téměř o dalších 100 %. Neočekávaná je pozice Bratislavského kraje, který předběhl Vídeň o 16 %. Rostoucí HDP na obyvatele na Slovensku je za posledních pár

let značné, neboť se od vstupu do EU zvýšilo o 53 %. Jedinou zemí, která v nejlepších pěti regionech nemá zastoupení je Polsko, kde ani jeden region nepřesáhl hodnotu 100 %.

Naopak Polsko vyniká mezi pěti regiony s nejnižší hodnotou HDP na obyvatele, a to dokonce na všech příčkách. Zcela nejzaostalejším regionem je Varmijskomazurský, jehož hodnota nedosahuje zdaleka ani poloviny průměru EU27. Je potřeba zdůraznit, že z 16 polských regionů této hranice nedosahuje celkem 5 regionů. Pomineme-li Polsko je nejzaostalejším regionem analyzovaných zemí Východní Slovensko s hodnotou 49 %.

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti

Nejnižší míra dlouhodobé nezaměstnanosti je v Rakousku, kde dosahuje pouhého 1 %, což je hodnota o dva procentní body nižší než je průměr EU27. Pod průměrem se nachází také Polsko (2,5 %), ovšem až v posledních dvou letech, neboť dříve se pohybovalo okolo 5 – 10 %. Těsně nad průměrem je Německo, které se zdárně snaží v posledních letech o snížení míry dlouhodobé nezaměstnanosti. Zemí s nejvyšší mírou dlouhodobé nezaměstnanosti je Slovensko (6,5 %), které průměr překračuje dokonce dvojnásobně. Veškeré uvedené informace uvádí tabulka 4.25.

Tabulka 4.25: Zhodnocení zemí za rok 2009 dle míry dlouhodobé nezaměstnanosti (%)

1.	Rakousko (1 %)
2.	Polsko (2,5 %)
3.	Německo (3,5 %)
4.	Slovensko (6,5 %)

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Jak je patrné z tabulky 4.26, k největšímu poklesu došlo za obě sledovaná období u Polska, kterému vstup do EU a následná realizace regionální politiky značně prospívá, neboť se jeho hodnota snížila téměř o 75 %. Také Slovensku se daří v posledních letech snižovat svou míru dlouhodobé nezaměstnanosti, kdy v současném programovém období ji snížila o 1,8 %. Vývoj zbývajících dvou zemí je dosti nerovnoměrný. Zatímco Rakousko zvýšilo svou míru dlouhodobé nezaměstnanosti za období deseti let o 0,5 procentního bodu, Německo ji snížilo o 0,9 %. Ovšem v jednotlivých letech se u obou zemí míra dlouhodobé nezaměstnanosti střídavě zvyšovala i snižovala.

Tabulka 4.26: % změna míry dlouh. nezaměstnanosti za jednotlivá programová období

	2000-2006, resp. 2004-2006	2007-2009
1.	Polsko (- 2,5 %)	Polsko (- 2,4 %)
2.	Slovensko (- 1,6 %)	Slovensko (- 1,8 %)
3.	Rakousko (0,8 %)	Německo (- 0,7 %)
4.	Německo (1,3 %)	Rakousko (- 0,2 %)

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Co se regionů týče, tak prvních pět pozic jednoznačně zaujímají regiony Rakouska. Nejnižší míra dlouhodobé nezaměstnanosti je v Salzburgu, což lze přisuzovat také značnému cestovnímu ruchu. Stejný důvod lze brát v úvahu i u ostatních regionů. Jiná situace však nastává v případě regionů, jejichž míra dlouhodobé nezaměstnanosti je vysoká. První dvě příčky zastávají regiony Slovenska, což je možné vidět také v tabulce 4.27 – Střední Slovensko a Východní Slovensko. Překvapivá je třetí příčka – Berlín, jejíž míra je 7,82 %, což je v souvislosti s velikostí města zvláštní. Je potřeba také uvést, že v rámci pěti nejhorších regionů není žádný z Polska.

Tabulka 4.27: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%)

	Nejlepší regiony	Nejhorší regiony
1.	Salzburg - 0,35 % (A)	Střední Slovensko - 8,83 % (SK)
2.	Tirol - 0,41 % (A)	Východní Slovensko - 8,65 % (SK)
3.	Kärnten - 0,49 % (A)	Berlin - 7,82 % (D)
4.	Oberösterreich - 0,54 % (A)	Sachsen-Anhalt - 7,67 % (D)
5.	Steiermark - 0,85 % (A)	Macklenburg-Vorpomn - 7,27 % (D)

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Inovace a výzkum

Tento ukazatel je opět jeden z těch, který jasně rozděluje země na původní a nově přistoupené. Zatímco v rámci Německa a Rakouska se výdaje na vědu a výzkum stále zvyšují a v porovnání s průměrem EU27 jsou vyšší, Polsko a Slovensko se nachází daleko pod jeho hranicí a v případě Slovenska dokonce klesá.

Tabulka 4.28: Zhodnocení zemí za rok 2008 dle výdajů na vědu a výzkum jako % HDP

1.	Německo (2,53 %)
2.	Rakousko (2,51 %)
3.	Polsko (0,57 %)
4.	Slovensko (0,46 %)

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Největší výdaje vykazuje Německo, které v roce 2008 dosáhlo hodnoty 2,69 % a již málo jej dělí od Lisabonského cíle, kterým je 3 % HDP. Druhé Rakousko má situaci velmi obdobnou, ovšem o 0,02 % za Německem stále zaostává. V případě Polska a Slovenska nemůžeme vůbec mluvit o tom, že by svou pozornost směřovali právě do oblasti inovací a výzkumu. O tom svědčí, také cca 0,5 % HDP, které odvádí do této oblasti. Konkrétní čísla za rok 2008 uvádí tabulka 4.29.

Tabulka 4.29: % změna výdajů na vědu a výzkum za jednotlivá programová období

	2000-2006, resp. 2004-2006	2007-2008
1.	Rakousko (0,51 %)	Rakousko (0,16 %)
2.	Německo (0,07 %)	Německo (0,16 %)
3.	Polsko (0 %)	Polsko (0,03 %)
4.	Slovensko (0,02 %)	Slovensko (0,01 %)

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Ačkoliv jsou největší výdaje na oblast inovací a výzkumu odváděny z Německa, za sledovaná období se tyto výdaje zvýšili především v Rakousku. Při takovémto tempu lze předpokládat, že by Rakousko mohlo v nejbližších letech přeskočit vedoucí Německo. V případě Polska došlo za poslední dva roky ke zvýšení výdajů o pouhého 0,03 %, což je velmi neuspokojivé a značně to nepřispívá k tomu, aby bylo dosaženo Lisabonského cíle. Ještě horší situace nastává v případě Slovenska, které s takovýmto tempem této hodnoty ve stanovené době rozhodně nedocílí.

Tabulka 4.30: Výdaje na vědu a výzkum (GERD) jako % HDP (v %)

	Nejlepší regiony	Nejhorší regiony
1.	Baden-Württemberg - 4,37 % (D)	Lubušské - 0,09 % (PL)
2.	Steiermark - 3,74 % (A)	Svatokřížské - 0,12 % (PL)
3.	Wien - 3,61 % (A)	Opolské - 0,14 % (PL)
4.	Berlín - 3,31 % (D)	Podleské - 0,2 % (PL)
5.	Bayern - 2,81 % (D)	Kujavskopomořské - 0,2 % (PL)

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Nejvyšší hodnotu výdajů na vědu a výzkum vykazuje spolková země Německa Baden-Württemberg, která převyšuje průměr EU27 o 2,45 %. Další dvě příčky patří regionům z Rakouska a poslední dvě opět spolkovým zemím Německa. Naopak regiony Polska a Slovenska zaujímají ty nejnižší příčky, neboť pouze jeden region Polska – Mazovský, přesáhl hodnotu 1 %, ostatní se pohybují většinou hluboko pod ní. Pět nejhůře hodnocených regionů zobrazuje tabulka 4.30.

Dopravní infrastruktura

Tabulka 4.31: Zhodnocení zemí za rok 2008 dle délky dálniční sítě

1.	Německo (12 813 km)
2.	Rakousko (1 697 km)
3.	Polsko (849 km)
4.	Slovensko (400,7 km)

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Délka dálničních sítí se v jednotlivých zemích značně liší. Zatímco Německo je po Španělsku zemí s nejdelší dálniční sítí, Polsko a Slovensko se svou délkou dálnic nijak pyšnit nemohou, což dokazuje tabulka 4.31. Německo všechny ostatní země výrazně převyšuje, v porovnání s nejhorším Slovenskem je zde délka dálnic 32 krát delší. Podobná situace nastává také v Polsku, kde dálnice měří pouhých 849 km. Tato délka je nedostačující, zejména díky velikosti samotné země a také jejího postavení v rámci obchodních cest. V posledních letech se ale výstavba nových dálnic začala rozšiřovat, tudíž lze předpokládat, že se do budoucna počet kilometrů zvýší.

Tabulka 4.32: Rozšíření dálničních sítí v jednotlivých programových obdobích

	2000-2006, resp. 2004-2006	2007-2009
1.	Německo (825 km)	Německo (219 km)
2.	Polsko (111 km)	Polsko (186 km)
3.	Rakousko (44 km)	Slovensko (28,2 km)
4.	Slovensko (10,5 km)	Rakousko (19 km)

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

I přes skutečnost, že dálnice v Německu patří k nejhustším dálničním sítím na světě, stále se zde staví nové a nové kilometry, aby se dosáhlo ještě lepší dostupnosti a rychlosti při přejíždění mezi jednotlivými spolkovými zeměmi. Za období prvních tří let současného programového období byla v Německu vystavěna přibližně polovina celkové délky dálnic na Slovensku (více tabulka 4.32). Rozvíjí se také dálniční systém v Polsku, který se snaží propojit významné regiony mezi sebou a usnadnit tak cestování nejen svým obyvatelům, ale také přepravecům (Kutscherauer a kol., 2010). Zcela nejhorší situace nastává na Slovensku, kde výstavba dálnic není rozhodně významným cílem zdejší politiky soudržnosti. Za vstup do EU zde bylo vystavěno pouhých 38,5 km nové dálnice. Německé regiony jednoznačně zabírají také všech prvních pět míst v tabulce 4.33, která znázorňuje regiony dle délky dálnic.

Tabulka 4.33: Délka dálnic z hlediska regionů

	Nejdelší dálnice
1.	Bayern - 2 503km (D)
2.	Nordhein-Westfalen - 2 200 km (D)
3.	Niedersachsen - 1 431 km (D)
4.	Baden-Wurttemberg - 1 046 km (D)
5.	Hessen - 972 km (D)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

4.5.3 Závěrečné shrnutí

Má-li se závěrem určit, která země uplatňuje svou regionální politiku nejefektivněji, bude to velmi obtížné, neboť každá země je velmi specifická. Nejvyspělejšími státy jsou určitě Rakousko a Německo, které dosahují v rámci analyzovaných zemí nejvyšších hodnot u všech čtyř ukazatelů. Tímto ale nelze říci, že by jejich regionální politika byla nejlepší, protože takové Rakousko získává z EU velmi malý finanční přiděl, který v podstatě díky své vyspělosti ani nepotřebuje.

Z hlediska finanční alokace získalo nanejvíce prostředků Polsko, kterému se v posledních letech dokonce daří dotace potřebně zhodnocovat. V rámci posuzovaných ukazatelů je Polsko spíše na těch nižších příčkách, ale při evaluaci změn za sledované období dosahuje nejvyšších hodnot u dvou ze čtyř ukazatelů.

Dle názoru autora je tedy regionální politika nejlépe uplatňována v Polsku a následně Slovensku, neboť právě u těchto zemí lze sledovat největší postup, kterého bylo po jejich vstupu do EU dosaženo. U obou zemí se výrazně snížila nezaměstnanost a narostl ukazatel HDP na obyvatele. Jednoznačně však vyhodnotit nejlepší regionální politiku v zemích střední Evropy je téměř nemožné.

5 ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývá charakteristikou regionální politiky v zemích střední Evropy. Regionální politika, jinak zvaná politika hospodářské a sociální soudržnosti, je v současnosti velmi projednávaným tématem, neboť jejím stěžejním cílem je snižovat disparity mezi jednotlivými státy EU. K dosažení tohoto cíle využívá regionální politika řadu nástrojů, kterými se snaží podporovat jednotlivé regiony natolik, aby rozdíly mezi nimi byly co nejzanedbatelnější. Regionální politika se řadí mezi tzv. komunitární politiky, což znamená, že realizace samotné politiky je v rukou členských zemí, ovšem koordinace a harmonizace probíhá prostřednictvím konkrétních orgánů EU. Právě toto lze považovat za jeden z důvodů, proč je regionální politika realizována v každé zemi jinak, což následně vede také k rozdílným regionálním disparitám.

Cílem této práce bylo tedy zjistit, jak je tato politika realizována v rámci čtyř vybraných zemí – Slovenska, Polska, Německa a Rakouska, a který stát ji uplatňuje nejefektivněji. Aby však byl tento cíl naplněn, bylo potřeba si vymezit pojmy jako regionální rozvoj a regionální politika, přiblížit si jejich vývoj a především vysvětlit nástroje, kterými je stanoveného cíle dosahováno. Následně byly popsány jednotlivé programové dokumenty, kterými dané země regionální politiku vykonávají a analýza významných ekonomických ukazatelů – HDP na obyvatele, míry dlouhodobé nezaměstnanosti, výdajů na vědu a výzkum a délky dálnic. Analýza probíhala mezi regiony úrovně NUTS 2 s výjimkou Německa, kde byly zvoleny regiony NUTS 1 z důvodu velkého počtu NUTS 2 regionů.

Jako první bylo analyzováno Slovensko. Slovensko se dle zákona č. 221/1996 Sb. o územním uspořádání SR dělí na 8 samosprávných krajů, které se dále člení na 79 okresů a 2 922 obcí. Regionální politika je na Slovensku postavena na zákoně č. 503/2001 Sb., o podpoře regionálního rozvoje a za její koordinaci a řízení zodpovídá Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoje. Základními strategickými dokumenty jsou na Slovensku Národní strategie regionálního rozvoje, která je uplatňována na národní úrovni a Národní strategický referenční rámec realizován v rámci politiky soudržnosti. Cílů regionální politiky je dosahováno prostřednictvím 11 operačních programů s celkovou alokací 11,6 mld. EUR.

Z hlediska indikátoru HDP na obyvatele dosáhlo Slovensko v roce 2009 hodnoty 73 %, což je značně pod průměrem EU. Jediným regionem, který přesáhl hodnotu sta procent, je Bratislavský kraj, který dosahuje nejlepších hodnot také v případě míry dlouhodobé nezaměstnanosti a výdajů na vědu a výzkum. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti se pohybuje

daleko nad průměrem EU27, i když za sledované období se snížila téměř na polovinu. Nejhoršího výsledku dosáhl region Střední Slovensko s 8,83 %. V rámci výdajů na vědu a výzkum dosahuje Slovensko nejhorších hodnot ze všech sledovaných zemí. Ani jeden z regionů nepřesáhl hodnotu 1 %. Špatná situace je také v oblasti dálniční infrastruktury. Slovensko určitě není zemí, která by se primárně zabývala budováním dálničních sítí a tak její délka dálnic nese pouhých 400,7 km.

Druhou analyzovanou zemí bylo Polsko, které má od 1. ledna 1999 tříступňové administrativní členění. To jej dělí na 16 vojvodství, 314 powiatů a 2 489 gmin. V současné době je regionální politika v Polsku realizována prostřednictvím Zákonu o zásadách realizace rozvojové politiky přijatého 6. ledna 2006. Institucí, která za tuto politiku zodpovídá, je Ministerstvo regionálního rozvoje. Základním strategickým dokumentem na národní úrovni je Národní rozvojová strategie, která definuje cíle a priority ekonomického rozvoje Polska. Pro využívání strukturálních fondů v Polsku slouží Národní strategie soudržnosti, která probíhá prostřednictvím 21 operačních programů.

Polsko je z hlediska HDP na obyvatele nejhorší ze všech analyzovaných zemí, neboť ani jeden region nepřesáhl hodnotu 100 %. Nejblíže se této hranici blíží Mazovský region (97 %), který ve sledovaném období zlepšil tento indikátor o 24 procentního bodu. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti se v Polsku v posledních dvou letech drží pod hranicí průměru EU27, avšak v letech předcházejících byla i několikanásobně vyšší. Neexistuje zde však žádný region, který by svou míru dlouhodobé nezaměstnanosti držel pod hranicí 1%. Stejně jako Slovensko, také Polsko je zemí, která se potýká s klesající podporou vědy a výzkumu. Pouze jeden region přesahuje 1 % HDP na vědu a výzkum, a to Mazovský region. Ostatní regiony se většinou nacházejí pod hranicí 0,5 %. Ačkoliv je délka dálnic v Polsku z hlediska rozsáhlosti území nedostačující, za sledované období se zvýšila o 491 km. Nejdelší dálniční síť se nachází v regionech Velkopolský a Dolnoslezský.

Třetí zemí, která byla analyzována, je Německo. V současné době se Německo dělí na 16 spolkových zemí, které se dále člení na vládní obvody, kterých je 39 a 429 okresů. Regionální politika je v současnosti koordinována Spolkovým ministerstvem hospodářství a technologií a hlásí se k problematice řešení regionálních disparit v Národním strategickém referenčním rámci. Na národní úrovni existuje hned několik strategických dokumentů - Národní reformní program či rámcové plány tzv. Společné úkoly. K realizaci je navrženo celkem 36 operačních programů s celkovou alokací 26,4 mld. EUR.

HDP na obyvatele je v Německu nejvyšší ze všech analyzovaných zemí. 11 zemí z celkových 16 přesáhlo hodnotu 100 % a spolková země Hamburg dosáhla v roce 2001 dokonce 200 %. Opačná situace však nastává v případě míry dlouhodobé nezaměstnanosti. Ta se totiž v rámci sledovaného období drží lehce nad průměrem EU27. Nejlepší situace je ve spolkové zemi Bayern, kde je míra dlouhodobé nezaměstnanosti 1,67 %. Zatímco u předešlých zemí byla oblast inovací a výzkumu velmi špatná, Německo z hlediska výdajů na vědu a výzkum dosahuje hodnot pohybujících se nad průměrem a přibližuje se hodnotě 3 % stanovené strategií Evropa 2020. Za sledované období se v Německu vystavělo 1 107 km nové dálniční sítě, nejdelší dálniční síť prochází spolkovou zemí Bayern.

Rakousko bylo poslední analyzovanou zemí. Regionální struktura země se skládá z 9 spolkových zemí, která se dále dělí na 84 okresů dále rozdělených na obce, města, městyse a 15 statutárních měst. Za regionální politiku zodpovídá v Rakousku Úřad spolkového kancléře a Rakouská konference o prostorovém plánování. Významným strategickým dokumentem na národní úrovni je Rakouská koncepce územního rozvoje, která je založena na čtyřech pilířích – regionální a národní konkurenceschopnost, sociální solidarita a rozmanitost, změna klimatu a účinnost zdrojů a spolupráce a efektivní rámec pro akce. Základním dokumentem politiky soudržnosti je tzv. STRAT.AT neboli Národní strategický referenční rámec realizující celkem 10 operačních programů s finanční alokací 1,47 mld. EUR.

Rakousko své HDP na obyvatele drží vysoko nad průměrem EU27 a to stejné se snaží i jednotlivé spolkové země. S výjimkou Burgenlandu dosahují všechny regiony hodnoty vyšší jak o 100 %. Největšího meziročního růstu dosáhla spolková země Oberösterreich. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti se v Rakousku drží hluboko pod průměrem EU27, okolo 1 %. Nejvyšší míry bylo dosaženo v roce 2004 (1,4 %), od té doby se však stále snižuje. V rámci regionů je nejnižší míra dlouhodobé nezaměstnanosti vykazována Salzburgu. Výdaje na vědu a výzkum se stejně jako předcházející indikátory pohybují v té lepší variantě – zde nad průměrem EU27. Navíc se tento procentní podíl na HDP neustále zvyšuje. I přes poměrně malou rozlohu je v Rakousku velké množství dálnic – celkem 1 697 km. Za sledované období se vystavělo pouhých 63 km, což znamená, že v současnosti není budování dopravních sítí prvotním cílem regionální politiky.

V rámci vzájemné komparace bylo zjištěno, že nejvyspělejším státem v rámci vybraných zemí střední Evropy je jednoznačně Rakousko a Německo. Tyto dvě země dosahují u všech ekonomických ukazatelů nejlepších hodnot. To ovšem nevypovídá zase až tak moc o účinné realizaci regionální politiky. Za sledované období totiž dosáhlo

největších změn právě Polsko a Slovensko, které se díky výrazným finančním prostředkům snaží přiblížit se nejvyspělejším zemím světa a v určitých ohledech se jim to také daří. Podařilo se jim jak zvýšit HDP na obyvatele, tak výrazně snížit nezaměstnanost. Vyhodnotit nejefektivnější regionální politiku v zemích střední Evropy je tedy téměř nemožné.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knihy

BLAŽEK, Jan a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011. 342 s. ISBN 978-80-246-1974-3.

BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. Praha: Karolinum, 2002. 211 s. ISBN 80-246-0384-5.

BOHÁČKOVÁ, Ivana a Magdalena HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C.H.Beck, 2009. 188 s. ISBN 978-80-74001-11-6.

FAZEKAS, József a Péter HUNČÍK. *Maďaři na Slovensku (1989 – 2004). Súhrnná správa. Od zmeny režimu po vstup do Európskej Únie*. Šamorín: Fórum institut pre výskum menšín, 2008. 502 s. ISBN 978-80-89249-16-9.

FIALA, Petr a Marie PITROVÁ. *Evropská unie*. 1. Vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 746 s. ISBN 80-7325-015-2.

IVANIČKOVÁ, Alžběta. *Inovované programovanie regionálnej politiky Európskej únie v programovacom období 2007-2013*. Bratislava: Ekonóm 2007. 154 s. ISBN 978-80-225-2309-7.

KÖNIG, Petr a Lubor LACINA a kol. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. 1. vyd., Praha: C. H. BECK, 2004. s. 174. ISBN 80-7179-846-0.

KUTSCHERAUER, Alois a kol. *Regionální disparity. Disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. Ostrava: EkF VŠB-TU, 2010. 266 s. ISBN 978-80-248-2335-5.

LACINA, Karel. *Regionální rozvoj a veřejná správa*. 1. Vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. 70 s. ISBN 978-80-86754-74-1.

NOLIN, Tomas P., ed. *Handbook of Regional Economics*. New York: Nova Science Publishers, 2009. 636 s. ISBN 978-1-60741-036-2.

NOVOTNÁ, Martina. *Regionální politika EU: Studijní opora pro distanční vzdělání*. Ostrava: EkF VŠB-TU, 2007. 210 s. ISBN 978-80-248-1413-1.

SKOKAN, Karel. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. 1. vyd. Ostrava: Repronis Ostrava, 2003. 114 s. ISBN 80-7329-023-5.

STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. *Regionální politika a její nástroje*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.

WOKOUN, René. a kol. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a plánování*, 1. vyd., Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN: 978-80-7201-699-0.

ŽÍTEK, Vladimír a Viktorie KLÍMOVÁ. *Regionální politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 107 s. ISBN 978-80-210-4761-7.

Akademické práce

BARTOŠÍKOVÁ, Veronika. *Regionální disparity a soudržnost ve vybraných zemích střední Evropy*. Ostrava, 2009. 143 s. Diplomová práce. EkF VŠB-TU Ostrava.

HUŇOVÁ, Nikola. *Regionální disparity v zemích Visegrádské čtyřky*. Ostrava, 2010. 93 s. Bakalářská práce. EkF VŠB-TU Ostrava.

NEJEDLOVÁ, Dagmar. *Regionální politika EU a její priority*. Brno, 2009. 81 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita Brno.

ŠEVČÍKOVÁ, Adéla. *Vliv regionální politiky EU v Česku a Německu na rozvoj venkovských obcí*. Praha, 2010. 110 s. Disertační práce. Česká zemědělská univerzita v Praze.

Elektronické časopisy

SKOKAN, K. Regionální disparity v Republice Rakousko a přístupy k jejich řešení. In: *Regionální disparity. Working papres*, prosinec 2008. Ostrava: VŠB - TU Ostrava, 2008. ISSN 1802-9450. s. 34 - 55. Dostupné z: http://disparity.vsb.cz/dokumenty2/RD_0803.pdf.

Elektronická publikace

BMWi. NSRR DE. *National Strategic Reference Framework for the EU Structural Funds in Germany, 2007-2013* [online]. 2007. [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/M-O/nationaler-strategischer-rahmenplan-englisch,property=pdf,bereich=bmwi,sprache=de,rwb=true.pdf>.

BMWi. *GRW. Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur“* [online]. 2009. [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://dipbt.bundestag.de/dip21/btd/16/139/1613950.pdf>.

DHV CR. *Dílčí výzkumná zpráva za 1. problémový okruh* [online]. 2006. [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: http://www.dhv.cz/regstrat/vav/dvz1_regiomanagement.pdf.

EUROPEAN COMMISSION. *European Cohesion Policy in Austria* [online]. 2009. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/at_en.pdf.

EUROPEAN COMMISSION. *European Cohesion Policy in Germany* [online]. 2009. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/de_en.pdf.

EUROPEAN COMMISSION. *European Cohesion Policy in Poland* [online]. 2009. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/pl_en.pdf.

EUROPEAN COMMISSION. *European Cohesion Policy in Slovakia* [online]. 2009. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/sk_en.pdf.

FONDY EVROPSKÉ UNIE. *Průvodce fondy Evropské unie*. [online]. 2004. [cit. 2012-01-05]. Dostupné: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Databaze-dokumentu/Fondy-Evropske-unie/Programy-a-dotacni-tituly/Pruvodce-fondy-Evropske-unie>.

FUNDUSZE STRUKTURALNE. *National strategic reference framework 2007-2013 in support of growth and jobs*. [online]. 2006. [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: http://www.funduszestrukturalne.gov.pl/NR/rdonlyres/733590C1-490B-4902-B242-42E946DC315B/21234/NSRF_140206r.pdf.

MINISTERSTWO ROZWOJU REGIONALNEGO. *National Development Strategy 2007-2013*. [online]. 2006. [cit. 2012-02-21]. Dostupné z: <http://www.mrr.gov.pl/english/strategies/srk/strony/srk.aspx>.

MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Zásady regionálnej politiky SR*. [online]. 2000. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.build.gov.sk/mvrrsr/index.php?id=14&cat=143&legs=1811>.

MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Zákon o podpore regionálneho rozvoja*. [online]. 2001. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.build.gov.sk/mvrrsr/source/legislation/001797.pdf>.

MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Organizačný poriadok*. [online]. 2009. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.build.gov.sk/mvrrsr/source/document/000009.pdf>.

MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja*. [online]. 2008. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.build.gov.sk/mvrrsr/index.php?id=14&cat=143&legs=3618>.

MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *NSRR SR. Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky*. [online]. 2007. [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: <http://www.build.gov.sk/mvrrsr/source/news/files/003994a.pdf>.

MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Regionálny operačný program*. [online]. 2007. [cit. 2012-02-18]. Dostupné z: <http://www.build.gov.sk/mvrrsr/index.php?id=1&lang=sk&cat=269>.

NSRF SK 2007-2013. *Národný strategický referenčný rámec 2007-2013*. [online]. 2007. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.nsrr.sk/narodny-strategicky-referencny-ramec-2007-2013/>.

Örok. *Austrian Spatial Development Concept – Örek 2011*. [online]. 2011. [cit. 2012-02-29]. Dostupné z: http://www.oerok.gv.at/fileadmin/Bilder/2.Reiter-Raum_u._Region/1.OEREK/OEREK_2011/Dokumente_OEREK_2011/OEREK_2011_EN_Downloadversion.pdf. Má to ISBN 978-3-85186-102-0.

Örok. *NSRR AT. STRAT.AT 2007-2013*. [online]. 2007. [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: http://www.oerok.gv.at/fileadmin/Bilder/3.Reiter-Regionalpolitik/2.EU-SF_in_OE_07-13/2.1_Nationale_Strategie/STRAT.AT/STRAT-AT_Executive_Summary_2007-04-04.pdf.

VŠB-TU OSTRAVA. *REGDIS03. Disparity a regionální rozvoj v zemích střední Evropy.*

[online]. Šilheřovice, 2008. [cit. 2012-02-28]. Dostupné z:

http://disparity.vsb.cz/regdis_2008/pdf/03%20regdis_2008.pdf.

VŠB-TU OSTRAVA. *REGDIS05. Regionální disparity v mezinárodním srovnání. Výzkumná studie DÚ 4.* [online]. Ostrava, červen 2008. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z:

http://disparity.vsb.cz/vysledky/05_studie_du4.pdf.

VŠB-TU OSTRAVA. *REGDIS06. Regionální disparity. Teorie, klasifikace, systémová dekompozice a mezinárodní srovnání. Průběžná výzkumná zpráva.* [online]. Ostrava, červen 2009. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z:

http://disparity.vsb.cz/vysledky/06_vyzkumna_zprava_2.pdf.

VŠB-TU OSTRAVA. *REGDIS08. Regionální disparity v územním rozvoji ČR – jejich vznik, identifikace a eliminace. Identifikace, klasifikace a hodnocení regionálních disparit.*

Výzkumná studie DÚ 04 [online]. Ostrava, červen 2008. [cit. 2012-02-10].

VŠB-TU OSTRAVA. *REGDIS09. Regionální disparity v územním rozvoji ČR – jejich vznik, identifikace a eliminace. Komparace regionálních disparit ve vybraných zemích střední Evropy. Případová studie 01* [online]. Ostrava, prosinec 2009. [cit. 2012-02-17]. Dostupné z:

http://disparity.vsb.cz/vysledky/13_PS1_Komparace%20disparit_V4.pdf.

VŠB-TU OSTRAVA. Skokan, 2008. Regionální disparity v Republice Rakousko a přístupy k jejich řešení. [online]. Ostrava, prosinec 2008. [cit. 2012-04-01]. Dostupné z:

http://disparity.vsb.cz/dokumenty2/RD_0803.pdf.

Internetové zdroje

BMWi [online]. Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur“. 2007. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z:

<http://www.bmwi.de/BMWi/Navigation/Wirtschaft/Wirtschaftspolitik/Regionalpolitik/gemeinschaftsaufgabe.html>.

Bundeskanzleramt Österreich [online]. Responsibilities and Functions. 2004 – 2012. [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.bka.gv.at/site/3521/default.aspx>.

Business Info [online]. Zásady regionální politiky ČR. 2007. [cit. 2012-01-02]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rozvoj-regionu/zasady-regionalni-politiky-cr/1001179/46053/>.

Evropská komise [online]. Generální ředitelství pro regionální politiku. 2012. [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/regional_policy/index_cs.htm.

Euractiv.cz [online]. Regionální politika EU: Hodnocení v polovině období 2007-2013. [online]. 2010. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/link-dossier/regionalni-politika-eu-hodnoceni-v-polovine-obdobi-2007-2013-000071>.

Euroskop.cz [online]. Hospodářský a sociální výbor. 2012. [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/85/sekce/hospodarsky-a-socialni-vybor>.

Europa [online]. Evropská investiční banka. 2012. [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/eib/index_cs.htm.

Europa [online]. Německo. 2012. [cit. 2012-02-18]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/germany/index_cs.htm.

Evropský hospodářský a sociální výbor [online]. EHSV. 2010. [cit. 2012-02-22]. Dostupné z: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.cs.home>.

Fondy Evropské unie [online]. Fond soudržnosti. 2012. [cit. 2012-01-25]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Fond-soudrznosti>.

ISAP [online]. Cesta do Evropské unie – Rakousko. 2011. [cit. 2012-02-29]. Dostupné z: <http://isap.vlada.cz/Dul/CESTY.NSF/91b9f824a0923e3bc1256dde0052230a/407305d1057dc24802566d700568a96?OpenDocument>.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. Německo – Ekonomická charakteristika země. 2011. [cit. 2012-02-19]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/nemecko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. Polsko – Ekonomická charakteristika země. 2011. [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/polsko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. Rakousko – Ekonomická charakteristika země. 2012. [cit. 2012-02-26]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rakousko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. Slovensko – Ekonomická charakteristika země. 2011. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/slovensko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html.

Örok [online]. STRAT.AT 2007-2013. 2010. [cit. 2012-02-29]. Dostupné z: <http://www.oerok.gv.at/eu-regionalpolitik/eu-strukturfonds-in-oesterreich-2007-2013/nationale-strategie/stratat.html>.

Regionální politika – Inforegio [online]. Nařízení strukturálních fondů pro období 2007-2013. 2012. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/information/legislation/index_cs.cfm.

SEZNAM ZKRATEK

AT	Rakousko
BMWi	Spolkové ministerstvo hospodářství a technologií
CAFA	Výbor pro administrativní a finanční záležitosti
CONST	Komise pro ústavní záležitosti a evropskou správu
COTER	Komise pro teritoriální politiku soudržnosti
ČR	Česká republika
DE	Německo
DEVE	Komise pro udržitelný rozvoj
DG	Directorate General – generální ředitelství
EAGGF	Evropský zemědělský orientační a záruční fond
EBRD	Evropská banka pro obnovu a rozvoj
ECOS	Komise pro hospodářskou a sociální politiku
ECU	evropská měnová jednotka
EDUC	Komise pro kulturu a vzdělání
EEA	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
EHSV	Evropský hospodářský a sociální výbor
EIB	Evropská investiční banka
EIF	Evropský investiční fond
EK	Evropská komise
EMU	evropská měnová unie
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
ES	Evropské společenství
ESF	Evropský sociální fond
ESUS	Evropské uskupení pro územní spolupráci
EU	Evropská unie
EU15	Evropská unie – 15 členů
EU27	Evropská unie – 27 členů
EUR	Euro – měna Evropské měnové unie
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
FIFG	Finanční nástroj pro podporu rybolovu
GA	Společné úkoly

GAK	Zlepšení zemědělské struktury a ochrany pobřežních oblastí
GERD	hrubé domácí výdaje na vědu a výzkum
GRW	Zlepšení regionální hospodářské struktury
G7	Group of seven – skupina sedmi nejvyspělejších států světa
G8	Group of eight – skupina osmi nejvyspělejších států světa
HDP	hrubý domácí produkt
HSS	hospodářská a sociální soudržnost
IBRD	Internationa Bank for Reconstruction and Development
ICT	informační a komunikační technologie
IPA	Nástroj předvstupní politiky
ISPA	Nástroj předvstupní strukturální politiky
km	kilometr
LAU	lokální úroveň územního členění
Mil.	milion
Mld.	miliarda
MMF	Mezinárodní měnový fond
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MSP	malé a střední podnikání
MVRR	ministerstvo výstavby regionálního rozvoje
MZV	ministerstvo zahraničních věcí
NATO	Severoatlantická aliance
NDS	národní rozvojová strategie
NPP	nástroj předvstupní pomoci
NSRR	národní strategický referenční rámec
NUTS	Nomenclature des Unites Territoriales Statistique – Statistické územní jednotky Evropské unie
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP	operační program
ORÖK	Rakouská konference o prostorovém plánování
OSN	Organizace spojených národů
PL	Polsko
PPS	standard kupní síly
REFLEX	Komise pro vnější záležitosti

REGI	Výbor pro regionální rozvoj
ROP	regionální operační program
SAPARD	Zvláštní předvstupní program pro rozvoj zemědělství a venkova
Sb.	sbírka
SEI	Středoevropská iniciativa
SF	strukturální fondy
SR	Slovensko
SWOT	analýza pro identifikaci silných, slabých stránek podniku a jejich příležitostí a hrozeb
TEN	transevropské dopravní sítě
USA	Spojené státy americké
VaV	věda a výzkum
VŠB – TU	Vysoká škola báňská – Technická univerzita
V4	Visegrádská čtyřka
WIFO	Rakouský institut pro ekonomický výzkum
WTO	Světová obchodní organizace

SEZNAM TABULEK

Tabulka 2.1: Hlavní vývojové etapy regionálního rozvoje	10
Tabulka 2.2: Charakteristiky regionální politiky	14
Tabulka 3.1: Rozdělení finančních prostředků na jednotlivé OP v letech 2007-2013	37
Tabulka 3.2: Strategické priority a cíle NSRR na Slovensku	38
Tabulka 3.3: Hlavní disparity a faktory rozvoje Slovenska	38
Tabulka 3.4: Operační programy při řešení rozvojových priorit Slovenska	39
Tabulka 3.5: Operační programy 2007 - 2013 v Polsku	45
Tabulka 3.6: Alokace regionálních operačních programů v Polsku	47
Tabulka 3.7: Operační programy v Německu 2007 - 2013	53
Tabulka 3.8: Prioritní oblasti regionálních operačních programů východních zemí	55
Tabulka 3.9: Operační programy v Rakousku 2007 – 2013	61
Tabulka 4.1: Alokace finančních prostředků na Slovensku 2007 - 2013 (v mld. EUR).....	65
Tabulka 4.2: HDP na obyvatele v PPS (EU27 = 100 %)	67
Tabulka 4.3: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%).....	69
Tabulka 4.4: Výdaje na vědu a výzkum (GERD) jako % HDP (v %)	70
Tabulka 4.5: Délka dálnic na Slovensku (km)	70
Tabulka 4.6: Alokace finančních prostředků v Polsku 2007 - 2013 (v mld. EUR)	73
Tabulka 4.7: HDP na obyvatele v PPS (EU27 = 100 %)	75
Tabulka 4.8: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%).....	77
Tabulka 4.9: Výdaje na vědu a výzkum (GERD) jako % HDP (v %)	78
Tabulka 4.10: Délka dálnic v Polsku (km).....	79
Tabulka 4.11: Alokace finančních prostředků v Německu 2007 - 2013 (v mld. EUR).....	81
Tabulka 4.12: HDP na obyvatele v PPS (EU27 = 100 %)	83
Tabulka 4.13: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%).....	84
Tabulka 4.14: Výdaje na vědu a výzkum (GERD) jako % HDP (v %)	85

Tabulka 4.15: Délka dálnic v Německu (km)	86
Tabulka 4.16: Alokace finančních prostředků v Rakousku 2007 - 2013 (v mld. EUR)	89
Tabulka 4.17: HDP na obyvatele v PPS (EU27 = 100 %)	90
Tabulka 4.18: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%).....	91
Tabulka 4.19: Výdaje na vědu a výzkum (GERD) jako % HDP (v %)	93
Tabulka 4.20: Délka dálnic v Rakousku (km).....	93
Tabulka 4.21: Pořadí zemí dle alokace finančních prostředků 2007 – 2013	95
Tabulka 4.22: Zhodnocení zemí dle HDP na obyvatele v PPS v roce 2009 (EU27=100 %) ..	96
Tabulka 4.23: % nárůst HDP na obyvatele v PPS za jednotlivá programová období.....	97
Tabulka 4.24: HDP na obyvatele v PPS v roce 2007 (EU27 = 100 %)	97
Tabulka 4.25: Zhodnocení zemí za rok 2009 dle míry dlouhodobé nezaměstnanosti (%)	98
Tabulka 4.26: % změna míry dlouh. nezaměstnanosti za jednotlivá programová období.....	99
Tabulka 4.27: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%).....	99
Tabulka 4.28: Zhodnocení zemí za rok 2008 dle výdajů na vědu a výzkum jako % HDP	99
Tabulka 4.29: % změna výdajů na vědu a výzkum za jednotlivá programová období.....	100
Tabulka 4.30: Výdaje na vědu a výzkum (GERD) jako % HDP (v %)	100
Tabulka 4.31: Zhodnocení zemí za rok 2008 dle délky dálniční sítě.....	101
Tabulka 4.32: Rozšíření dálničních sítí v jednotlivých programových obdobích.....	101
Tabulka 4.33: Délka dálnic z hlediska regionů	102

SEZNAM GRAFŮ

Graf 4.1: Vývoj regionálního HDP na Slovensku v %	68
Graf 4.2: Vývoj regionální dlouhodobé míry nezaměstnanosti	69
Graf 4.3: Podíl jednotlivých regionů na celkové délce dálnic v roce 2000.....	71
Graf 4.4: Podíl jednotlivých regionů na celkové délce dálnic v roce 2009.....	71
Graf 4.5: Vývoj regionálního HDP v Polsku v %	76
Graf 4.6: Vývoj výstavby dálnic v Polsku v letech 2000 - 2009 (km)	79
Graf 4.7: Vývoj regionálního HDP v Německu v % EU27	83
Graf 4.8: Podíl jednotlivých spolkových zemí na celkové délce dálnic (2009).....	87
Graf 4.9: Vývoj regionální dlouhodobé míry nezaměstnanosti	92
Graf 4.10: Vývoj výstavby dálnic v Rakousku v letech 2000 - 2009 (km).....	94

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše)

V Ostravě dne

Nikola Huňová

jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

739 34 Václavovice, Pod Křížem 515

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Struktura územních statistických jednotek NUTS 1 - NUTS 3 na Slovensku	1
Příloha 2: Struktura územních statistických jednotek NUTS 1 - NUTS 2 v Polsku.....	1
Příloha 3: Struktura územních statistických jednotek NUTS 1 - NUTS 3 v Německu	1
Příloha 4: Struktura územních statistických jednotek NUTS 1 - NUTS 3 v Rakousku.....	1
Příloha 5: HDP na obyvatele v rámci zemí střední Evropy v roce 2009	1
Příloha 6: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v rámci zemí střední Evropy v roce 2009	1
Příloha 7: Hrubé domácí výdaje na vědu a výzkum v rámci jednotlivých regionů zemí střední Evropy v roce 2009	1
Příloha 8: Délka dálnic v rámci jednotlivých regionů zemí střední Evropy v roce 2009	1

Příloha 1: Struktura územních statistických jednotek NUTS 1 - NUTS 3 na Slovensku

Kód	NUTS 1 (1)	NUTS 2 (4)	NUTS 3 (8)
SK0	SLOVENSKÁ REPUBLIKA		
SK01		Bratislavský kraj	
SK010			Bratislavský kraj
SK02		Západné Slovensko	
SK021			Trnavský kraj
SK022			Trenčiansky kraj
SK023			Nitriansky kraj
SK03		Stredné Slovensko	
SK031			Žilinský kraj
SK032			Banskobystrický kraj
SK04		Východné Slovensko	
SK041			Prešovský kraj
SK042			Košický kraj

Zdroj: Regionální informační servis, 2012; vlastní zpracování

Příloha 2: Struktura územních statistických jednotek NUTS 1 - NUTS 2 v Polsku

Kód	NUTS 1 (6)	NUTS 2 (16)
PL1	CENTRALNY	
PL11		Lodzkie
PL12		Mazowieckie
PL2	POLUDNIOWY	
PL21		Malopolskie
PL22		Slaskie
PL3	WSCHODNI	
PL31		Lubelskie
PL32		Podkarpackie
PL33		Swietokrzyskie
PL34		Podlaskie
PL4	POLNOCNO-ZACHODNI	
PL41		Wielkopolskie
PL42		Zachodniopomorskie
PL43		Lubuskie
PL5	POLUDNIOWO-ZACHODNI	
PL51		Dolnoslaskie
PL52		Opolskie
PL6	POLNOCNY	
PL61		Kujawsko-Pomorskie
PL62		Warminsko-Mazurskie
PL63		Pomorskie

Zdroj: Regionální informační servis, 2012; vlastní zpracování

Příloha 3: Struktura územních statistických jednotek NUTS 1 - NUTS 3 v Německu

Kód	NUTS 1 (16)	NUTS 2 (39)	NUTS 3 (429)
DE1	BADEN-WÜRTTEMBERG		
DE11		Stuttgart	13
DE12		Karlsruhe	12
DE13		Freiburg	10
DE14		Tübingen	9
DE2	BAYERN		
DE21		Oberbayern	23
DE22		Niederbayern	12
DE23		Oberpfalz	10
DE24		Oberfranken	13
DE25		Mittelfranken	12
DE26		Unterfranken	12
DE27		Schwaben	14
DE3	BERLIN		
DE31		Berlin	1
DE4	BRANDENBURG		
DE41		Brandenburg - Nordost	8
DE42		Brandenburg - Südwest	10
DE5	BREMEN		
DE51		Bremen	2
DE6	HAMBURG		
DE61		Hamburg	1
DE7	HESEN		
DE71		Darmstadt	14
DE72		Gießen	5
DE73		Kassel	7
DE8	MECKLENBURG-VORPOMMERN		
DE81		Mecklenburg-Vorpommern	18
DE9	NIEDERSACHSEN		
DE91		Braunschweig	11
DE92		Hannover	7
DE93		Lüneburg	11
DE94		Weser-Ems	17
DEA	NORDRHEIN-WESTFALEN		
DEA1		Düsseldorf	15
DEA2		Köln	12
DEA3		Münster	8
DEA4		Detmold	7
DEA5		Arnsberg	12
DEB	RHEINLAND-PFALZ		
DEB1		Koblenz	11
DEB2		Trier	5
DEB3		Rheinhausen-Pfalz	20
DEC	SAARLAND		
DEC1		Saarland	6
DED	SACHSEN		
DED1		Chemnitz	12
DED2		Dresden	11
DED3		Leipzig	6
DEE	SACHSEN-ANHALT		
DEE1		Dessau	6
DEE2		Halle	7
DEE3		Magdeburg	11
DEF	SCHLESWIG-HOLSTEIN		
DEF1		Schleswig-Holstein	15
DEG	THÜRINGEN		
DEG1		Thüringen	23

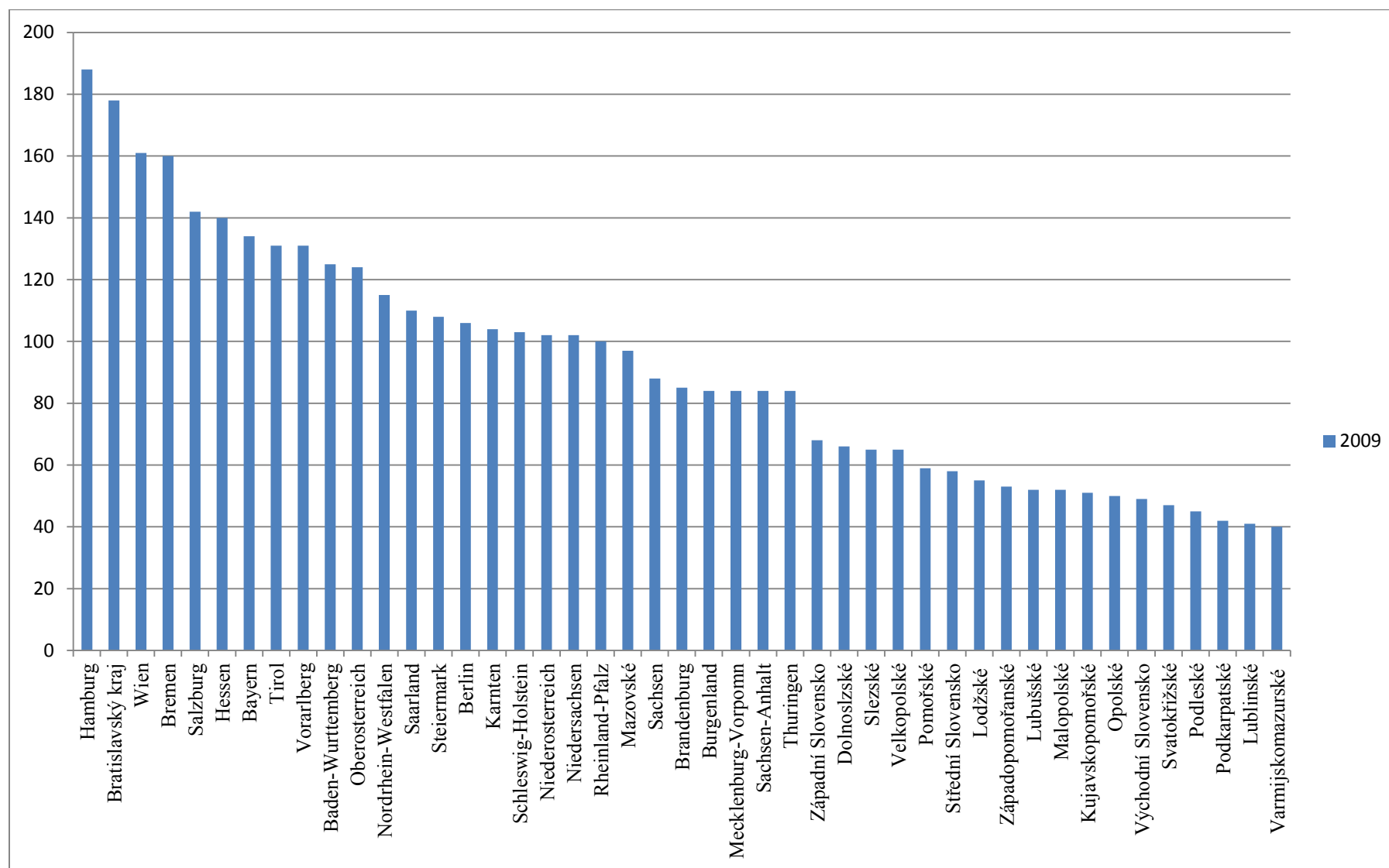
Zdroj: Regionální informační servis, 2012; vlastní zpracování

Příloha 4: Struktura územních statistických jednotek NUTS 1 - NUTS 3 v Rakousku

Kód	NUTS 1 (6)	NUTS 2 (16)	NUTS 3 (35)
AT1	OSTÖSTERREICH		
AT11		Burgenland	3
AT12		Niederösterreich	7
AT13		Wien	1
AT2	SÜDÖSTERREICH		
AT21		Kärnten	3
AT22		Steiermark	6
AT3	WESTÖSTERREICH		
AT31		Oberösterreich	5
AT32		Salzburg	3
AT33		Tirol	5
AT34		Vorarlberg	2

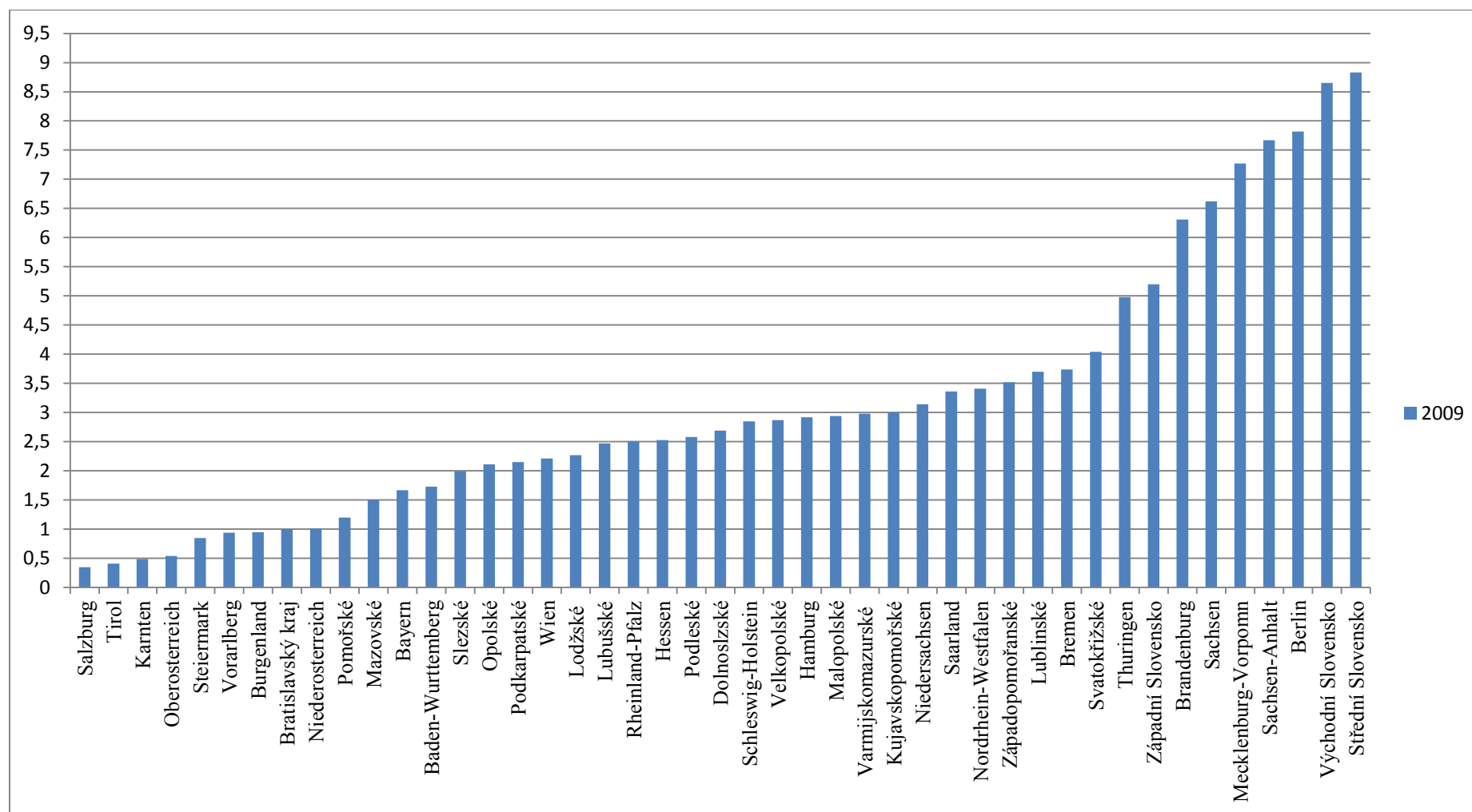
Zdroj: Regionální informační servis, 2012; vlastní zpracování

Příloha 5: HDP na obyvatele v rámci zemí střední Evropy v roce 2009

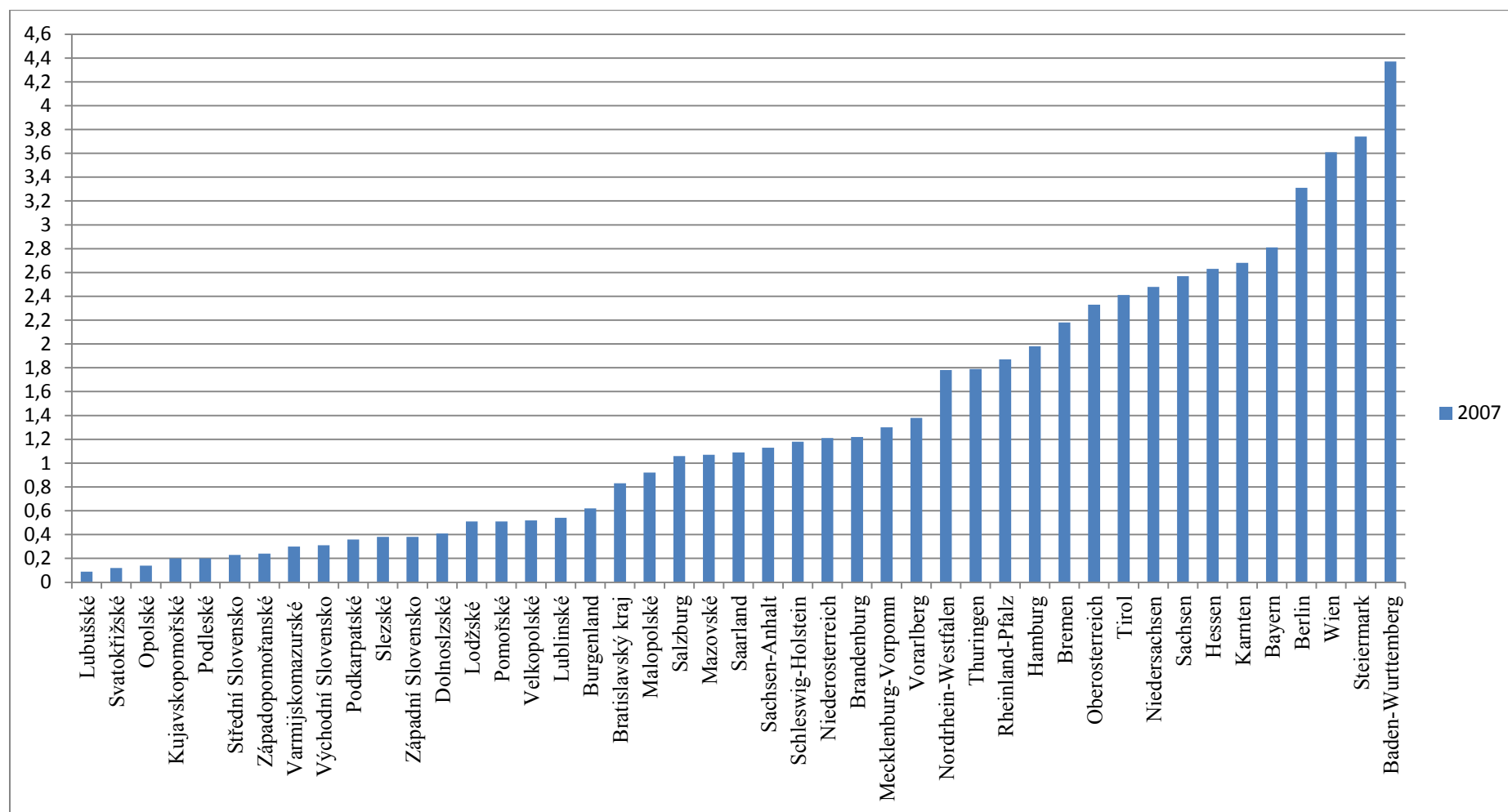
Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Příloha 6: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v rámci zemí střední Evropy v roce 2009

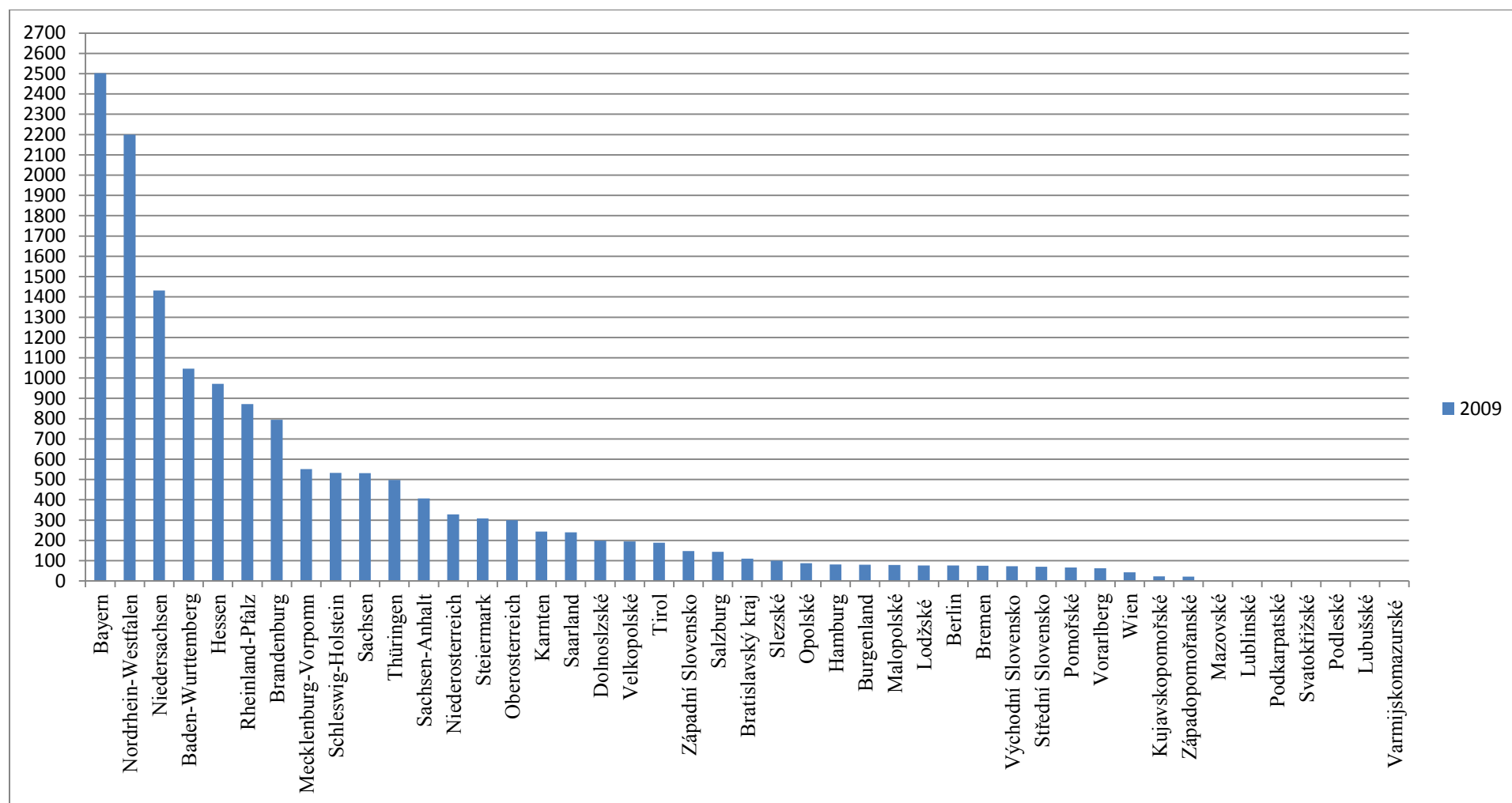
Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Příloha 7: Hrubé domácí výdaje na vědu a výzkum v rámci jednotlivých regionů zemí střední Evropy v roce 2009

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Příloha 8: Délka dálnic v rámci jednotlivých regionů zemí střední Evropy v roce 2009

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování